

PAVARËSIA E GJYQËSISË

ANALIZË JURIDIKE

Dhjetor, 2009

Organization for Security and
Co-operation in Europe
Spillover Monitor Mission to Skopje

Përmbajtja e këtij publikimi nuk do të thotë se duhet t'i reflektojë gjithmonë qëndrimet e Misionit Vëzhgues të OSBE-së në Shkup

TABELA E PËRMBAJTJES

SHKURTESAT	4
PARATHËNIE	5
PËRMBLEDHJA E SHKURTËR.....	7
HYRJE	9
SEGMENTI I: KORNIZA LIGJORE	12
KAPITULLI 1: STANDARDET NDËRKOMBËTARE	12
KAPITULLI 2: KORNIZA LIGJORE VENDASE	14
2.1 Pavarësia në përgjithësi	14
2.2 Gjykatësit	14
a) Zgjedhjet dhe shkarkimet	14
b) Kohezgjatja.....	16
c) Masat disiplinore	16
2.3 Këshilli Gjyqësor	17
2.4 Buxheti i Gjykatës	18
2.5 Pagat e Gjykatësve.....	18
2.6 Akademia për Trajnimin e Gjykatësve dhe Prokurorëve	19
2.7 Shoqata e Gjykatësve të Maqedonisë.....	20
SEGMENTI II: REZULTATET NGA ANKETA	22
KAPITULLI 1: NDIKIMET NGA JASHTË	22
KAPITULLI 2: ROLI I KËSHILLIT GJYQËSOR.....	27
KAPITULLI 3: PAGAT.....	33
KAPITULLI 4: ZHVILLIMI PROFESIONAL DHE KUSHTET E PUNËS	35
Trajnimi profesional.....	35
Pajisjet.....	36
Buxheti i Gjykatës	36
Siguria fizike	39
KAPITULLI 5: SHOQATA E GJYKATËSVE TË MAQEDONISË	40
KAPITULLI 6: TRANSPARENCA	41
Shpërndarja e rasteve	43
VËREJTJET PËRMBYLLËSE	44

Shkurtesat

Akademia	Akademia për trajnimin e Gjykatësve dhe Prokurorëve
KBGJ	Këshilli i Buxhetit të Gjykatës
Këshilli i Prokurorëve	Këshilli i Prokurorëve Publik të Republikës së Maqedonisë
KEDNJ	Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut
GjEDNj	Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut
Këshilli Gjyqësor	Këshilli Ligjor i Republikës së Maqedonisë
IAJ	Shoqata ndërkombëtare e Gjykatësve
SHGJRM	Shoqata e Gjykatësve në Republikën e Maqedonisë
MD	Ministria e Drejtësisë
PPA	Shoqata e Prokurorëve Publik e Republikës së Maqedonisë
KB	Kombet e Bashkuara

PARATHËNIE

E drejta e qytetarit për të gjykuar nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme është garancë për shoqërinë, me të cilën pushteti gjyqësor i përmbush detyrat e besuar nga Kushtetuta, e drejtë kjo e qytetarit e ngritur në nivelin më të lartë nga garancioni dhe përputhja e aplikimit të Deklaratës Universale të të Drejtave të Njeriut, nga Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut, si dhe nga dokumentet e tjera të Këshillit të Europës, duke përfshirë këtu edhe rekomandimet e shumta të Komitetit të Ministrave si dhe shumë përfundime nga takimet shumëpalëshe.

Këto dokumente përbëjnë një platformë të gjerë dhe një burim të normave ligjore për rregullimin kushtetues dhe ligjor të parimeve të pavarësisë së gjyqësorit dhe të gjykatësit. Këto dokumente lejojnë shqyrtimin e kushteve realiste në çdo vend dhe japin një udhëzim dhe orientim për zhvillimin e proceseve që do t'i përforconin elementet e kompozimit të pushtetit gjyqësor, me një mundësi për të arritur pranim më të gjerë të parimeve institucionale në një drejtësi të pavarur.

Pavarësia e drejtësisë si një parim reflektohet në pavarësinë dhe autonominë e saj nga organet e pushtetit legjislativ dhe ekzekutiv, por edhe nga partitë politike, shteti dhe të gjitha institucionet e tjera, qendrat e pushtetit, opinionin publik dhe nga të gjitha burimet e tjera të presioneve të mundshme.

Gjendja e pavarësisë së drejtësisë në një vend nuk është e përcaktuar vetëm nga ligjet që kanë të bëjnë me të. Ajo është, gjithashtu, një prodhim i respektit që është paguar në praktikë për pavarësinë e gjykatave, për kushtet dhe për rrethanat në të cilat drejtësia është administruar. Gjykatësit janë të pavarur jo vetëm sepse ligji thotë ashtu. Ata mund të gjykojnë në bazë të ligjit dhe të fakteve të aplikueshme, vetëm në qoftë se ndjehen të sigurtë dhe të mbrojtur mirë ndaj përpjekjeve për të ndikuar në mënyrë të paligjshme në vendimet e tyre.

Pavarësia e gjykatësit, si e një personi, mund të vlerësohet në vendosshmërinë e tij për të mbrojtur gjithmonë pavarësinë dhe autonominë e drejtësisë dhe të gjykatësit në përputhje me ligjin në çdo rast, madje edhe dhe në çdo rast të veçantë, pavarësisht nga pasojat. Pra, perceptimi i gjykatësve dhe i pavarësisë së tyre është vendimtar për pavarësinë e drejtësisë si kornizë ligjore.

Pozita e pavarur e një gjykatësi është e garantuar dhe mbrohet nga Kushtetuta, nga ligjet kombëtare dhe nga traktatet e ratifikuara ndërkombëtare të cilat ofrojnë: zgjedhje objektive dhe procedura shkarkimi, afat të pakufizuar në detyrë, pandërrueshmëri të gjykatësve, imunitet dhe paga që sigurojnë një siguri materiale të vetëmjaftueshme dhe të pavarur, si dhe pozita shoqërore etj.

Rezultatet e hulumtimit të kryer duhet të konsiderohen si konkludim i një pasqyre të gjendjes së pavarësisë së drejtësisë në vend. Pasqyrja është mjaft shqetësuese. Ajo tregon se përpjekjet për të ndikuar në gjykimin e rasteve ndodhin shpesh dhe në një shkallë të gjerë. Kjo nuk do të thotë se këto përpjekje gjithmonë apo edhe në shumicën e rasteve kanë një ndikim mbi procedurat gjyqësore dhe mbi vendimet. Por është fakt se hedhin dyshime mbi sistemin gjyqësor dhe mbi pavarësinë e drejtësisë.

Secili dhe çdo njëri prej nesh si gjykatës, ose nëpërmjet mediave ose nëpërmjet punës sonë praktike dhe kontakteve personale me kolegët tanë dhe me qytetarët, ka marrë

informacione përmes të cilave ndikimi i shtruar mbi drejtësinë dhe mbi gjykatësit mund të ndihet. Pas leximeve të konstatimeve të analizës, ne mund t'ia bëjmë vetes këto pyetje si vijojnë:

Sa është funksional një sistem në të cilin përpjekjet për të ndikuar mbi gjykatësit ndodhin shpesh por, megjithatë, mbeten pa u vënë re dhe pa u ndëshkuar? Sa është i pavarur sistemi gjyqësor në të cilin gjykatësit nuk mendojnë se kolegët e tyre janë të pavarur? Dhe si mund të supozohet se qytetarët besojnë në një sistem të tillë gjyqësor, kur një numër i konsiderueshëm i gjykatësve nuk i besojnë atij?

Në praktikë, të gjitha parimet dhe standardet që i referohen pavarësisë dhe autonomisë së drejtësisë dhe gjykatësve nuk janë gjithmonë rigorozë dhe të zbatuara plotësisht nga të gjithë. Për shkak të këtyre parregullsive mund të shtrohet një pyetje: çfarë duhet të bëjë një gjyqësor i pavarur në të ardhmen, për t'i promovuar themelet ekzistuese për pavarësi dhe autonomi? Dhe çfarë duhet të bëjë një gjyqësor i pavarur për të provuar përmbajtjen dhe drejtimin e themeleve me qëllim të forcimit të pozitës së tyre në shoqëri, me një qëllim përfundimtar për t'i zbatuar të drejtat dhe liritë e qytetarëve dhe të të gjitha subjekteve të tjera?

Për të qenë në gjendje që të tejkalohen këto lloje të kushteve të pafavorshme në zhvillimin e pavarësisë dhe të autonomisë së drejtësisë dhe të gjykatësve, ka nevojë për të vazhduar zhvillimin dhe zbatimin e garancive institucionale. Megjithatë, e gjitha kjo nuk do të sjellë ndonjë rezultat, nëse aty nuk ka ndryshime në mendimin dhe në sjelljen e gjykatësve dhe, në qoftë se ata, në iniciativat e tyre, nuk do të luftojnë për vendin dhe rolin e tyre brenda shoqërisë përmes aplikimit konsekuent dhe praktik të garancisë për pavarësi, autonomi dhe për paanshmëri.

Agim Miftari,
Gjykatës i Gjykatës Supreme në pension

PËRMBLEDHJA E SHKURTËR

Kjo analizë e Misionit Vëzhgues të OSBE-së në Shkup paraqet rezultatet e anketës së bërë në gjithë vendin për pavarësinë e gjyqësisë, për atë se si perceptohet dhe përjetohet ajo nga gjykatësit e vendit - nikoqir.

Sipas standardeve ligjore të vendit, si dhe atyreve ndërkombëtare, gjyqësia duhet të gjykojë e lire nga ndikimet e jashtme. Sidoqoftë, rezultatet e kësaj ankete tregojnë se përpjekjet për të ndikuar në administrimin e drejtësisë janë praktikë e zakonshme në vendin nikoqir.

Një pjesë e rëndësishme e gjykatësve të anketuar tregojnë se janë të shqetësuar nga përpjekjet për të ndikuar në punën e tyre, veçanërisht nga pushteti ekzekutiv dhe nga partitë politike. Një pjesë e madhe e të intervistuarve mendojnë se mekanizmat për mbrojtjen nga ndikimet e jashtme janë jofunksionale. Këshilli gjyqësor, i cili ka përgjegjësi për shumicën e vendimeve vendimtare për karrierën profesionale të gjykatësve, është perceptuar nga shumica e të intervistuarve si institucion i njëanshëm dhe i varur, paraqet çështje në vete të ndikimeve nga jashtë. Në një masë të caktuar, kushtet e punës, veçanërisht pagat e ulta, vartësia financiare e gjykatës dhe kërcënimet e mundshme të sigurisë fizike, gjithashtu rrisin shqetësimet për pavarësinë e gjykatës.

Ashtu si "raporti i BE-së për Progresin e Republikës ish Jugosllave të Maqedonisë 2009" konstaton: "[...] përpjekjet e vazhdueshme janë të nevojshme" në fushën e pavarësisë së gjyqësisë. Kjo analizë është kryer për të siguruar të dhëna të sigurta për të filluar një diskutim të hapur për pavarësinë e gjykatës. Ajo përmban dhe vlerëson përgjigjet e 421 gjykatësve (nga gjithsej 650 gjykatës aktual). Këta gjykatës në mënyrë anonime plotësuan një pyetësor mbi perceptimet e tyre për pavarësinë e punës së tyre.

Pas shqyrtimit të shkurtër të parimeve të zbatueshme vendore dhe ndërkombëtare për pavarësinë e gjyqësisë, kjo analizë përqëndrohet në gjetjet që përfshihen në përgjigjet e gjykatësve.

Pjesa e parë e analizës shqyrton ekzistimin e ndikimit të padrejtë, të dyja zakonisht perceptohen dhe përjetojnë personalisht. 43% të gjykatësve të anketuar mendojnë se ndërhyrjet nga jashtë në gjyqësi ekzistojnë dhe ndikojnë në mënyrën se si drejtësia administrohet¹. Të intervistuarit e konsiderojnë pushtetin ekzekutiv dhe partitë politike si burime më të forta të presionit.

Në pjesën e dytë, diskutohet roli i Këshillit Ligjor – organ i cili është përgjegjës për avancimin dhe disiplinën e magjistrave. Për 66% të gjykatësve të anketuar, Këshilli gjyqësor nuk e përmbush funksionin e tij si duhet dhe nuk vepron në mënyrë të pavarur. Një tjetër vërejtje e zbulimit është mendimi se sikur të kishte një rritje të pagave të gjykatësve, niveli i korrupsionit do të zvogëlohej.

Në pjesën e tretë, analiza shqyrton kushtet e gjykatësve në punë. Një përqindje e rëndësishme e gjykatësve të anketuar janë personalisht të kënaqur me burimet e tyre ekzistuese teknologjike në gjykatat e tyre. Megjithatë, 88% të të anketuarve pretendojnë se fondet janë të pamjaftueshme për të mbuluar shpenzimet e administrimit efektiv të drejtësisë, 83% e të anketuarve konsiderojnë se gjyqësia është financiarisht e varur (nga

¹ Për rezultate të hollësishme shih ANEK SIN 2 të kësaj Analize ¹

pushteti ekzekutiv). Domethënë, pak më shumë se një e treta e të anketuarve nuk ndjehen të sigurt fizikisht në vendin e tyre të punës.

Analiza gjithashtu komplimenton rolin e Shoqatës të Gjykatësve të Maqedonisë (SHGJRM). 77% e të anketuarve mendojnë se SHGJRM duhet të luaj rol më aktiv në mbrojtjen e Drejtësisë kundër sulmeve ndaj profesionit dhe reputacionit të gjyqësisë. Ata gati të gjithë mendojnë se Shoqata duhet të kontribuojë më shumë në hartimin e legjislacionit.

Së fundi, analiza nga OSCE komplimenton nivelin e transparencës së Drejtësisë.

Edhe pse një përqindje e rëndësishme e të anketuarve pranojnë se profesioni i tyre është nën ndikime të jashtme, ata ende besojnë se shkalla e besimit nga populli në gjyqësi është relativisht e lartë (3.5/5). Sa për mekanizmat e mundshme për të ngritur transparencën, më pak se një e katërta e gjykatësve mendojnë se qasja e lirë në vendimet e gjykatës në mënyrë efektive do të ndihmon në ngritjen e besimit të popullit në Drejtësinë.

Përveç prezantimit të vlerësimeve të brendshme të situatës aktuale të Gjyqësisë në vendin nikoqir, kjo analizë është projektuar për të siguruar informata për të filluar një diskutim të hapur mes palëve lidhur me zgjidhjet më efektive për të frenuar ndërhyrjet në sferën gjyqësore dhe korrigjimin e mangësive në sistemin aktual. Një rezultat i një diskutimi të hapur duhet të jetë identifikimi i ndryshimeve legjislative të nevojshme për rritjen e pavarësisë dhe transparencën e gjyqësisë.

HYRJE

Pavarësia e gjyqësisë në përgjithësi merret si gurthemel i mbizotërimit të shtetit ligjor. Dokumentet dhe marrëveshjet e shumta ndërkombëtare, të tilla si Parimet Themelore të Gjyqësisë të Kombeve të Bashkuara dhe Harta Europiane mbi Statusin e Gjykatësve, theksojnë rëndësinë e pavarësisë së gjyqësisë dhe përipiqen të përshkruajnë elementet kryesore të një gjyqësie të pavarur.

Edhe pse nuk ka përcaktim të qartë të termit “pavarësi e gjyqësisë”, në përgjithësi mund të thuhet se niveli në të cilën gjykatësit janë të pavarur është e vendosur nga dy faktorë²:

- nga mënyra se si gjykatësit janë të mbrojtur prej ndikimeve të parregullta nga palë të treta, si persona ose institucione
- nga shkalla në të cilën gjykatësit mendojnë, veprojnë dhe i bëjnë vendimet e tyre në mënyrë të pavarur, pa marrë parasysh faktorë të tjerë, përveç fakteve lidhur me rastin dhe me ligjin në fuqi.

Faktori i parë i referohet sistemit ligjor, por në praktikë edhe sistemit gjyqësor, ndërsa faktori i dyti i referohet më tepër mendimit të gjykatësve. Këta faktorë janë qartazi të ndërlidhur. Një gjykatës nuk do të ndjehet i lirë për të marrë vendimin e tij³ bazuar vetëm në ligj, nëse sistemi ligjor dhe kushtet e shërbimit të tij nuk i sigurojnë mbrojtje të mjaftueshme kundër përpjekjeve për të ndikuar në vendimin e tij. Anasjelltas, korniza më e mirë ligjore nuk mund të garantojë vendime të pavarura, nëse vetë gjykatësit nuk janë të gatshëm të marrin gjykimet e tyre vetëm në bazë të ligjit, por prirjen të veprojnë në ‘bidnje paraprake’ të ndikimeve të jashtme.

Kështu, pavarësia e drejtësisë është e vendosur jo vetëm nga korniza ligjore, por edhe nga zbatimi i saj praktik – dhe nga perceptimi i gjykatësve për pavarësinë e tyre.

Në disa raste, në Misionin Vëzhgues të OSBE-së në Shkup kanë arrirë në një mendim se shumë gjyqtarë nuk kanë përshtypje se pavarësia e tyre është e respektuar dhe e mbrojtur. Gjatë seminareve, tryezave të rumbullakëta dhe ngjarjeve promovuese, anëtarët e gjyqësisë janë ankuar (në shumë raste personalisht u janë ankuar anëtarëve të personelit të OSBE-së) se ata janë të nënshtruar ndaj presionit dhe ndjehen të frikësuar. Gjithashtu, OSBE-ja ka pranuar ankesa nga gjyqtarët, prokurorët dhe avokatët të cilët kanë shprehur shqetësime në lidhje me ndikimet e parregullta e, në raste të veçanta, kanë paraqitur kërkesa për mbledhje dhe për monitorim të rasteve. Kështu, OSBE-ja është bërë e vetëdijshme për shqetësimet e mëdha të përhapura brenda gjyqësisë lidhur me emërtimin dhe shkarkimin e gjykatësve, për rolin e Këshillit Gjyqësor dhe për ndikimin politik mbi administrimin e drejtësisë në shumë raste.

Në 2008, SHGJRM miratoi konkluzionet dhe rekomandimet përkatëse⁴ për këtë diskutim:

² Russel/O'Brien (redaktorë), Pavarësia e Gjyqësisë në vitet e demokracisë, 2001.

³ Për qëllime të lexueshmërisë, forma mashkullore është zgjedhur.

⁴ Konkluzionet dhe rekomandimet përfundimtare, projekti OSBE 2600478 'Paraburgimi, Raporti Final: botuar edhe në 'Gazetën Gjyqësore' Nr.477 dhjetor 2008

"Konkluzioni 8: Gjykatësit dhe prokurorët publik përballen me presione të ndryshme gjatë punës së tyre, duke ndikuar në pavarësinë e tyre në vendim-marrje. Këto presione vijnë nga kolegët e tyre me poste më të larta, nga policia, nga përfaqësues të shtetit, nga aktivistë të partisë, nga mediat (mënyrën e raportimit në disa raste arrestimi), etj.

Konkluzioni 11: Gjyqtarët dhe prokurorët shprehin nevojën për mbrojtje më të fortë gjatë kryerjes së detyrave të tyre dhe për mbrojtjen e paansësisë së tyre gjatë ushtrimit të funksionit ligjor nga shoqatat e tyre profesionale.

Rekomandimi 7: SHGJRM dhe PPA (Shoqata e Prokurorëve Publik) duhet të marrin një rol më aktiv në mbrojtjen e pavarësisë dhe të paanshmërisë së profesionit ligjor. Në rastet e shkeljeve të identifikuar të pavarësisë dhe të paanshmërisë së funksionimit të gjyqësisë, një reagim i përshtatshëm duhet të vijon.

Rekomandimi 26: Duhet organizuar seminare për të diskutuar situatën aktuale me pavarësinë dhe paanshmërinë në funksionimin gjyqësor, me integritetin e gjykatësve dhe të prokurorëve, si dhe seminare për rrespektimin e parimit "barazia e pushtetit në veprim" brenda punës së sistemit ligjor kombëtar."

Ndonëse Këshilli Gjyqësor është krijuar "nga gjykatësit për gjykatësit" me një përbërje që japin shumica e votuesve të profesionit, në praktikë, ndikimi i fuqive tjera ka qenë i perceptuar si element më i fortë. Në diskutimet tona joformale, gjykatësit kritikojnë Këshillin Gjyqësor si të njëanshëm dhe joobjektiv në procesin e zgjedhjes dhe shkarkimit e gjykatësve.

Përveç kësaj, "Raporti i Progresit të BE-së për Republikën ish Jugosllave të Maqedonisë i vitit 2009 " thekson: "Ministri i Drejtësisë ka bërë një sërë deklaratash publike lidhur me vendimet për emërimin e gjykatësve që mund të kuptohet si një përpjekje e padrejtë për të ndikuar në Këshillin Gjyqësor"⁵. Raporti i BE-së për progresin vjen në përfundim se "Progres i mëtejshëm është bërë drejt krijimit të pavarësisë së gjyqësisë, megjithatë janë të nevojshme përpjekje të vazhdueshme."⁶

Këto vërejtje ishin si pika fillimi për këtë analizë. Qëllimi i saj është të kontribuojë në një diskutim të hapur për pavarësinë e gjyqësisë në vendin pritis dhe t'i tejkalojë sfidat me të cilat ajo përballlet. Analiza përpiqet të arrijë këtë qëllim duke ofruar dhe diskutuar qëllimet, të dhëna të besueshme mbi perceptimin e faktorëve të gjykatësve që mund të ndikojnë në pavarësinë e gjyqësisë. Mungesa e të dhënave të tilla duket të jetë një nga pengesat kryesore për një diskutim të drejtë për atë se si duhet trajtuar pengesat e pavarësisë së gjyqësisë në vend. Nga fakti se ata nuk ndiheshin të mbrojtur dhe të sigurtë dukej se parandaloi shumë gjyqtarë që haptazi t'i shprehin shqetësimet e tyre, ndërsa mungesa e krrikave të hapura e bëri të lehtë të injorohen akuzat për ndikime të padrejta në gjyqësi.

Rregulla e Departamentit të së Drejtës të Misionit të OSBE-së në Shkup vendosi të bëjë një anketë anonime në mes të gjykatësve, një hetim të perceptimeve për pavarësinë e tyre. Departamenti zhvilloi një përmbledhje pyetjesh duke synuar fusha që në përgjithësi konsiderohen si kryesore për pavarësinë e gjyqësisë: presionet mbi gjykatësit, ndikimet

⁵ Shih Segmentin 1 kapitullin 2, pjesën për gjykatësit

⁶ Shih Aneksin 3

e parregullta mbi punën e tyre, proceset e zgjedhjes dhe shkarkimit. Gjithashtu kërkohen mendimet e gjykatësve ndaj faktorëve të tjerë që janë të rëndësishme për pavarësinë e tyre, përfshirë shpërblimin, rolin e këshillit gjyqësor, punën e shoqatës së tyre profesionale, pavarësinë financiare të gjyqësisë etj⁷. Në mënyrë që të sigurojnë vlefshmërinë e përgjigjeve dhe mundësinë e analizave statistikore të të dhënave të fituara, u kontraktua një kompani këshilluese profesionale që është e specializuar në kryerjen e sondazheve.

Metodologjia e pyetësorit ishte punuar nga kompania. Aspektet qenësore të pyetësorit ishin ato të Rregullores së Departamentit të së Drejtës së Misionit të OSBE-së në Shkup. Kompania ndihmoi të përmisojë pyetësorin, duke shtuar pyetje kontrolli për të kontrolluar qëndrueshmërinë e rezultateve. Kompania gjithashtu ishte përgjegjëse për përgaditjen e analizave statistikore bazuar në kompjuter.

Ky pyetësor ishte shpërndarë për të gjithë gjykatësit në vend. Çdo pyetësor u shoqërua me një zarf të vulosur me adresën e OSBE-së, dhe një vulë. Kështu, pjesëmarrësit paten mundësinë e dërgimit të pyetësorit me postë, në mënyrë anonime dhe të vulosur. Në këtë mënyrë, pyetësorët e kompletuar arritën në OSBE pa asnjë mundësi të manipulimit të rezultateve. Nga 650 pyetësorë që ishin dërguar, Departamenti pranoi 421 përgjigje. Sapo arritën rezultatet në adresën e OSBE-së ato u përpunuan nga kompania e cila kreu një vlerësim statistikor të rezultateve. Kjo pasqyrë statistikore⁸ shërbeu si një bazë për analizat.

Ky raport përqipet të shpjegojë dhe të diskutojë rezultatet e anketës në pikpamje të kornizës ligjore për pavarësinë e gjyqësisë dhe me qëllim të standardeve ndërkombëtare. Grupet kryesore të synuara në këtë raport janë aktorët kombëtar, përfshirë gjyqtarë, avokatë, prokurorë, anëtarë të këshillit gjyqësor dhe përfaqësues të shtetit. Megjithatë, ky raport mund të jetë gjithashtu dobishëm për bashkësinë ndërkombëtare dhe të tjerët të përfshirë në mbështetjen e procesit të reformave në gjyqësi në vendin pritës. Për të dhënë një pamje më të plotë, ky raport përmban një raport të shkurtër të dispozitave ligjore dhe të institucioneve të cilat janë relevante për pavarësinë e gjyqësisë.

⁷ Pyetësori i plotë që u është dërguar gjykatësve është i bashkangjitur si Aneks 1 i kësaj Analize

⁸ Pasqyra e tërësishme statistikore e përgatitur nga kompania e angazhuar profesionale paraqet Aneksin 2 të kësaj analize.

Kapitulli 1: Standardet Ndërkombëtare

Pavarësia e gjyqësorit është parë në përgjithësi si gurthemel i rregullave të drejtësisë. Marrëveshjet e shumta ndërkombëtare dhe dokumentet e theksuara në rëndësitë e tij të pazgjidhura. Parimet themelore të OKB-së për Pavarësinë e Shtetit Gjyqësor: "Pavarësia e gjyqësorit do të garantohet nga Shteti dhe sanksionohet në Kushtetutën apo ligjin e vendit. Është detyrë e të gjitha institucioneve qeveritare ose të tjera të respektojnë dhe të vëzhgojnë pavarësinë e drejtësisë"⁹. E drejta të gjykohej nga një gjykatë e pavarur është e sanksionuar në Konventën Evropiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ), të ratifikuar nga vendi nikoqir, në Prill të vitit 1997, si dhe në Paktin Ndërkombëtar mbi të Drejtat Civile dhe Politike.

Nuk ka ende asnjë teori të përgjithshme apo përkufizim përgjithësisht të pranuar të pavarësisë së gjyqësorit¹⁰. Megjithatë, disa dokumente ndërkombëtare përcaktojnë elementet themelore për pavarësinë e gjykatësve.

Në vitin 1983, Konferenca e parë Botërore mbi pavarësinë e gjyqësorit u zhvillua në Kanada. Miratoi Deklaratën Universale mbi Pavarësinë e gjykatësve, e cila thotë: "Gjykatësit në mënyrë individuale do të jenë të lirë, dhe do të jetë detyrë e tyre për të vendosur mbi çështjet e para të tyre në mënyrë të paanshme, në përputhje me vlerësimin e tyre të faktëve dhe të kuptuarit e tyre të ligjit pa asnjë kufizim, ndikim direkt ose indirekt, nga ndonjë çerek ose për ndonjë arsye ". Harta Universale e Gjykatësit përcakton: "Gjyqtari, si mbajtës i zyrës gjyqësore, duhet të jetë në gjendje për të ushtruar pushtetin gjyqësor i lirë nga presioni social, ekonomik dhe politik, dhe në mënyrë të pavarur nga gjykatësit e tjerë në administrimin e gjyqësorit".

Pavarësia gjyqësore mund të garantohet vetëm nëse korniza, në të cilën gjykatësit ushtrojnë funksionet e tyre, jep garancion të mjaftueshëm kundër përpjekjeve që në mënyrë të rregullt të ndikojë në administrimin e drejtësisë. Përsëri, dallimet midis juridiksioneve kombëtare dhe sistemeve ligjore e bëjnë të pamundur për të ndërtuar një formulë universale për kërkesat të cilat duhet të plotësohen që një gjyqësor të pavarur të ekzistojë. Megjithatë, ka disa faktorë që përcaktojnë nëse korniza ligjore në një vend të caktuar siguron kushte për një gjyqësor të pavarur.

Në mënyrë për të shqyrtuar më afër çështjet e pavarësisë ne duhet të referohemi dhe të konsiderojmë gjykimet e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (GjEDNJ) në *Campbell dhe Fell v Mbretërisë së Bashkuar*¹¹ dhe *Incal v Turqi*¹², ku Gjykata themeloi **kërkesat e "pavarësisë"**¹³, në të cilat përfshihen: mënyra e emërimit të gjykatësve,

⁹ Parimet themelore të Kombeve të Bashkuara për pavarësinë e drejtësisë, të miratuara nga Kongresi i shtatë i Kombeve të Bashkuara për parandalimin e kriminalitetit i mbajtur në Milano nga 26 gusht deri 6 shtator të vitit 1985, të aprovuara me rezolutat e Asamblesë së Përgjithshme 40/32 nga 29.11.1985 dhe 40/46 të datës 13.12.1985.

¹⁰ Rasel, "Drejt një teorie të përgjithshme të pavarësisë së drejtësisë", faqe 1 në: Rasel dhe Obrajn: Pavarësia e drejtësisë në erën e demokracisë, 2001.

¹¹ Campbell dhe Fell kundër Mbretërisë së Bashkuar, aktgjykim nga 28.06.1984 (lënda nr. 7819/77; 7878/77), paragrafi 78

¹² Incal kundër Turqisë, aktgjykim nga 09.06.1998 (lënda nr. 41/1997/825/1031), paragrafi 65)

¹³ S. Treçsel: Të drejtat e njeriut në procedurën penale, (Oxford University Press, 2001), faqe 53-54

kohëzgjatja e mandatit të tyre, garancionet kundër presionit të jashtëm dhe pyetjet, nëse organi paraqet një pamje të pavarësisë¹⁴.

- **Mënyra e emërimit** - Është universalisht e kuptueshme se procesi i zgjedhjes së gjykatësve bazuar në prirje të tyre politike, në bazë diskriminuese, duke mos marrë në konsideratë integritetin, aftësitë profesionale dhe kualifikimet e duhura, me përjashtim të gjyqësorit nga procesi i emërimit nuk do të njihen si përbushje të kriteve të pavarësisë¹⁵. Parimi 10 i Parimeve Themelore mbi Pavarësinë e Gjyqësorit nuk sugjeron një mënyrë të veçantë të emërimit; por thuhet se "*çdo metodë e përzgjedhjes gjyqësore do të mbrojë kundër emërimeve gjyqësore për motive të pahijshme*"¹⁶.
- **Termi i zyrës** - Në shumë raste gjykata shqyrtoi kushtet e zyrës së gjykatësve ulur në gjykatat kombëtare. Ndonëse në termat e përgjithshme fikse prirjen të jenë të konsiderueshme si një garancion kundër presionit të jashtëm, nuk ka afat të veçantë të detyrës që ka qenë specifikuar si një minimum i nevojshëm për të siguruar pavarësinë e gjyqësorit¹⁷. Kështu, Gjykata ka pranuar kushtet e zyrës të gjashtë viteve¹⁸ dhe madje edhe të ulëta të tre viteve¹⁹, për të qenë i mjaftueshëm garancioni në lidhje me nenin 6 (1).
- **Masat mbrojtëse kundër presionit të jashtëm** - Kjo kërkesë është e lidhur ngushtë me mbajtjen që përfshin kufizimet për shkarkimin e gjykatësve nga detyra²⁰. Kjo kërkesë është përforcuar në mënyrë plotësuese me Parimin 12 i cili thot: "Gjykatësit, nëse emërohen ose zgjedhen, do të kenë mbajje të garantuar deri në moshën e pensionimit të detyrueshëm ose skadimit të mandatit të tyre, ku si i tillë ekziston."²¹ Pandërueshmëria e gjykatësve, sipas Gjykatës, nuk është e nevojshme të formalizohet, me kusht që të njihet në fakt dhe aty ka garanci të tjera të pranishme.²²
- **Paraqitja e pavarësisë** - Në dritën e rastit - ligjor KEDNJ, kjo kërkesë duket të jetë gërshetuar me parimin e paanshmërisë. Sfaqja e pavarësisë u pa si vendimtare në disa raste për të përcaktuar nëse një organ i themeluar përbën një "gjykatë" "për qëllime të nenit 6 (1)."²³

Përveç këtyre faktorëve, dokumentet të tjera ndërkombëtare nxjerrin në pah rëndësinë e shpërbimit të gjykatësve dhe tëk ushteve të shërbimit si faktorë të rëndësishëm në përcaktimin nëse gjykatësit janë të mbrojtur ndaj ndikimeve mjaft të parregullta.

¹⁴ KEDNJ, Campbell dhe Fell kundër Mbretërisë së Bashkuar (lënda nr. 7819/77, 7878/77), aktgjykim i 28.06.1984, paragrafi 77.

¹⁵ S. Stavros: Garancitë për të pandehurit sipas nenit 6 të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut – e drejta për gjykim të drejtë (Martinus Nijhoff Publishers, 1993), faqe 127

¹⁶ Parime themelore të Kombeve të Bashkuara për pavarësinë e drejtësisë, të miratuara nga Kongresi i shtatë i Kombeve të Bashkuara për parandalimin e kriminalitetit i mbajtur në Milano nga 26 gusht deri 6 shtator të vitit 1985, të aprovuara me rezolutat e Asamblesë së Përgjithshme 40/32 nga 29.11.1985 dhe 40/46 të datës 13.12.1985.

¹⁷ A. Grotrian: Neni 6 i Konventës Evropiane - e drejta për gjykim të drejtë (Shërbimi publikues-dokumentues i Këshillit të Evropës, 1994), faqe 29

¹⁸ L. Komt, Van Loiven dhe De Meijere kundër Belgjikës, aktgjykim i GjEDNJ nga 23.06.1981, paragrafi 57 në lidhje me paragrafin 26

¹⁹ Sramek kundër Austrisë, aktgjykim i GjEDNJ nga 22.10.1984, paragrafi 37 në lidhje me paragrafin 26

²⁰ S. Treçsel: Të drejtat e njeriut në procedurën penale; (Oxford University Press, 2001), faqe 55

²¹ Parime themelore të Kombeve të Bashkuara për pavarësinë e drejtësisë, të miratuara nga Kongresi i shtatë i Kombeve të Bashkuara për parandalimin e kriminalitetit i mbajtur në Milano nga 26 gusht deri 6 shtator të vitit 1985, të aprovuara me rezolutat e Asamblesë së Përgjithshme 40/32 nga 29.11.1985 dhe 40/46 të datës 13.12.1985.

²² Campbell dhe Fell kundër Mbretërisë së Bashkuar, aktgjykim nga 28.06.1984 (lënda nr. 7819/77; 7878/77), paragrafi 80

²³ K. Rid: Manual për praktikues të Konventës Evropiane për të Drejtat e Njeriut (Sweet and Maxwell Ltd, 2nd edition, 2004), faqe 114

Kapitulli i 2: Korniza ligjore vendase

2.1 Pavarësia në përgjithësi

Principi i drejtësisë së pavarur është i parashikuar me Kushtetutë²⁴ si dhe me ligjet e rëndomta.

Artikulli 98, paragrafi 2 i Kushtetutës përcakton: "Gjykatat janë autonome dhe të pavarura". Kushtetuta gjithashtu parasheh mbrojtje për pavarësinë e gjykatësve siç janë përdorimi i pakufishëm i zyrës (deri në pensionim), mbrojtje ndaj transfereve pa miratimin dhe imunitetin e gjykatësve²⁵.

Autonomia dhe pavarësia e gjykatave përsëri përsëritet në Ligjin mbi Gjykatat²⁶, icili gjithashtu në mënyrë të qartë thotë: "*Çdo formë e ndikimit në pavarësinë, paanshmërinë dhe autonominë e gjyqtarit në kryerjen e funksionit të drejtësisë, në çdo bazë ose nga çdo entitet është e ndaluar*"²⁷.

Kodi penal parashikon burgim deri më 3 vjet për secilin që detyron gjyqtarin ose gjyqtarin-juri për të bërë diçka ose edhe nuk arrin të bëjë diçka²⁸. Ryshteti i gjyqtarit ose përpjekja për të bërë atë është i dënueshëm me nenin 358 të Kodit penal.

2.2 Gjykatësit

Funksionet ligjore në vendin-nikoqir janë të zbatuara nga gjykatësit profesional. Në raste të caktuara të parashikuara me ligj, gjykatësit-juri janë të përfshirë në administrimin e drejtësisë. Ka dispozita të ndryshme të cilat qeverisin selektimin dhe shpërblimin e gjykatësve-juri. Megjithatë, sipas ligjit, ka raste kur gjykatësit-juri veprojnë me kapacitet të plotë të një gjyqtari. Rregullat që ndërlidhen me pavarësinë dhe paanshmërinë aplikohen për gjykatësit-juri në të njëjtën mënyrë si për gjykatësit profesional.

a) Zgjedhja dhe shkarkimi

Gjykatësit janë zgjedhur nga Këshilli Gjyqësor.²⁹

- ❖ Gjykatësit profesional

Procedura e parashikuar me ligj për selekcionimin e gjykatësve profesional dallon nga ajo vallë bëhet fjalë për zgjedhje të gjykatësve të gjykatës së shkallës së parë ose atyre të gjykatave më të larta.

Sa i përket vendeve të lira të punës në gjykatat e shkallës së parë, Këshilli gjyqësor vendos çdo dy vjet sa pozita të lira për gjykatës duhet të hapen në dy vitet e ardhshme dhe për këtë informon Akademinë për Trajnimin e Gjykatësve dhe të Prokurorëve në përputhje me rrethanat. Duke ndjekur këtë vendim, shpalljet e vendeve të lira të punës bëhen në Gazetën Zyrtare dhe në gazetat e përditshme. Kandidatët për pozitat e shkallës së parë duhet të kenë përbushur kërkesën për trajnim parimor në Akademi dhe të kenë aplikuar për pozitë të kërkuar sipas reklamimit publik.

²⁴ Kushtetuta e RM, Gazeta Zyrtare e RM Nr. 52/91, 31/98, 91/01

²⁵ neni 98 dhe 99 i Kushtetutës së RM

²⁶ Neni 1, paragrafi 2 i Ligjit mbi Gjykatat, Gazeta Zyrtare e RM Nr.58/2006

²⁷ neni 11, paragrafi 2 i Ligjit mbi Gjykatat, Gazeta Zyrtare e RM Nr.58/2006

²⁸ neni 375 i Kodit Penal, Gazeta Zyrtare e RM Nr.19/2004

²⁹ Neni 105 i Kushtetutës së RM dhe neni 31 i Ligjit për Këshillin Ligjor, Gazeta Zyrtare e RM Nr.60/2006

Trajnimi fillestar i kandidatëve të Akademisë zgjat 15 muaj, 5 muaj ligjërimit në Akademi dhe 10 muaj trajnim praktik në gjykatë ose në zyrë të prokurorit.³⁰ Kandidatët e interesuar për trajnim fillestar në Akademi duhet të kenë diplomuar në drejtësi, ta kenë dhënë provimin e avokaturës, e më pas të kenë edhe një vit përvojë në avokaturë. Ata, gjithashtu, duhet të njohin, në mënyrë aktive, një gjuhë botërore. Procedura e selecionimit fillon me shpallje publike, e cila indikon numrin e vendeve të lira. Komisioni I përbërë nga anëtarë të propozuar nga Këshilli gjyqësor, Ministri i Drejtësisë dhe Këshilli i Prokurorëve Publik selekton kandidatët më të përshtatshëm, duke pasur parasysh edhe përfaqësimin e drejtë dhe adekuat të qytetarëve që u takojnë të gjitha komuniteteve në shtetin nikoqir.

Kandidatët e pranuar vlerësohen në bazë të notave të fituara gjatë trajnimit të tyre në Akademi, gjatë trajnimit praktik dhe notes së tyre në provimin përfundimtar të detyruar. Sipas këti vlerësimi, Akademia themelon listë të kandidatëve. Kjo listë e kandidatëve i parashtrohet Këshillit gjyqësor. Ky Këshill zgjedh kandidatët të cilët iu janë përgjigjur shpalljes publike dhe gjenden në listen e përmendur.

Për gjykatësit e gjykatave më të larta (p.sh. Gjyqi i Apelit, Gjyqi Suprem), nuk është i detyrueshëm trajnimi fillestar në Akademi.

Veçmas kërkesave të përgjithshme, përfshirë këtu edhe shtetësinë e shtetit nikoqir, të folurit aktiv dhe të rrjedhshëm të gjuhës maqedonase, dhënien e prorovimit të avokaturës etj., përshtatshmëria për emërimin në gjykata më të larta është e përcaktuar nga shkalla e përvojës e dhënë në ligj. Për shembull, kandidatët të cilët aplikojnë për Gjyqin e Apelit duhet të kenë, patjetër, 5 vjet përvojë pune në lëndët ligjore, pas provimit të Avokaturës.³¹

Vendet e punës për gjykatësit në gjyqet më të larta ose në Gjyqin Administrativ paraqiten në Gazetën Zyrtare dhe në gazetata e përditshme. Duke ndjekur shpalljen, Këshilli gjyqësor selekton kandidatët më të përshtatshëm për pozitat e hapura bazuar në numër të kriterëve të përcaktuara me ligj, përfshirë dituritë profesionale, aftësitë e planifikimit, qëndrimin ndaj punës etj.³²

Këshilli gjyqësor vendos për zgjedhjen e gjykatësit me votat e dy të tretës së shumicës.

❖ Gjykatësit - juri

Gjykatësit - juri zgjidhen nga Këshilli gjyqësor me propozim nga Presidenti i gjykatës kompetente të shkallës së parë dhe Gjykatës së Apelit.³³ Gjykatësit - juri duhet të jenë të moshuar, të kenë të mbaruar të paktën arsimin e mesëm, ta flasin rrjedhshëm gjuhën maqedonase, të mos jenë mbi gjashtëdhjetë vjet dhe të "gëzojnë reputacion të nevojshëm për të kryer këtë funksion"³⁴.

³⁰ Neni 38 i Ligjit për Akademinë e trajnimit të gjyqëtarëve dhe Prokurorëve, Gazeta Zyrtare Nr. 13/2006

³¹ Neni 6, para 1, linja 2 e Ligjit për për Ndryshimet dhe Amandamentet e Ligjit mbi Gjykatat, Gazeta Zyrtare e RM Nr. 35/2006

³² Neni 41 i Ligjit mbi gjykatat, Gazeta Zyrtare e RM Nr. 58/2006

³³ Neni 46 i Ligjit për Këshillin Gjyqësor, Gazeta Zyrtare e RM Nr. 60/2006

³⁴ Neni 48 i Ligjit mbi Gjykatat, Gazeta Zyrtare e RM Nr. 58/2006

b) Kohëzgjatja

Gjykatësit profesional zgjidhen pa kufizim të mandatit të tyre dhe qëndrojnë në detyrë³⁵ deri sa të arrijnë moshën e pensionimit (64 për meshkujt, 62 për gratë). Para kësaj, funksioni i tyre mund të përfundojë vetëm për arsye të parashikuara në ligj (p.sh dënimet për krim, sipas kërkesës nga gjykatësit, humbje të aftësisë për të ushtruar funksione gjyqësore). Gjykatësit mund të shkarkohen si pasojë e një procedure disiplinore dhe / ose e një procedure për sjellje joprofesionale dhe besim të keq në ushtrimin e detyrës gjyqësore.

Gjykatësit - juri zgjidhen për një mandat katërvitesh dhe mund të rizgjedhen³⁶.

c) Masat disiplinore

Gjykatësit mund të jenë subjekt të masave disiplinore për shkelje të detyrave të tyre. Ligji dallon shkeljet disiplinore dhe sjelljet joprofesionale në ushtrimin e detyrës gjyqësore.

Për rastet e shkeljeve disiplinore, ligji parashikon masat e mëposhtme:

- vërejtje me shkrim
- qortim publik
- zvoglim të pages mujore të gjykatësit nga 15-30% deri në gjashtë muaj.

Në rastet e shkeljeve të rënda disiplinore dhe sjelljeve joprofesionale në ushtrimin e detyrës gjyqësore, gjykatësit përjashtohen nga puna.

Neni 75 i Ligjit mbi Gjykatat e përkrahur sjelljen joprofesionale dhe besimin e keq në ushtrimin e funksionit gjyqësor. Për shembull, listat e dispozitës së paragjykuar të zhvillimit të procedurës gjyqësore, vonesa e procedurës gjyqësore pa arsye të justifikuar, shkelje e qëllimshme e rregullave për gjykim të ndershëm, paraqitja publike e informatave dhe e të dhënave për çështjet gjyqësore në të cilat asnjë vendim përfundimtar nuk është marrë.

Organi që është kompetent për procedurat disiplinore kundër gjykatësve është Këshilli gjyqësor. Procedurën e inicon një anëtar i Këshillit, Kryetari i gjykatës, Kryetari i Gjykatës së Lartë , ose me vendim të mbledhjes së përgjithshme të Gjykatës së Lartë.

Këshilli gjyqësor krijon një Komision disiplinor, i cili zhvillon procedurën disiplinore. Ai i jep gjykatësit, sjellja e të cilit është në pyetje, mundësinë e dhënies së deklaratës lidhur me kërkesën për procedurë disiplinore. Gjykatësi mund të zgjedh për t'u ndihmuar nga avokati. Komisioni disiplinor mbledh informacione dhe prova dhe i paraqet në Këshillin gjyqësor një propozim duke deklaruar se procedura disiplinore duhet të jetë kryer ose të suspendohet. Nëse Këshilli gjyqësor vendos se procedura do të bëhet, ky vendim i është dorëzuar iniciatorit dhe gjykatësit dhe dosjet u dorëzohen Komisionit disiplinor për të kryer procedurën. Detajet janë të rregulluara me Rregulloren për Procedurë të Përgjegjësisë Disiplinore të Gjykatësve³⁷. Procedura mund të përfundojë me pezullim të procedurës, imponim të një masë disiplinore, apo me shkarkimin të gjykatësit. Gjykatësit mund të ankohen kundër këtij vendimi. Ankesa është vendosur mbi të nga një këshill i

³⁵ Neni 99 i Kushtetutës së RM.

³⁶ Neni 49 i Ligjit mbi Gjykatat, gazeta Zyrtare e RM Nr. 58/2006

³⁷ Gazeta Zyrtare e RM Nr. 15/2007

vendosur nga Gjykata e Lartë. Këshilli përbëhet nga tre gjykatës të Gjykatës së Lartë, katër gjykatës të Gjykatës së Apelit dhe dy gjykatës që punojnë në të njëjtën gjykatë, si edhe gjykatësi i cili ka paraqitur ankesë.

Në vitin 2008, 8 gjykatës u shkarkuan për sjellje joprofesionale dhe ushtrim të keq pas procedurave të filluara kundër tyre në vitin 2007.

Në vitin 2008, 14 procedura për sjellje joprofesionale kishin filluar. Në dy raste, procedurat ishin ndërprerë për shkak se gjykatësit në fjalë kërkuar të lirohen nga funksionet e tyre gjyqësore. Dy procedura ishin kryer kundër Kryetarëve të gjykatave. Në një nga këto raste, procedura çoi në shkarkimin e gjykatësit. Në rastin tjetër, gjykatësi në fjalë dha dorëheqjen si President i Gjykatës, por ai nuk u hodh poshtë si një gjykatës për shkak se kërkesat ligjore për pushimin nga puna nuk ishin përmbushur. Katër procedura shtesë që përfshijnë masë disiplinore janë kryer.

2.3 Këshilli gjyqësor

Këshilli gjyqësor është organ kompetent për zgjedhjen dhe për shkarkimin e gjykatësve, për caktimin e masave disiplinore ndaj gjykatësve, për debatet lidhur me imunitetin e gjykatësve dhe për vendimet e tjera të rëndësishme në profesionin e gjykatësve³⁸. Këshilli gjyqësor në përbërjen aktuale - përbëhet nga 15 anëtarë dhe me kompetenca të zgjeruara u paraqit në vitin 2006, duke përcjellë prirjet në shumë Shtete Evropiane, me qëllim që të forcimit dhe të mbrojtjes së pavarësisë së gjyqësorit³⁹.

Kryetari i Gjykatës Supreme dhe Ministri i Drejtësisë janë anëtarë ish - zyrtarë; tetë anëtarë zgjidhen nga gjykatës kolegë. Tre anëtarë nga parlamenti dhe dy anëtarë emërohen nga Presidenti i vendit nikoqir.

Procedura për zgjedhjen e anëtarëve nga rendi i gjykatësve është rregulluar me Ligj të Këshillit gjyqësor. Për zgjedhjen e anëtarëve nga rendi i gjykatësve, Këshilli gjyqësor vendos një komision që përgatit listën e kandidatëve dhe një komision të veçantë që është në krye të lehtësimit të zgjedhjeve të anëtarëve të gjykatësve. Kandidatët duhet të kenë pesë vjet përvojë si gjykatës dhe duhet të kenë marrë vlerësime pozitive për ecurinë e tyre për tre vjet rresht. Zgjedhjet kryhen me votim të fshehtë në mbikëqyrje të komisionit zgjedhor i themeluar nga Këshilli gjyqësor.

Anëtarët e Këshillit gjyqësor të cilët zgjidhen nga Parlamenti - qoftë drejtpërdrejt ose me propozim të Presidentit të vendit-nikoqir - duhet të jenë profesorë të drejtësisë, avokatë apo juristë të shquar. Ata zgjidhen në një sesion të parlamentit, i cili duhet të zë vend jo më vonë se 30 ditë pas zgjedhjes së anëtarëve të këshillit gjyqësor.

Anëtarët e Këshillit gjyqësor zgjidhen për një mandat prej gjashtë vjetësh, me mundësi të një rizgjedhjeje. Mandati i anëtarëve ish - zyrtarë mbaron me përfundimin e funksionit të tyre. Përfundimi parakohshëm i mandatit është i mundur në raste të përcaktuara me ligj, për shembull, me të arritur moshën e pensionimit, dorëheqjes, apo me rast dënimi të një krimi⁴⁰.

³⁸ Neni 105 i Kushtetutës së RM

³⁹ Neni 46 i Ligjit mbi Këshillin Gjyqësor

⁴⁰ Neni 30 i Ligjit mbi Këshillin Gjyqësor

Seancat e Këshillit gjyqësor janë në publike. Megjithatë, publiku mund të përjashtohet në mënyrë për të mbrojtur reputacionin dhe integritetin e gjykatësve që janë subjekt të procedurës, në qoftë se Këshilli gjyqësor vendos kështu me shumicë të dy të tretave⁴¹. Në veçanti, procedurat disiplinore ndaj gjykatësve janë konfidenciale dhe kryhen në mbledhje të mbyllura (jopublike).⁴²

2.4 Buxheti gjyqësor

Gjykatat janë të financuara nga buxheti i gjykatës, i cili gjithashtu jep fonde për Këshillin gjyqësor, Këshillin e Buxhetit Gjyqësor (KBGJ) dhe për Akademinë. Buxheti gjyqësor është një pjesë e buxhetit të shtetit.

KBGJ është përgjegjës për kryerjen e punës përgatitore në lidhje me përcaktimin e buxhetit gjyqësor. Ka një President dhe dhjetë anëtarë. Kryetari i Gjykatës Supreme është Kryetari i KBGJ-së. Anëtarët e tjerë janë Kryetari i Këshillit gjyqësor, Ministri i Drejtësisë, Presidentët e Gjykatave të Apelit, Kryetari i Gjykatës Administrative, katër Kryetarët e Gjykatave Themelore dhe Drejtori i Akademisë.

KBGJ zhvillon, në bashkëpunim me Ministrinë e Financave, një shablon të buxhetit, i cili përmban udhëzimet kryesore për planet financiare të gjykatave. Ky shablon është i shpërndarë në të gjitha gjykatat. Ai gjithashtu përmban një shpjegim të metodologjisë për zhvillimin e një plani financiar.

Çdo gjykatë paraqet kërkesë të buxhetit në bazë të shabloneve. KBGJ plotëson këto të dhëna dhe prodhon një projekt-buxhet, i cili dorëzohet në Ministrinë e Financave. Ministria e Financave përfshin buxhetin gjyqësor në buxhetin e shtetit dhe e dërgon atë në Qeveri për miratim. Megjithatë, ekziston një kufi maksimal për buxhetin gjyqësor. Në rast se buxheti i kërkuar kalon këtë kufi, Ministria e Financave regjistron një raport të Qeverisë dhe buxheti shkurtohet.

2.5 Pagat e gjykatësve

Pagat e gjykatësve janë rregulluar me Ligjin mbi pagat e gjykatësve⁴³. Pagat janë llogaritur në bazë të dy parametrevë:

- pagës mesatare neto në vend gjatë vitit të kaluar⁴⁴;
- koeficientit i cili varet nga një sërë faktorësh që ndikojnë në kompleksitetin e detryrave të gjykatësit dhe në ngarkesën e punës së tij.

Koeficienti lëviz midis 2,8 dhe 3,7 në varësi të:

⁴¹ Neni 33 i Ligjit mbi Këshillin Gjyqësor

⁴² Neni 55, Id

⁴³ Ligji mbi pagat e gjykatësve, Gazeta Zyrtare e RM Nr. 110/2007

⁴⁴ Paga mesatare për muajin dhjetor 2008 ka qenë 17,363 denarë, që është përafërsisht 283 euro (burimi: Enti Shtetëror Statistikor, www.stat.gov.mk)

- llojit të gjykatës në të cilën gjykatësi punon (Gjykatës themelore, Gjykatës themelore me kompetencë të zgjeruar, Gjykatës së Apelit, Gjykatës Administrative, Gjykatës Supreme);
- sektorit të specializuar gjyqësor (sektorit penal, civil, kundërvajtës)
- detyrave e brendshme brenda gjykatës (kryetar: i gjykatës, i një departamenti, sektori, këshilli);
- përvojës profesionale;
- performancës së gjyqëtarit.

Shembull: Gjykatësit në Gjykatat themelore me kompetencë të zakonshme marrin një pagë në shumën e pagës mesatare të vitit të kaluar shumëzuar me koeficientin 2,8, ndërsa gjykatësit e Gjykatës Supreme janë të paguar me shumën e pagës mesatare të vitit të kaluar shumëzuar me një koeficient prej 3.4.

Përveç kësaj, gjykatësit kanë të drejtë për përfitime plotësuese lidhur me udhëtimet profesionale dhe mbështetje në shumën e dy rrogave mesatare.

Pagat e llogaritur në bazë të Ligjit për pagat e gjykatësve nuk mund të zvogëlohen me ligje të tjera ose me vendime nga organet e tjera shtetërore. Një reduktim është i mundur vetëm si masë disiplinore me vendim të Këshillit Gjyqësor (shih gjithashtu seksionin 2.3 për Këshillin Gjyqësor).

2.6 Akademia për Trajnimin e Gjykatësve dhe Prokurorëve

Organi i thirrur për të siguruar trajnim për anëtarët e gjyqësorit është Akademia për trajnimin e gjykatësve dhe prokurorëve. Ajo është themeluar me Ligji për Akademinë e trajnimit të gjykatësve dhe prokurorëve, të miratuar në vitin 2006⁴⁵, me qëllim për të kontribuar në administratën profesionale, të paanshme dhe të pavarur të drejtësisë duke ofruar trajnim⁴⁶.

Akademia ofron trajnime fillestare për të diplomuarit e drejtësisë që pretendojnë të bëhen gjykatës ose prokurorë si dhe për anëtarët e gjyqësisë dhe të zyrave të prokurorisë.

Kandidatët për postet si gjykatës në gjykatat themelore duhet të kenë të kaluar trajnimin fillestar në Akademinë dhe provimin përfundimtar në mënyrë që të jenë të ligjshëm. Në dhjetor të vitit 2008, gjenerata e parë e 27 gjykatësve dhe prokurorëve të ardhshëm ka përfunduar trajnimin e tyre fillestar në Akademi, ndërsa 27 kandidatë tjerë të rinj, të gjeneratës së dytë, kanë filluar trajnimin e tyre fillestar në shtator të vitit 2008.

Për gjykatësit dhe prokurorët, pesëmbëdhjetë gjer pesëdhjetë orë të arsimit të vazhdueshëm ligjor për çdo vit janë të detyrueshëm, varësisht prej përvojës së tyre profesionale⁴⁷. Në vitin 2008, Akademia ofroi një total prej 221 trajnimeve (e barabartë me 2298 orë trajnimi) me 4 723 pjesëmarrës. Kështu, 85% të gjykatësve dhe të prokurorëve e kanë përbushur minimumin e nevojshëm të trajnimit të kërkuar me ligj.⁴⁸

⁴⁵ Gazeta Zyrtare e RM 13/2006

⁴⁶ Neni 2 i Ligjit mbi Akademinë për Trajnimin e Gjykatësve dhe Prokurorëve, Gazeta Zyrtare 13/2006

⁴⁷ Neni 43, lid

⁴⁸ Raporte vjetore të punës së Akademisë për vitin 2007 dhe 2008

Akademia është organ juridik, me vendqëndrim në Shkup. Financimi i saj është siguruar nga Buxheti i gjykatës së vendit nikoqir. Akademia mund të marrë financim edhe nga palë të treta, me kusht që kjo mos të shprehet në pavarësinë e saj⁴⁹. Në vitin 2009, Akademia e kishte një buxhet prej rreth 450,000.00 eurosh. Përveç kësaj, shumë seminare dhe trajnime ishin kryer me ndihmën e bashkësisë ndërkombëtare.

Organet e Akademisë janë Bordi drejtues, drejtori, Drejtori ekzekutiv dhe Këshilli i programit⁵⁰. Organi më i lartë i Akademisë është Bordi drejtues i përbërë nga 11 anëtarë - përfaqësues nga Gjykata Supreme, nga Zyra e Prokurorit Publik të RM-së, nga gjykatat më të ulëta, nga zyrat të Prokurorëve Publik ; nga MD, SHGJRM dhe nga APP-ja. Bordi drejtues ka një mandat prej 4 vitesh. Anëtarët e ish- zyrtarëve të Bordit drejtues janë kryetari i Këshillit Gjyqësor, Kryetari i Gjykatës Supreme, Prokurori Publik i Shtetit dhe Ministri i Drejtësisë. Drejtori i Akademisë është organi drejtues që përfaqëson Akademinë dhe ka mandatin 4 vjeçar. Drejtori Ekzekutiv është organ ekzekutiv i Akademisë. Ai ka një mandat prej 5 vitesh. Të gjithë anëtarët kanë të drejtë të riemërohen. Në pajtim me statutin e Akademisë, Bordi drejtues është kompetent⁵¹, për emërimet në lidhje me funksionet e rëndësishme brenda Akademisë dhe për vendime të shumta programatike dhe financiare të Akademisë⁵².

2.7 Shoqata e Gjykatësve të Maqedonisë

Profesioni gjyqësor kërkon përmirësimin e vazhdueshëm të njohurive të atyre që e ushtrojnë atë. Gjykatësit duhet, gjithashtu, t'i respektojnë parimet e kodit të etikës gjyqësore. Këto kërkesa përmbushen më lehtë, nëse gjykatësit janë të organizuar në një shoqatë profesionale.

Standardet vijuese ndërkombëtare, sistemi juridik kombëtar i ka inkorporuar këto parime dhe garanton të drejtën e gjykatësve "... që të themelojnë shoqata me qëllim për të përmbushur interesat e tyre, të nxisin specializimin profesional, për të mbrojtur pavarësinë dhe autonominë e funksionit gjyqësor"⁵³. Në 1993 SHGJRM u themelua si një organizatë vullnetare joqeveritare, jopartizane dhe jopolitike për gjykatësit aktiv dhe për ata në pension. Aktualisht ajo ka rreth 650 gjykatës si anëtarë. Që nga viti 1996 SHGJRM është anëtare e Shoqatës Ndërkombëtare të Gjykatësve (IAJ).

Qëllimet kryesore dhe objektivat e SHGJRM janë: për të promovuar dhe për të forcur pavarësinë e gjykatësve dhe pushtetit gjyqësor në një nivel që korrespondon me pozicionin e saj kushtetues; për të bërë përpjekje për zbatimin adekuat dhe respektimin e kushtetutshmërisë dhe ligjshmërisë në vendin nikoqir dhe forcimin e saj si rregull në drejtësinë e shtetit; për të forcur dhe për të siguruar pavarësinë e gjykatësve dhe të pushtetit gjyqësor si një e tërë; për të bërë përpjekje për të forcur dhe promovuar statusin shoqëror të gjykatësve, duke mbrojtur interesin e tyre social dhe material; për miratimin e Kodit të Etikës Gjyqësore; për të filluar reformat gjyqësore duke marrë pjesë në hartimin e proceseve legislative të ligjeve që lidhen me gjyqësorin; për të ndërmarrë aktivitete për përmirësimin profesional të gjykatësve; për të ndërmarrë aktivitete që bashkojnë anëtarët e Shoqatës për të nxitur bashkëpunimin mes tyre dhe me kombe të

⁴⁹ Neni 30 i Ligjit mbi Akademinë

⁵⁰ Neni 7, id

⁵¹ Neni 5, id

⁵² Neni 9, id

⁵³ Neni 51, Ligji mbi Gjykatat, Gazeta Zyrtare e RM Nr. 58/2006

tjera dhe shoqata ndërkombëtare me interesa të ngjashme, për të iniciuar ndryshime dhe amendamente të ligjeve dhe rregulloreve të tjera dhe për të dhënë mendime për procedurat e miratimit të tyre.⁵⁴

⁵⁴ Statuti i ShGJRM i publikuar ne Revinë Gjyqësore nr. 1, viti 1995.

SEGMENTI II: REZULTATET NGA ANKETA

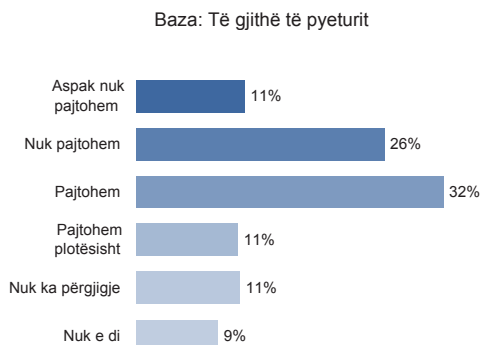
Kapitulli 1: Ndikimet nga jashtë

(Pyetjet nga pjesët A1 dhe A2 dhe përmbledhje pyetjesh nga pjesa A11 dhe Aneksit 1)

Zakonisht shihet si shumë e rëndësishme për pavarësinë e drejtësisë që gjykatësit të mund të praktikojnë autorizimet e veta gjyqësore presione nga palët të treta nga jashtë. Prandaj, pjesa e parë e pyetësorit i përket përpjekjeve për të ndikuar në vendimet e gjykatësve nga palët e treta.

Pavarësisht nga rregullat ligjore që kanë për qëllim mbrojtjen e pavarësisë së gjykatësve, rezultatet tregojnë se përpjekjet për të ndikuar në vendimet janë një praktikë e zakonshme në vendin -nikoqir. **Pothuajse gjysma e gjykatësve të cilët morën pjesë në hulumtim mendojnë se gjykatësit në gjykatë, ku ata punojnë, përballen me ndikime dhe presione të jashtme** (32% dakordohen me këtë deklaratë, ndërsa 11% dakordohen me bindje të plotë. (shih grafikun 1)

Gjykatësit në gjykatën në të cilën punoj ballafaqohen me ndikime dhe presione të jashtme për pavarësinë e tyre në vendim – niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Grafiku 1

Burimi më i fortë i përpjekjeve të ndikimit të jashtëm sipas gjykatësve është pushteti ekzekutiv. **19% e të gjithë gjykatësve shënuan që gjykatësit në gjykatën e tyre "në një masë të madhe" përballen me presion nga përfaqësuesit e pushtetit ekzekutiv (të tilla si: Qeveria, Ministria e Drejtësisë, Ministria e Punëve të Brendshme).** Më pak se gjysma (43%) janë përgjigjur se gjykatësit në gjykatat e tyre aspak nuk përballen me çfarëdo presioni nga përfaqësuesit e pushtetit ekzekutiv. Në shkallë nga 1 (nuk përballen me presion aspak) deri në 5 (në një masë të madhe përballen me presion), mesatarja e të gjitha përgjigjeve të pyetjes "se ne çfarë mase gjyqëtarët në gjykatën e tyre përballen me presion nga përfaqësuesit e pushtetit ekzekutiv" është 2.4.

Sipas rezultateve të hulumtimit, faktorët e dytë më të mëdhenj të ndikimit të tentativës janë partitë politike. Këtu, mesatarja e të gjitha përgjigjeve në lidhje me pyetjen deri në çfarë

mase gjykatësit në një gjykatë të caktuar janë përballur me presionet është 2,3. 14% të gjykatësve të anketuar u përgjigjën se gjykatësit në gjykatat e tyre janë përballur me presione nga partitë politike "në një masë të madhe". Me fjalë të tjera, **çdo i shtati gjykatës mendon se partitë politike përpriqen të bëjnë presion ndaj gjykatave në një masë të madhe.**

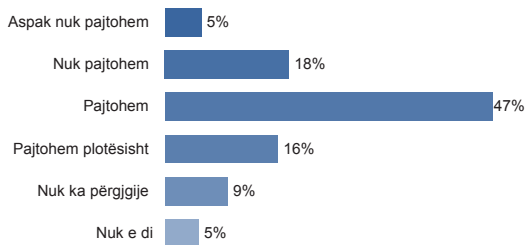
Përpjekjet për të kufizuar pavarësinë e gjykatësve nuk vijnë medoemos nga palët e interesuara jashtë drejtësisë. Për këtë arsye, në në nenin 2 të Statutit Universal për gjykatësit thuhet: "Gjykatësit, si mbajtës të zyrës gjyqësore, duhet të jenë në gjendje të ushtrojnë kompetencat gjyqësore (...) të pavarur nga gjykatësit e tjerë dhe nga administrata e drejtësisë". **Në fakt, 5% të gjykatësve të anketuar deklaruan se gjykatësit në gjykatat e tyre janë "në një masë të madhe" duke u përballur me presion nga gjykatësit e rangut të lartë.** 56% thanë se gjykatësit në gjyqet e tyre nuk përballeshin aspak me presion nga gjykatësit e rangut të lartë. (shih grafikun 2)

Në lidhje me përpjekjet për të ndikuar në vendimet nga gjykatësit tjerë, vetëm 1% pohuan se ka pasur një presion të madh të vënë në gjykatësit e gjykatave të tyre. Pavarësisht nga përpjekjet e shumta për të ndikuar në punën e tyre, shumë gjykatës duket se besojnë se këto përpjekje nuk kanë shumë ndikim në administrimin e drejtësisë në praktikë. 47% e gjykatësve mendojnë se gjykatësit në gjykatën e tyre janë të pavarur, derisa drejtojnë dhe gjykojnë. 16% plotësisht dakordohen me këtë pretendim. **Megjithatë, pothuajse një e katërta e gjykatësve janë të mendimit se gjykatësit në gjyqin e tyre nuk gjykojnë në mënyrë të pavarur** (18% nuk pajtohen me deklaratën që gjykatësit në gjykatën e tyre gjykojnë në mënyrë të pavarur, 5% janë të bindur se kjo nuk është e rastësishme). **Kjo do të thotë se gati çdo i katërti gjykatës nuk beson në pavarësinë e drejtësisë në vendin- nikoqirpritisë.** (shih grafikun 3)

**Në gjykatën në të cilën punoj, gjykatësit gjatë shqyrtimit dhe vendimit janë të pavarur
Niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)**

Baza: Të gjithë të pyeturit

Grafiku 3

Duke pasur parasysh informacionin e paraqitur në tabelën 3, duhet theksuar dy aspekte shqetësuese:

· përqindjen e rëndësishme (nga 11% në 20%) të përgjigjeve "Unë nuk e di" ose "Nuk ka përgjigje" nga të gjithë 421 gjykatës të anketuar. Është vështirë të imagjinohet se si një numër aq i lartë i gjykatësve nuk janë në gjendje të përgjigjen nëse janë apo nuk janë të përballur me presion;

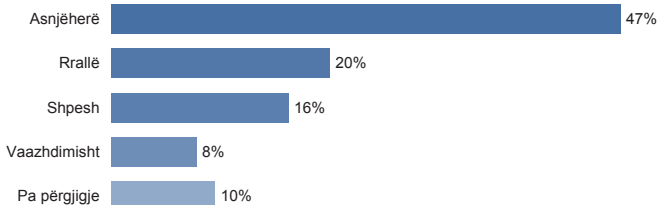
· numrin shqetësues të gjykatësve duke e dhënë notën më të lartë - pesë ("në masë të madhe po përballet me presion"), sidomos kur u përgjigjen pyetjeve në lidhje me presionin nga pushteti ekzekutiv dhe partitë politike.

Deri sa përmbledhja e parë e pyetjeve e adresuar në perceptimin e përpjekjeve të gjykatësve për të ndikuar në administrimin e drejtësisë në gjykatën e tyre, pjesën e dytë e pyetjeve (A2) lidhej me mënyrën se sa shpesh gjykatësit ishin ndeshur personalisht me përpjekjet për të ndikuar në vendimet e tyre. Gjykatësit mundnin t'i shënonin përgjigjet nga 1 (asnjëherë) me 4 (vazhdimisht). Përsëri, përpjekjet më të shumta për presion për të ndikuar në vendimet e gjykatësve bëheshin nga përfaqësuesit e pushtetit ekzekutiv. Mesatarja e përgjigjeve në lidhje me ndikimin tentuar nga dega e ekzekutivit ishte 1,8.

Pothuajse një e katërta e gjykatësve theksuan se ata janë të ekspozuar rregullisht ndaj presioneve pushtetit ekzekutiv. 8% janë përgjigjur se ata janë përballur me presione nga ana e pushtetit ekzekutiv 'vazhdimisht'; 16% shënuan 'shpesh'. Vetëm 47% të gjykatësve që janë përgjigjur kësaj pyetjeje vënë në dukje se ata nuk ishin ballafaquar me përpjekje për të ndikuar në vendimet e tyre nga ana e pushtetit ekzekutiv. Kjo do të thotë se më pak se gjysma e gjykatësve ndjehen plotësisht të lirë nga ndikimi i ekzekutivit. (*shih grafikun 4*).

Keni pasur shpesh presione nga përfaqësues të pushtetit ekzekutiv (Qeveria, Ministria e Drejtësisë, Ministria e Punëve të Brendshme etj.)?

Baza: Të gjithë të pyeturit

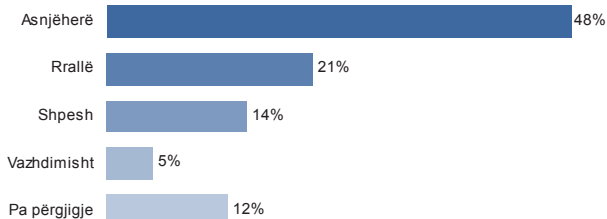

Grafiku 4

Partitë politike zënë vendin e dytë në listë, lidhur me përpjekjet për të ndikuar te gjykatësit. 5% të gjykatësve, që i janë përgjigjur kësaj pyetjeje, deklarohen se u janë nënshtruar vazhdimisht presionit nga përfaqësuesit e partive politike dhe 14% të tyre thonë se kjo ka ndodhur shpesh. **Kjo do të thotë se gati një e pesta ose përafërsisht 85 të të anketuarve i janë ekspozuar presionit të partive politike në bazë të rregullt.** Vetëm 48% të gjykatësve që iu përgjigjën kësaj pyetjeje thanë se presion nga partitë politike nuk ka pasur. (shih grafikun 5)

Keni pasur shpesh presione nga përfaqësues të partive politike?

Baza: Të gjithë të pyeturit

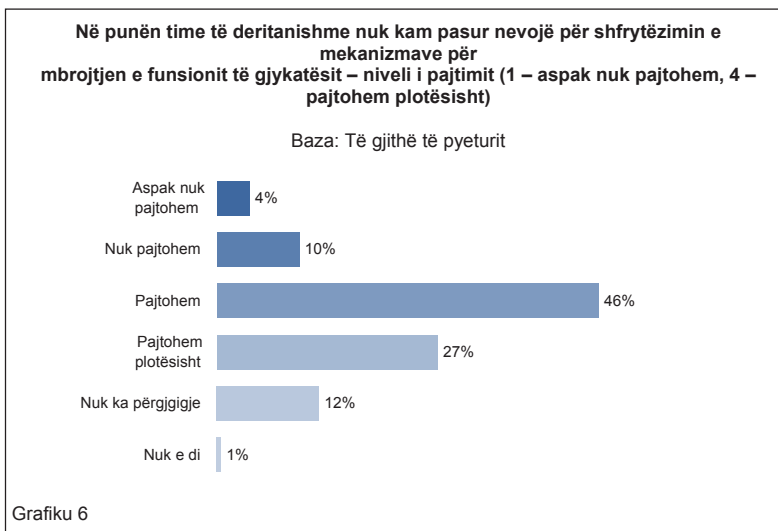
Grafiku 5

Sa u përket anëtarëve të Këshillit gjyqësor, 9% të gjykatësve deklarohen se kanë pasur presion nga Këshilli gjyqësor (6% shpesh dhe 3% vazhdimisht).

Siç edhe u cek më lart, se kriter i rëndësishëm për të ruajtur pavarësinë e drejtësisë janë mekanizmat efektivë për t'i mbrojtur gjykatësit nga përpjekjet për të ndikuar në punën e tyre. **Megjithatë, shumica dërrmuese (60%) të të anketuarve nuk besojnë se mekanizma të tillë ekzistojnë në sistemin tonë aktual.** Ballafaquar me deklaratën se "Në sistemin gjyqësor-tonin, ka mekanizma efektivë për mbrojtjen e funksionit gjyqësor kundër

presioneve/sugjerimeve/përpjekjeve për ndikim", 21% thanë: "Unë plotësisht pajtohem", ndërsa 39% "Unë nuk pajtohem".

Një numër relativisht i ulët i gjykatësve deklarohen se ndonjëherë kanë provuar t'i përdorin këta mekanizma për mbrojtjen e tyre, tregues ky i shkallës së lartë të mosbesimit ndaj mjeteve aktualisht në dispozicion. Vetëm 14% e të anketuarve nuk ishin dakord ose plotësisht dakord me deklaratën se kurrë nuk i kanë përdorur mekanizmat ekzistues për mbrojtjen e funksionit gjyqësor. **Kështu, 73% e gjykatësve të anketuar nuk u përpoqën të mbështeten në mekanizmat e mbrojtjes ekzistuese** (46% dakordohen, ndërsa 27% plotësisht dakordohen me deklaratën e përmendur më lart). (shih grafikun 6)

Kapitulli 2: Roli i Këshillit gjyqësor (Pyetjet nga pjesa A3 të Aneksit 1)

Dispozitat që rregullojnë zgjedhjet dhe shkarkimin e gjykatësve dhe procedurat disiplinore janë vendimtare për pavarësinë e drejtësisë. Siç u cek më parë, GjEDNJ vlerëson pavarësinë e gjykatës *inter alia* duke pasur parasysh mënyrën e emërimit të anëtarëve të saj⁵⁵. Rekomandimi i Këshillit të Evropës nr. R (94) 12 mbi pavarësinë, efikasitetin dhe rolin e gjykatësve thekson se:

"Të gjitha vendimet në lidhje me karrierën profesionale të gjykatësve duhet bazuar në kriteret objektive dhe zgjedhja dhe karriera e gjykatësve duhet bazuar në meritë, duke pasur parasysh kualifikimet, integritetin, aftësinë dhe efikasitetin. Autoriteti merr vendim mbi zgjedhjen dhe karrierën e gjykatësve që duhet të jenë të pavarur nga qeveria dhe administrata. Në mënyrë që të mbrojnë pavarësinë e saj, rregullat duhet të sigurojnë që, për shembull, anëtarët e saj zgjidhen nga drejtësia dhe se autoriteti vendos vetë në rregullat e saj procedurale".⁵⁶

Opinioni i 10-të i Këshilli Konsultativ i Gjykatësve Europian (CCJE) rekomandon që këshillat gjyqësore me përbërje të përzier (gjykatës dhe jo gjykatës) duhet të paraqesin qeverinë autonome të pushtetit gjyqësor, duke bërë të mundur që gjykatësit individualisht të ushtrjnë funksionet e tyre jashtë çdo kontrolli të ekzekutivit dhe të legjislativ⁵⁷.

Organi kompetent për zgjedhjen dhe shkarkimin e gjykatësve dhe për procedurën disiplinore në vendin-nikoqir është Këshilli gjyqësor⁵⁸. Ai përbëhet nga 15 anëtarë, prej të cilëve tetë zgjidhen nga gjykatësit e rrethit të tyre⁵⁹. Tre anëtarë zgjidhen nga Kuvendi, dy anëtarë shtesë zgjidhen nga Parlamenti me propozim të Presidentit të shtetit. Të gjithë anëtarët e zgjedhur nga Parlamenti janë profesorë universitarë të drejtësisë, avokatë apo juristë të tjerë të shquar. Ministri i Drejtësisë dhe kryetari i Gjykatës së Lartë janë anëtarë ish-zyrarë të Këshillit gjyqësor.

Siç u vu në dukje më sipër Këshilli gjyqësor u formua me qëllim sigurimi dhe garantimi të pavarësisë së gjyqësorit⁶⁰. **Megjithatë, 66% të gjykatësve të anketuar ndajnë mendimin se Këshillit gjyqësor nuk e ka përmbushur këtë funksion.** Kjo statistikë mund të merret si një mesazh serioz nga gjyqësori për të alarmuar komunitetin ligjor se Këshilli gjyqësor, në gjendjen e tij të tanishëm, ka humbur besimin që i ishte besuar nga anëtarët e gjyqësorit. (shih grafikun 7)

⁵⁵ Campbell dhe Fell kundër Mbretërisë së Bashkuar, aktgjykim i 28 qershorit 1984, paragrafi 77; Findli kundër Mbretërisë së Bashkuar, aktgjykim i 25 shkurtit 1997, paragrafi 73

⁵⁶ Këshilli i Evropës – Komiteti i Ministrave, Rekomandimi nr. R (94)12 i Komitetit të Ministrave mbi pavarësinë, efikasitetin dhe rolin e gjykatësve, miratuar më 13 tetor 1994, parimi 1 pika c) paragrafi 1

⁵⁷ Opinioni Nr. 10(2007) i Këshillit konsultativ ë gjykatësve evropianë drejtuar komitetit të Ministrave të Këshillit të Evropës

⁵⁸ Neni 31 i Ligjit mbi Këshillin Gjyqësor

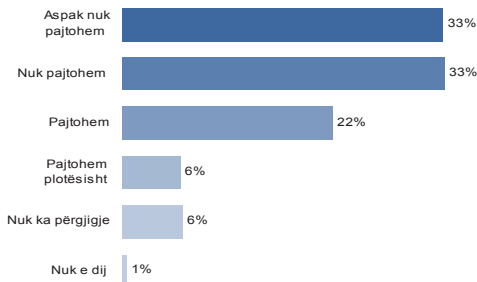
⁵⁹ Neni 6, Id

⁶⁰ Për shembull, shih nenin 2 të Ligjit mbi Këshillin Gjyqësor

Këshilli gjyqësor në mënyrë të suksesshme kujdeset për mbrojtjen e pavarësisë së gjyqësorit.

Niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Baza: Të gjithë të pyeturit

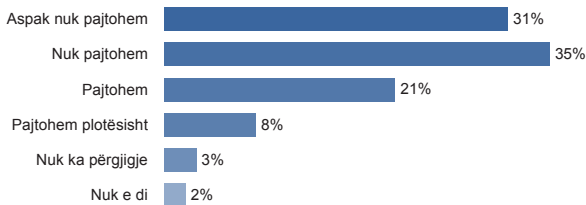
Grafiku 7

Për ta përmbushur funksionin e tij, organi që zgjidhet nga gjykatësit duhet të jetë i pavarur. Në rekomandimin Nr R (94) 12 thuhet: "Autoritetet që marrin vendim për zgjedhje dhe avancim të gjykatësve duhet të jenë të pavarura prej qeverisë dhe administratës".

Megjithatë, dy të tretat, d.m.th. 278 gjykatës dyshojnë se Këshilli Gjyqësor është i pavarur dhe i lirë, në të vërtetë, nga ndikimet. Lidhur me deklaratën: "Në praktikë, Këshilli gjyqësor është një organ i pavarur", 31% të gjykatësve vënë në dukje se "plotësisht dakordohen" me këtë deklaratë; 35% u deklaruan se "nuk pajtohen". Megjithatë, 29% dhanë përgjigje pozitive nga të cilat 21% u pajtuan, madje 8% plotësisht u dakorduan. (shih grafikun 8)

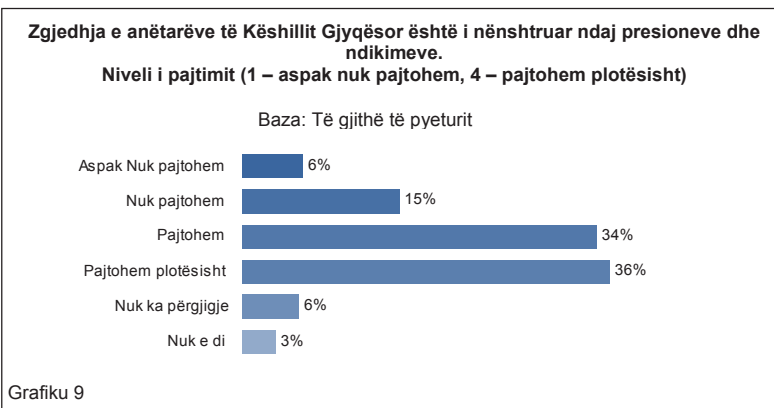
Në praktikë Këshilli Gjyqësor në punën e tij është organ i pavarur – Niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Baza: Të gjithë të pyeturit

Grafiku 8

Përveç kësaj, shumica e pjesëmarrësve në hulumtim (70%) besojnë se zgjedhja e anëtarëve të Këshillit është joobjektive dhe e njëanshme. Lidhur me deklaratën: "zgjedhja e anëtarëve të Këshillit gjyqësor është subjekt i presionit dhe i ndikimit" 36% të gjykatësve u shprehën: "Unë plotësisht pajtohem", ndërsa 34% thanë "Unë pajtohem". Vetëm 6% nuk u pajtuan plotësisht - që do të thotë se vetëm 6% janë të bindur plotësisht se zgjedhja e anëtarëve të Këshillit gjyqësor është e lirë nga presioni dhe ndikimi. (shih grafikun 9)

Një burim të caktuar shqetësimi të gjykatësive të anketuar paraqet pjesëmarrja e Ministrit të Drejtësisë në punën e Këshillit gjyqësor.

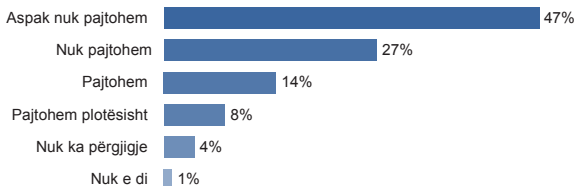
Duhet të përmendet se përfshirja e përfaqësuesve të pushtetit ekzekutiv në Këshillin gjyqësor nuk ka për se të jetë në kundërshtim me standardet ndërkombëtare. Për shembull, në rastin Asadov dhe të tjera kundër Azerbejxhanit GjEDNj thekson "që nga fillimi mendimi i gjykaës është se fakti që një përfaqësues i pushtetit ekzekutiv, në një shkallë të caktuar është përfshirë në procesin e strukturimit të gjykatave, vetvetiu, nuk duhet trajtuar si shkaktar i krijimit të dyshimeve për për pavarësi dhe paanësi të gjykatave në përgjithësi"⁶¹ (megjithatë, Gjykata mendon se korniza ligjore në Azerbejxhan duhet të ndryshohet pasi të kalojë pak kohë për t'u shqyrtuar vendimi i Gjykatës). Në këtë rast, aplikanti kishte sfiduar pavarësinë dhe paanësinë e gjykatës që e kishte provuar atë mbi bazën e asaj se Ministri i Drejtësisë ishte anëtar i Këshillit gjyqësor të gjykatësve të zgjedhur. GjEDNj vlerësoi se kjo nuk mund të shkaktojë dyshime legjitime për pavarësinë dhe paanësinë e gjykatës, duke treguar se Ministri i Drejtësisë ishte i vetmi përfaqësues i degës së ekzekutivit, ndërsa gjashtë anëtarët e mbetur të Këshillit ishin gjykatës të gjykatave të larta dhe se Këshilli është organ kolegjal i cili miraton vendime me shumicë votash⁶².

Këtu, megjithatë, një shumicë e qartë e gjykatësve (74%) mendojnë se Ministri i Drejtësisë nuk duhet të jetë anëtar i Këshillit Gjyqësor. Ballafaqur me deklaratën "Ministri i Drejtësisë duhet të marrë pjesë në punën e Këshillit Gjyqësor", 47% të gjykatësve u shprehën: "Unë plotësisht pajtohem", ndërsa 27% thanë "Unë nuk pajtohem". Vetëm 22% u dakorduan (14% u dakorduan, ndërsa 8% u dakorduan plotësisht). (shih grafikun 10)

⁶¹ GjEDNj, Asadov kundër Azerbejxhanit (lënda nr. 138/03), vendim i 12 janarit 2006

⁶² GjEDNj, Asadov kundër Azerbejxhanit, Id.

**Ministri i drejtësisë duhet të marrë pjesë në punën e Këshillit gjyqësor
Niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)**
Baza: të gjithë të pyeturit

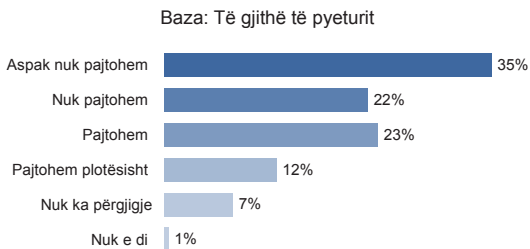

Grafiku 10

Pjesëmarrja e pushtetit legjislativ në Këshillin gjyqësor përballët me kritika, gjithashtu. **70% të gjykatësve të anketuar nuk ishin dakord që Këshilli Gjyqësor duhet të ketë anëtarë të zgjedhur nga pushteti legjislativ** (44% u përgjigjën: "Unë plotësisht nuk pajtohem", ndërsa 26% "Unë nuk pajtohem").

Një qëndrim negativ është përhapur në mënyrë të ngjashme edhe në lidhje me emërimin e anëtarëve ish-zyrtarë të Këshillit gjyqësor. **Më shumë se gjysma e gjykatësve të anketuar mendojnë se nuk duhet të ketë ish-zyrtarë si anëtarë të këshillit.** Ballafaquar me deklaratën "Këshilli Gjyqësor duhet të ketë anëtarë të caktuar ish-zyrtarë", rreth 240 gjykatës të anketuar deklaruan se ata nuk bien dakord (35% të gjykatësve deklaruan se nuk pajtohen plotësisht, ndërsa 22% vetëm se nuk janë dakord). 23% pajtohen me deklaratën, ndërsa 12% pajtohen plotësisht. (shih grafikun 11)

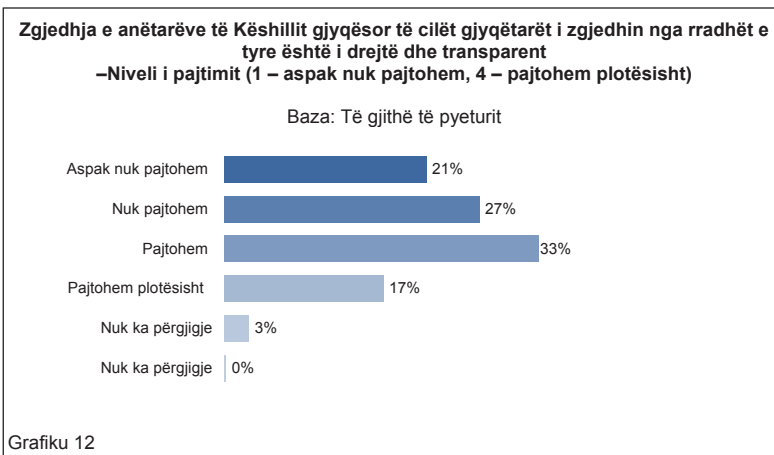
Këshilli gjyqësor duhet të ketë anëtarë të emëruar sipas funksionit Niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)
Baza: Të gjithë të pyeturit

Grafiku 11

Lidhur me mënyrën e zgjedhjes së anëtarëve të Këshillit që zgjidhen nga radhët e tyre, gjykatësit kanë mendime të ndara.

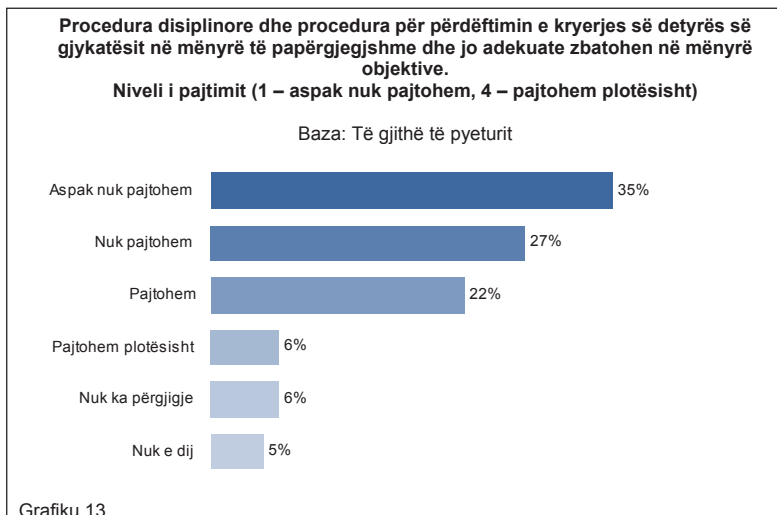
Deri sa 50% të anketuarve këtë zgjedhje e konsiderojnë të ndershme dhe transparente (17% "Unë plotësisht pajtohem", 33% "Unë pajtohem"), 48% janë kritikë (21% "plotësisht nuk pajtohem", ndërsa 27% vetëm "nuk pajtohem"). (shih grafikun 12)

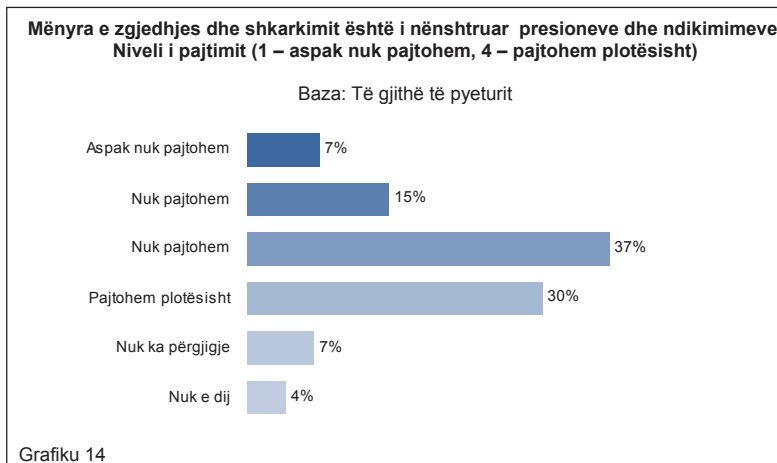
Niveli i lartë i mosbesimit në procedurën e saj zgjedhore tregon një mungesë të transparencës së brendshme dhe proceseve zgjedhore demokratike brenda drejtësisë.

Mungesa e besimit në Këshillin gjyqësor, e cila bëhet e qartë nga rezultatet e mësipërme, është reflektuar, gjithashtu, edhe në mënyrën e pikëpamjeve të gjykatësve të procedurat të kryera nga ky institucion. Siç u vu në dukje më sipër, Këshilli gjyqësor është përgjegjës për procedurën disiplinore kundër anëtarëve të gjyqësorit.

Më shumë se 60% e gjykatësve të anketuar besojnë se procedurat nuk janë kryer në një mënyrë objektive. (shih grafikun 13)

Një numër edhe më i madh i gjykatësve (67%) mendojnë se mënyra e zgjedhjes dhe të shkarkimit të gjykatësve është subjekt i presionit. (shih grafikun 14)

Gjithashtu, 68% të gjykatësve të anketuar nuk besojnë se aktualisht ekzistojnë kritere të matshme dhe objektive për promovimin e gjykatësve. (shih grafikun 15)

Duke i përmbledhur rezultatet mund të përfundohet se: shumica e gjykatësve të anketuar mendojnë se gjykatësit në vendin-nikoqirzgjidhen dhe shkarkohen në pajtim me procedurat që kryhen nga një trup që është perceptuar si i njëanshëm.

Kapitulli 3 : Pagat (Pyetjet e zgjedhura nga pjesa A₁₁ të Aneksit 1)

Shpërblimi është një zonë tradicionale e shqetësimit dhe e ndikimit të mundshëm mbi pavarësinë e gjykatësve⁶³. Rekomandimi Nr R (94) 12 specifikon se shtetet nënshkruese duhet t'u mundësojnë gjykatësve që të punojnë me efikasitet, duke "siguruar që statusi dhe shpërblimi i gjykatësve të jenë proporcional me dinjitetin e profesionit si dhe me peshën e përgjegjësive të tyre". Parimet themelore të OKB-së për Pavarësinë e Drejtësisë përcaktojnë se shpërblimi adekuat i gjykatësve duhet të sigurohet me ligj. Gjithashtu, Deklarata e Pekinit përcakton se "gjykatësit duhet të marrin kompensim adekuat dhe të jepen kushte të përshtatshme të shërbimit"⁶⁴

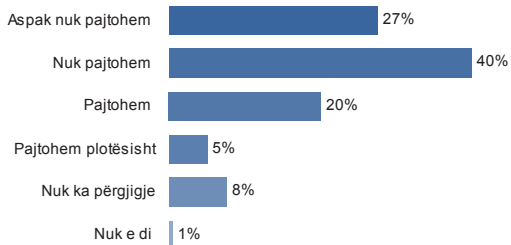
Shumica e gjykatësve të cilët morën pjesë në studim mendojnë se pagesa nuk i kënaq kërkesat e tyre. **67% nuk pajtohen me pagat që marrin dhe se ato nuk janë në përputhje me përgjegjësitë e tyre në pozitë dhe në punës** (27% "Unë plotësisht nuk pajtohem", 40% "Unë nuk pajtohem"). (shih grafikun 16)

⁶³ Piter H. Rasel, Drejt një teorie të përgjithshme për pavarësi të drejtësisë, faqe 14 në: Rasel dhe Obrajn, Pavarësia e drejtësisë në erën e demokracisë, 2001; shih edhe Dik Hauard, Pavarësia e gjyqësisë në Evropën Qendrore dhe Lindore post-komuniste, faqe 95

⁶⁴ Komunikatë nga Pekini mbi parimet e pavarësisë së drejtësisë në rajonin gjyqësor aziatik, 1997, paragrafi 32

Lartësia e pagave në pajtim përgjegjësive në vendin e punës – niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Baza: Të gjithë të pyeturit

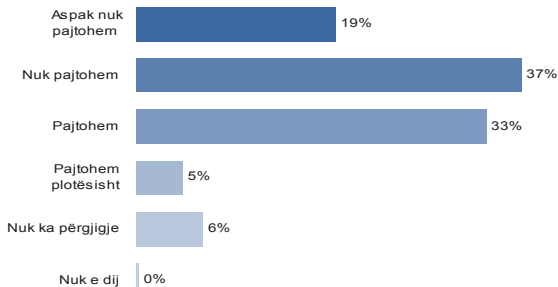

Grafiku 16

Megjithatë, kur u pyetën për mendimet e tyre lidhur me pagën e tyre personale, vetëm 56% të gjykatësve të anketuar u shprehën se nuk janë të kënaqur me pagat e tyre. Në të vërtetë, kur u pyetën në lidhje me deklaratën: "Unë jam i kënaqur me pagën që marr në pozicionin tim", 19% deklaruan se nuk pajtohen plotësisht dhe 37% që ata nuk u pajtuan. 33% dakordohen dhe 5% plotësisht dakordohen. (shih grafikun 17).

**Jam i/e kënaqur nga lartësia e pagës për vendin tim të punës .
Niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)**

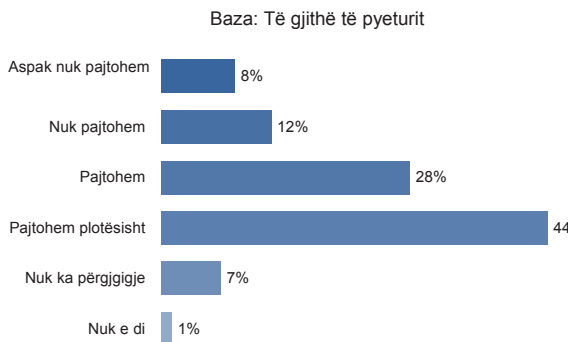
Baza: Të gjithë të pyeturit

Grafiku 17

Për 72% të gjykatësve të anketuar, niveli i ulët i pagave përfshin rreziqet për pavarësinë e drejtësisë: 44% të gjykatësve të anketuar deklaruan se plotësisht pajtohen me deklaratën "rritja e pagave të gjykatësve do të ulte nivelin e korrupsionit të mundshëm", ndërsa 28% dakordohen me këtë. (shih grafikun 18)

Rritja e pagave do të zvogëlojë shkallën e korrupsionit të mundshëm. Niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Grafiku 18

Kapitulli 4: Zhvillimi profesional dhe kushtet e punës (Pyetje të zgjedhura nga pjesa A11 e Aneksit 1)

Drejtësi mund të kemi vetëm nëse në mënyrë efikase dhe të pavarur krijohen kushte të mira të punës. Rekomandimi R (94) 12 thotë: "Kushte të duhura të punës duhet të ofrohen për t'u mundësuar gjykatësve të punojnë në mënyrë efikase (...)".

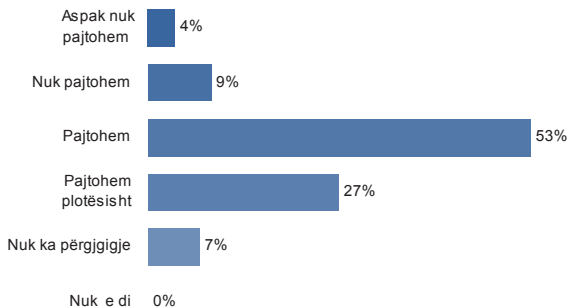
Trajnimi profesional

Rekomandimi tregon në mënyrë të veçantë duhet zgjedhur një numër të mjaftueshëm gjykatësish për të mundësuar kryerjen e punëve në nivel të duhur, mu për këtë ata duhet të trajnohe vazhdimisht duhet të rekrutohet dhe se trajnim I duhur duhet t'u ofrohet atyre.

80% të gjykatësve të anketuar e shohin rëndësinë e vazhdueshmërisë të trajnimit profesional. 53% dakordohen se ata kanë nevojë për trajnim të vazhdueshëm profesional dhe 27% dakordohen plotësisht. Vetëm 13% nuk dakordohen (9% 'nuk dakordohem, ndërsa 4 % 'nuk dakordohem plotësisht). (shih grafikun 19)

**Për kryerjen e detyrave të mia më nevojitet edukim profesional në kontinuitet.
Niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)**

Baza: Të gjithë të pyeturit

Grafiku 19

Pajisjet

Rekomandimi i lartpërmendur flet për furnizimin e gjykatësve me pajisje adekuate për punë të automatizuar të të dhënave dhe përkrahje me kuadër profesional adekuat⁶⁵.

Sa i përket pajisjes teknike, mendimet e gjykatësve të anketuar janë të ndara. Lidhur me deklaratën “jam i kënaqur me pajisjet teknike (siç janë kompjuterët, telefoni, posta elektronike), që i disponoj 44% të të anketuarëve nuk dakordohen (19% janë përgjegjur me “plotësisht nuk dakordohem”, ndërsa 25% me vetëm “Nuk dakordohem”). Në anën tjetër 49% dakordohen me një deklaram të këfillë (37% thonë “dakordohem”, ndërsa 12% “dakordohem plotësisht”).

Megjithatë, ka shkallë të moskënaqësisë në mes të gjykatësve lidhur me buxhetine caktuar për gjyqet, me pajisje dhe mundësi të tjera shërbimesh. **Gati 90% të të intervistuarve mendojnë se buxhetet e gjyqeve nuk janë të mjaftueshme**; 53% të gjykatësve plotësisht dakordohen me deklaratën: “mjetet e caktuara me buxhetin e gjyqit nuk janë të mjaftueshme për t’i mbuluar shpenzimet reale në administratën e drejtësisë”, 35% dakordohen me këtë.

Ofrimi i pajisjes së mjaftueshme luan një rol të rëndësishëm në garantimin e pavarësisë së drejtësisë. Në Deklaratën e Pekinit theksohet se “*është më rëndësi thelbësore gjykatësve t’u ofrohen burimet e nevojshme për t’indihmuar në kryerjen efikase të funksionit të tyre*”⁶⁶.

Buxheti i gjyqit

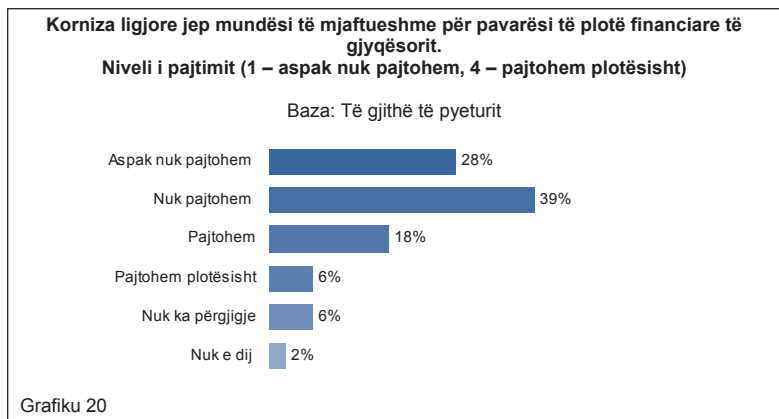
Në praktikë, fondet financiare e kërkuara nga gjyqet në fillim të çdo viti nuk mjaftojnë, pasi që kërkesat e tejkalojnë vazhdimisht kufirin maksimal të përcaktuar Ministria e Finansave. KBGJ rregullisht e bën rimbancimin e buxhetit, duke zvogëluar sasinë e kërkuara nga

⁶⁵ Parimi III d) i Rekomandimit Nr. R (94) 12 i Komitetit të Ministrave të Këshillit të Europës

⁶⁶ Deklarata e Pekinit për principet e pavarësisë së drejtësisë në regjionin e Azisë së vogël (1997), para 41

gjyqetnë shumë pozita financiare të caktuara të buxhetit. Në këso raste gjyqet nuk kanë mundësi për të planifikuar shpenzimet e tyre për vitin e ardhshëm.

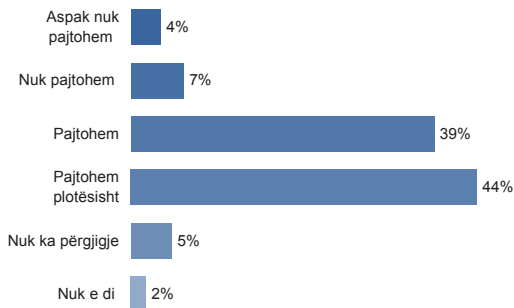
Shumica e gjykatësve të anketuar e shohin arsyen e financimit të pamjaftueshëm në kornizën ligjore. 67% të të intervistuarve mendojnë se korniza ligjore nuk ofron hapësirë të mjaftueshme për pavarësi të plotë financiare të drejtësisë, 24% të tyre mendojnë se po. (shih grafikun 20)

Përqindje e lartë e të intervistuarve mendojnë se drejtësia mbetet financiarisht e varur. 44% të pjesëmarrësve në anketë deklaruan se dakordohen plotësisht me deklaratën se drejtësia varet financiarisht nga buxhetit. 39% u dakorduan me këtë deklaram, ndërsa vetëm 11% kishin mendim të kundërt (4% "plotësisht nuk dakordohem", 7% "nuk dakordohem"). (shih grafikun 21).

**Gjyqësia është e varur financiarisht edhe pse ekziston një buxhet gjyqësor autonom.
Niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)**

Baza: Të gjithë të pyeturit

Grafiku 21

Në fakt, kontrolli i buxhetit të gjyqeve dhe caktimi i fondeve të mjaftueshme është çështje e rëndësishme në kontekst të pavarësisë së drejtësisë. Deklarata e Pekinit, lidhur me këtë përcakton: *“Buxheti i gjyqeve duhet të pregaditet nga gjyqet ose autoritet kompetente në bashkëpunim me gjyqet, duke pasur parasysh nevojat e pavarësisë së drejtësisë dhe administratës së saj. Shuma e përcaktuar duhet të jetë e mjaftueshme për të mundësuar funksionim të gjyqi pa ngarkesë të tepruar.”*⁶⁷

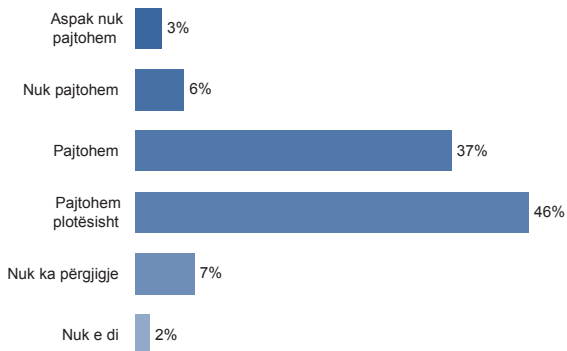
Sipas shumicës së gjykatësve të intervistuar, zgjidhja e problemit të financimit të pamjaftueshëm kryhet me gjenerimin e më tepër fondeve nga vetë drejtësia.⁶⁸ Sa i përket deklaratës se “drejtësia duhet të gjenerojë më tepër fonde në mënyrë autonome të cilat do të përfshiheshin në buxhetin e gjyqit”, 46% të gjykatësve plotësisht dakordohen me të, ndërsa 37% të tyre vetëm dakordohen (shih grafikun 22)

⁶⁷ Deklarata e Pekinit, ibid, para 37

⁶⁸ Pyetësori nuk përcaktoi se në çfarë mënyre gjykatat mund të gjenerojnë fondet e tyre.

Gjyqësia duhet që të gjenerojë më shumë mjete të veta të cilat do të derdreshin në buxhetin gjyqësor. Niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Baza: Të gjithë të pyeturit

Grafiku 22

Siguria fizike

Siguria fizike (dhe perceptioni i të qenit fizikisht i sigurtë) është element i rëndësishëm i drejtësisë së pavarur. Kërcënimi, kanosja fizike, madje edhe dhuna janë metodat më të shpeshta për të ndikuar në vendimet e gjykatësve. Për pavarësinë e gjykatësve është me rëndësi të madhe të ndihen fizikisht të sigurtë në mjedisin e tyre të punës.

Pjesëmarësit e anketës duket se janë të ndarë për perceptimin e sigurisë së tyre. **58% deklarojnë se ndihen të sigurtë në godinat e gjyqit ku punojnë** (Me këtë 18% intervistuarve deklarohen "plotësisht dakordohem", ndërsa 40% vetëm "dakordohem"). **Në anën tjetër, 23% nuk dakordohen me deklaratën "ndihem i sigurtë në godinat e gjyqit ku punoj", ndërsa 12% madje, plotësisht nuk dakordohen.**

Kapituli 5: Shoqata e Gjykatësve të Maqedonisë **(Pyetje nga pjesa A8 të Aneksit 1)**

Shoqatat e gjykatësve mund të luajnë një rol të rëndësishëm në mbrojtjen e gjykatësve kundër përpjekjeve për të ndikuar në vendimet e tyre dhe në ruajtjen e pavarësisë së gjyqësorit. Parimi IV i Rekomandimit R (94) 12 thekson se: *"Gjykatësit duhet të jenë të lirë për të formuar shoqata të cilat, qoftë vetë ose me një trup tjetër, kanë për detyrë ruajtjen e pavarësisë dhe mbrojtjen e interesave të tyre"*. Paragrafi 9 i Parimeve themelore të OKB-së për Pavarësinë e gjyqësorit përcakton se *"gjykatësit duhet të jenë të lirë dhe të bashkohen për të formuar shoqata të gjykatësve ose organizata të tjera për t'i përfaqësuar interesat e tyre, për të nxitur trajnimin profesional dhe për ta mbrojtur pavarësinë e tyre gjyqësore"*.

E drejta e një gjykatësi të bëjë pjesë në një shoqatë profesionale duhet t'i garantohet me qëllim që të mund të konsultohen, veçanërisht në lidhje me aplikimin e statuteve të tyre dhe mijtet e drejtësisë për të mundur t'i mbrojnë interesat e tyre legjitime⁶⁹.

Pyetjet në pjesën A8 të Pyetësorit u japin gjykatësve mundësi për ta paraqitur kënaqësinë e tyre me rolin dhe punën e SHGJRM⁷⁰. Rezultatet që ishin mbledhur janë alarmante për sa i përket nivelit të lartë të pakënaqësisë së gjykatësve nga 421 gjykatës që iu përgjigjën Pyetësorit⁷¹:

- 76% plotësisht nuk pajtohen ose vetëm pajtohen se SHGJRM mbron statusin e gjykatësve;
- 94% plotësisht pajtohen ose vetëm pajtohen me atë që SHGJRM duhet të jetë më aktive në mbrojtjen e anëtarëve të saj në raste të sulmeve ndaj profesionit gjyqësor dhe reputacionit të tyre;
- 95% plotësisht pajtohen ose vetëm pajtohen se SHGJRM duhet rregullisht t'i dorëzojë komentet mbi hartuesit e projekt-ligjeve që lidhen me gjyqësorin;
- 96% plotësisht pajtohen ose vetëm pajtohen se SHGJRM duhet të ndërmarrë iniciativa për sugjerimin e amendamenteve dhe miratimin e ligjeve përkatëse për gjyqësorin.

Rezultatet e hulumtimeve duhet të shërbejnë si një pikënisje për diskutime serioze ndërmjet anëtarëve të SHGJRM. Ligjet në pritje të SHGJRM nuk duhet të perceptohen vetëm si fjalë në letër. Objektivat dhe parimet e përfshira në aktet nënligjore duhet të shihen nga gjykatësit si të arritshëm. **SHGJRM duhet t'i artikulojnë në një zë në nevojat dhe mendimet e gjykatësve,** për shembull përmes aktiviteteve të marrëdhënieve publike, dorëzimin e komenteve mbi ligjet përkatëse, fillimin e proceseve për ndryshime të ligjeve aktuale apo për hartimin e ligjeve të reja, debateve publike mbi çështjet relevante etj.

⁶⁹ Neni 12, Deklarata Universale e Gjykatësve, Shoqata Ndërkombëtare e Gjykatësve

⁷⁰ Shihni pyetjet në pjesën A8 të Pyetësorit të prezentuara në Aneksin 1 të kësaj analize

⁷¹ Për informata më të detajuara shihni në faqe 56-60 të Aneksit 2 të kësaj analize.

Kapitulli 6: Transparenca **(Pyetjet nga pjesa A6 të Aneksit 1)**

Në shikim të parë transparenca nuk ka të bëjë me pavarësinë e drejtësisë. Publiciteti i gjyqimeve, i cili është një element i rëndësishëm i transparencës së procedurave gjyqësore dhe të drejtësisë në përgjithësi⁷², i shërben në radhë të parë interesave të palëve. GjEDNj thotë: *"karakteri publik i procedurës (...) mbron palën kundër administrimit të drejtësisë në mënyrë të fshehtë pa mbikëqyrje nga publiku."* Si në shekullin e 18 filozofi i drejtësisë, Jeremy Bentham, ka thënë: *"publicitet mban vetë gjykatësi, duke u përpjekur, në gjyq".*

Deri sa pavarësia e gjyqësorit është vendimtare për mbizotërimin e ligjit, nuk duhet të kuptohet se anëtarët e gjyqësorit janë të lirë nga çdo lloj kontrolli. Në fjalët e profesorit të drejtësisë të UCLA Lynn M.LoPucki: *"Pavarësia gjyqësore nuk është liri për të bërë gjykatësi si të dojë, por është liri për të bërë atë që një gjykatës duhet ta bëjë"*. Kështu, transparenca e gjykatave është e rëndësishme për kundërpeshën e pavarësisë së gjyqësorit.

Për më tepër, drejtësia varet dhe mbështetet në besimin e publikut. Transparenca e gjykatave dhe e publicitetit të procedurave kontribuon për të rritur besimin e popullatës në sistemin gjyqësor. GjEDNj ka mbajtur atë karakter publik të procedurës që është, gjithashtu, një mjet *"ku besimi në Gjykatat mund të mbahet"*⁷³.

Mekanizmat praktike për zbatimin e parimit të vargut të transparencës nga mënyra e publikimit të vendimeve gjyqësore, transparenca e financave të gjykatës dhe llogaridhënies, për çështje të veçanta të tilla si postimi i caktimeve të gjyqimeve, gjykatat e zëdhënësve dhe marrëdhëniet me median etj. Shpërndarja automatike e rasteve të futura në sistemin e brendshëm juridik me siguri është një nga mënyrat më operative për të siguruar transparençën e cila është duke u paraqitur në gjyqësorin e vendit.

Vëzhgimi paraqet pyetjet e transparencës për gjykatësit në një format të ndryshëm, duke i ofruar atyre ide të caktuara - mjetet e mundshme praktike për përmirësimin e transparencës në përgjithësi. Gjykatësit janë pyetur *"në çfarë mase mund të kontribuojnë aktivitetet e mëposhtme drejt përmirësimit të transparencës së drejtësisë"*:

- në mbajtjen e konferencave të rregullta për shtyp;
- në krijimin e departamentit të veçantë të shpërndarjes;
- në trajnime të rregullta të personelit administrativ;
- në qasje të lira për vendimet gjyqësore, dhe në
- ekipimin e personelit.

Të anketuarve u është dhënë një mundësi për t'iu përgjigjur edhe pyetjes: "sipas jush (dijenive tuaja), në çfarë mase qytetarët i besojnë punës së gjykatës ku ju punoni?" Përgjigjet jipen sipas shkallës nga 1 gjer më 5 (1 tregon shkallën më të ulët të besimit, ndërsa 5 më të lartën). **Përgjigja mesatare ishte 3,5. Për më tepër, 12% të gjykatësve të anketuar shënuan "shkallën më të lartë të besimit", 30% shënuan numrin "4" në shkallën e përmendur nga një gjer më pesë.** (shih grafikun 23).

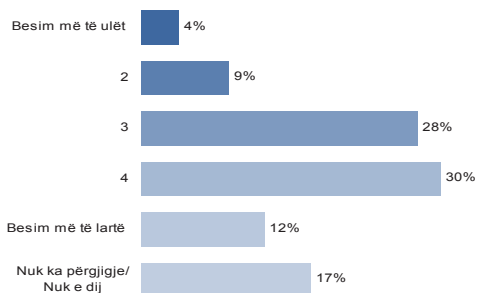
⁷² GjEDNj, Pretto kundër Italisë, aktgjykim i 8 dhjetorit 1983, paragrafi 21

⁷³ GjEDNj, Werner kundër Austrisë, aktgjykim i 24 nëntorit 1997, paragrafi 45

Sipas njohurive tuaja, në çfarë shkalle qytetarët kanë besim në gjykatën në të cilën ju punoni?

Niveli i besimit (1 – besim më i ulët, 5 – besim më i lartë)

Baza: Të gjithë të pyeturit

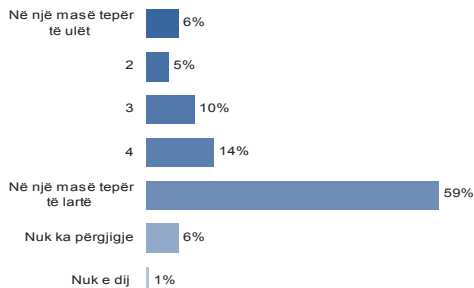
Grafiku 23

Kështu, sipas pjesëmarrësve të hulumtimit, qytetarët i besojnë sistemit të gjykatave më shumë se vetë gjykatësit. Siç u vërejt më herët, 43% të gjykatësve të anketuar kanë deklaruar se gjyqësia është përballur me presione dhe ndikime⁵⁷⁴.

Mënyra më e mirë për të rritur transparencën e gjykatave, sipas mendimit të gjykatësve, qëndron në rekrutimin e personelit të nevojshëm. **59% të intervistuarve deklaruan se punësimi i personelit më të domosdoshëm do të kontribuonte "në një masë shumë të madhe" për të rritur transparencën e vendimeve gjyqësore.** Vetëm 6% mendonin se kjo do të kontribuonte në një masë shumë të vogël. (shih grafikun 24)

Plotësimi i kuadrit të gjykatësve

Baza: Të gjithë të pyeturit

Grafiku 24

⁷⁴ Shih "Ndikime të jashtme", kapitulli 1 i Segmentit II

Opinionet janë të ndara në lidhje me rëndësinë e qasjes së lirë në vendimet gjyqësore. **21% të gjykatësve të anketuar mendojnë se mundësimi i qasjes së lirë në vendimet e gjykatave do të kontribuonte në një masë shumë të madhe në rritjen e besimit në gjyqësi, ndërsa 25% janë të mendimit se kjo masë do të ishte efektive gjer më një shkallë shumë të vogël.**

Siç tregojnë rezultatet, gjykatësit janë përgjigjur pozitivisht në të gjitha idetë e lartpërmendura. Këto ide mund të jenë të nxitura dhe zhvilluara më tej nga drejtësia vendase.

Shpërndarja e rasteve

Caktimi i rasteve të caktuara të gjykatësve të caktuar është një mjet i mundshëm i rezultateve të ndikuara të procedurës. Por, shpërndarja automatike e rasteve, e cila përjashton "faktorin njerëzor", ul mundësitë e devijimeve sepse shpërndarje automatike e rasteve përjashton mundësinë që një rast t'i caktohet një gjykatësi të veçantë (për shembull, gjykatësit që pranon intervenime).

Bashkësia ndërkombëtare ka bërë përpjekje të konsiderueshme për të ndihmuar autoritetet në instalimin e një sistemi të shpërndarjes automatike të rasteve në vend. 65% të gjykatësve u shprehën se sistemi i automatizuar është në vendin e tyre në gjykatë dhe është përdorur në çdo rast. Megjithatë, 7,6% të gjykatësve u shprehën se nuk ka sistem të tillë në gjykatën e tyre, ndërsa 5% thanë se sistemi është aty, por ai nuk përdoret. 14% janë përgjigjur se shpërndarja automatike e rasteve është përdorur pjesërisht, por ato raste janë ende të caktuara nga kryetari i gjykatës ose nga arkivi - një praktikë, që përballon me qëllim të shpërndarjes automatike dhe tregon se caktimi më i mirë teknik nuk ndihmon në qoftë se palët nuk janë të gatshme ta zbatojnë atë siç duhet.

VËREJTJET PËRMBYLLËSE

Në mbyllje, rezultatet e hulumtimit sjellin shqetësime të rënda në lidhje me pavarësinë e gjyqësorit në vend.

Rezultatet tregojnë se përpjekjet për të ndikuar në vendimet e gjykatësve janë një praktikë e zakonshme dhe ndodhin shpesh. Shkeljet e përbashkëta të ligjit dhe të parimit të pavarësisë së gjyqësorit mbeten në një masë të madhe pa u vënë re dhe mbeten pa u ndëshkuar. Një pjesë e konsiderueshme e gjykatësve mendojnë se këto përpjekje nuk kanë një ndikim mbi administrimin e drejtësisë.

Mekanizmat dhe instrumentet për të mbrojtur pavarësinë e tyre perceptohen nga gjykatësit si jo efektive dhe për këtë arsye janë përdorur shumë rrallë.

Hulumtimi i kryer tregon një shkallë të lartë të mosbesimit në institucionet gjyqësore dhe mekanizmat e sistemit gjyqësor nga ana e gjykatësve. Një shumicë e madhe e gjykatësve Këshillin gjyqësor, organin ndoshta më të rëndësishëm për pavarësinë e gjyqësorit, e sheh si të njëanshëm dhe procedurat që i kryen ai si jotransparent dhe të ndikuara politikiisht.

Shumë gjykatës janë të pakënaqur me kushtet e tyre të punës, pagat e tyre dhe mundësitë e tyre për zhvillim profesional.

Përgjigjet në pyetësor tregojnë se gjykatësit janë bindur se ka ardhur koha për t'u angazhuar në diskutimin e kësaj çështje për t'i inicuar ndryshimet në gjyqësi.

Ne shpresojmë se kjo analizë do të shënojë hapin e parë në procesin e diskutimit për sfidat e pavarësinë së drejtësisë në vend dhe ofrimin e zgjidhjeve të mundshme për tejkalimin e pengesave aktuale në rrugë të forcimit të pavarësisë.

Projekti është implementuar në bashkëpunim të ngushtë me Shoqatën e Gjykatësve të Maqedonisë, të cilën e falënderojmë. Ne e falënderojmë, gjithashtu, edhe Këshillin gjyqësor dhe Gjykatën Supreme për mbështetjen e tyre të projektit.

Në fund, por jo me më pak rëndësi, ne shprehim mirënjohjen tonë për të gjithë gjykatësit në vend që ndanë pak kohë për t'u përgjigjur Pyetësorit dhe duke i paraqitur pikëpamjet e tyre kontribuan në këtë analizë.

ANEKSI 1

Projekti:

Gjyqësia e pavarur

Pyetësor anonim për gjykatësët

Përbajtja e përgjigjeve tuaja është konfidenciale
dhe do të përdoret vetëm lidhur me kërkesat e këtij projekti

Organization for Security and
Co-operation in Europe
Spillover Monitor Mission to Skopje

Ju lutemi rrethojeni zonën e apelit ku jeni të punësuar:

1. Manastir

2. Gostivar

3. Shkup

4. Shtip

A1	Duke ju referuar eksperiencës suaj të kaluar profesionale Ju lutemi përgjigjuni: Në aspektin e vendimmarrjes, deri në çfarë mase gjykatësit e gjykatës suaj ballafaqohen me presione/ sugjerime/ përpjekje të imponimit dhe të ndikimit nga:	SHKALLA PREJ 1 DERI NË 5 PËRDORET, NUMRI 1: NUK BALLAFAQOHENI ME PRESIONE; NUMRI 5:BALLAFAQOHENI ME PRESIONE NË SHKALLË TË LARTË						
		Nuk ekziston presion				Ekziston presion në shkallë të lartë	Pa përgjigje	Nuk e di
		S1	S2	S3	S4	S5		
1	Përfaqësuesit e komunitetit ndërkombëtar	1	2	3	4	5	98	99
2	Përfaqësuesit e sektorit afarist	1	2	3	4	5	98	99
3	Përfaqësuesit e partive politike	1	2	3	4	5	98	99
4	Përfaqësuesit e pushtetit ekzekutiv (Qeveria, Ministria e Drejtësisë, Ministria e Punëve të Brendshme)	1	2	3	4	5	98	99
5	Kolegët gjykatës	1	2	3	4	5	98	99
6	Gjykatësit në nivel më të lartë (kryetari i gjykatës, kryetari i gjykatës supreme)	1	2	3	4	5	98	99
7	Anëtarët e Këshillit Gjyqësor	1	2	3	4	5	98	99
8	Palët e përfshira në procedurë (avokatët, prokurorët publik)	1	2	3	4	5	98	99
9	Të tjerë _____	1	2	3	4	5	98	99
10	Të tjerë _____	1	2	3	4	5	98	99

A2	Sa shpesh ballafaqoheni me presione/ sugjerime/ përpjekje direkte ose indirekte të imponimit të ndikimit mbi pavarësinë e profesionit tuaj:	Asnjëherë	Rrallë	Shpesh	Vazhdimisht	Pa përgjigje
1	Përfaqësuesit e komunitetit ndërkombëtar	1	2	3	4	98
2	Përfaqësuesit e sektorit afarist	1	2	3	4	98
3	Përfaqësuesit e partive politike	1	2	3	4	98
4	Përfaqësuesit e pushtetit ekzekutiv (Qeveria, Ministria e Drejtësisë, Ministria e Punëve të Brendshme)	1	2	3	4	98
5	Kolegët gjykatës	1	2	3	4	98
6	Gjykatësit në nivel më të lartë (kryetari i gjykatës, kryetari i gjykatës supreme)	1	2	3	4	98
7	Anëtarët e Këshillit Gjyqësor	1	2	3	4	98
8	Palët e përfshira në procedurë (avokatët, prokurorët publik)	1	2	3	4	98
9	Të tjerë _____	1	2	3	4	98
10	Të tjerë _____	1	2	3	4	98

Ju lutemi jepni mendime/ komente/ sugjerime shtesë lidhur me Shoqatën e Gjykatësve të Maqedonisë:

A3	Tabela përmban disa deklarata lidhur me punën e Këshillit Gjyqësor të Republikës së Maqedonisë. Ju lutemi specifikoni se në çfarë mase dakordoheni ose nuk dakordoheni me deklaratat vijuese:	JU LUTEMI SHËNONI VETËM NJË VLERË PËR SECILËN DEKLARATË TË DHËNË					
		Nuk dakordohem aspak	Nuk dakordohem	Dakordohem	Dakordohem tërësisht	Pa përgjigje	Nuk e di
1	Ministri i Drejtësisë duhet të merr pjesë në punën e Këshillit Gjyqësor.	1	2	3	4	98	99
2	Në praktikë, Këshilli Gjyqësor është organ i pavarur.	1	2	3	4	98	99
3	Zgjedhja e anëtarëve të Këshillit Gjyqësor, zbatuar nga gjykatësit e komunitetit gjyqësor është korrekte dhe transparente.	1	2	3	4	98	99
4	Metoda e zgjedhjes së anëtarëve të Këshillit Gjyqësor duhet të ndryshohet.	1	2	3	4	98	99
5	Këshilli Gjyqësor duhet të ketë anëtarë të zgjedhur nga pushteti ekzekutiv.	1	2	3	4	98	99
6	Këshilli Gjyqësor duhet të ketë më shumë anëtarë të emërtuar sipas funksionit (postit).	1	2	3	4	98	99
7	Afatet e anëtarëve të Këshillit Gjyqësor duhet të jenë më të shkurtër.	1	2	3	4	98	99
8	Ekziston një procedurë efektive për përcaktimin e përgjegjësisë së anëtarëve të Këshillit Gjyqësor.	1	2	3	4	98	99
9	Zgjedhja e anëtarëve të Këshillit Gjyqësor është subjekt i presionit dhe i ndikimit.	1	2	3	4	98	99
10	Këshilli Gjyqësor është i suksesshëm në mbrojtjen e pavarësisë së Gjyqësisë.	1	2	3	4	98	99
11	Metoda e zgjedhjes së gjykatësve është objektive dhe transparente.	1	2	3	4	98	99
12	Procedurat disiplinore dhe procedurat për përcaktimin e veprimit joprofesional në funksionin gjyqësor zbatohet në mënyrë objektive.	1	2	3	4	98	99
13	Metoda e zgjedhjes dhe shkarkimit është subjekt i presionit.	1	2	3	4	98	99
14	Në promovimin e gjykatësve përdoren kritere objektive, të matshme dhe korrekte.	1	2	3	4	98	99
15	Këshilli Gjyqësor është efikas në ruajtjen e reputacionit të gjykatësve.	1	2	3	4	98	99

Ju lutemi jepni mendime/ komente/ sugjerime shtesë lidhur me Shoqatën e Gjykatësve të Maqedonisë:

A4	Sipas mendimit tuaj, deri në çfarë mase qytetarët besojnë në punën e gjykatave në RM? JU LUTEMI PËRDORNI SHKALLË PREJ 1 DERI NË 5, KU NJËSHI TREGON SHKALLËN MË TË ULËT, NDËRSA PESA TREGON SHKALLËN MË TË LARTË TË BESIMIT						
	S1	S2	S3	S4	S5	Nuk e di/ Pa përgjigje	
	1	2	3	4	5	99	
A5	Në bazë të vetëdijes tuaj, deri në çfarë mase qytetarët besojnë në gjykatën tuaj/ gjykatën ku jeni të punësuar ju? JU LUTEMI PËRDORNI SHKALLË PREJ 1 DERI NË 5, KU NJËSHI TREGON SHKALLËN MË TË ULËT, NDËRSA PESA TREGON SHKALLËN MË TË LARTË TË BESIMIT						
	S1	S2	S3	S4	S5	Nuk e di/ Pa përgjigje	
	1	2	3	4	5	99	

A6	Deri në çfarë mase secila prej aktiviteteve vijuese mundtë kontribuojnë në procesin e përmirësimit të transparencës në punën e gjykatave në RM?	PËRDORNI SHKALLË PREJ 1 DERI NË 5, KU NJËSHI TREGON SE AKTIVITETET RRJEDHËSE KONTRIBUOJNË SHUMË PAK PËR PËRMIRËSIMIN E TRANSPARENCËS, NDËRSA PESA TREGON SE KONTRIBUON NË MASË TË MADHE.						Nuk e di
		Shumë pak S1	S2	S3	S4	Masë të madhe S5	Pa përgjigje	
	Me mbajtjen e pres konferencave të rregullta (secilin muaj, në çdo tre muaj) nga gjykatat	1	2	3	4	5	98	99
	ME ndryshime organizative – prezantimi i departamentit të veçantë për marrëdhënie me popullatën	1	2	3	4	5	98	99
	Me trajnime të rregullta për shërbimet eksperte	1	2	3	4	5	98	99
	Me qasje të lirë publike deri te vendimet gjyqësore	1	2	3	4	5	98	99
	Me shtesa në personelin e gjykatave	1	2	3	4	5	98	99
	Me të tjera _____	1	2	3	4	5	98	99

Cila prej deklaratave vijuese më së miri përshkruan procesin e shpërndarjes së rasteve te gjykatësit në gjykatën ku ju jeni të punësuar? JU LUTEMI, SHËNONI VETËM NJË OPSION!	
A7	<ol style="list-style-type: none"> Gjykata ka një sistem të shpërndarjes automatike të rasteve dhe secilin rast i jepet gjyqtarit në mënyrë elektronike (në bazë të zgjedhjes së radhës) . Ekziston një praktikë e kombinuar në gjykatë për caktimin e rasteve – me mjete elektronike dhe nëpërmjet të zyrës për mbajtjen e evidencave ose nga kryetari i gjykatës. Nuk është vendosur një sistem i shpërndarjes automatike të rasteve në gjykatë – caktimi i rasteve zbatohet nëpërmjet të zyrës për mbajtjen e evidencave ose nga kryetari i gjykatës. Gjykata ka një sistem të shpërndarjes automatike të rasteve, por gjithsesi nuk është në përdorim - caktimi i rasteve zbatohet nëpërmjet të zyrës për mbajtjen e evidencave ose nga kryetari i gjykatës. <p style="text-align: right;">99. Pa përgjigje/ Nuk e di</p>

A8	Tabela shënon disa deklarata lidhur me Shoqatën e Gjykatësve. Ju lutemi specifikoni se në çfarë mase dakordoheni ose nuk dakordoheni me deklaratat vijuese:	JU LUTEMI SHËNONI VETËM NJË VLERË PËR SECILËN DEKLARATË TË DHËNË					
		Nuk dakordohem aspak	Nuk dakordohem	Dakordohem	Dakordohem tërësisht	Pa përgjigje	Nuk e di
1	Shoqata e Gjykatësve të Maqedonisë është e brengosur me mbrojtjen e statusit të gjykatësve.	1	2	3	4	98	99
2	Shoqata duhet të mbrojë anëtarët e saj nga sulmet e pabazuara mbi profesionin dhe reputacionin të gjyqësisë.	1	2	3	4	98	99
3	Shoqata duhet rregullisht të ve në dispozicion komentet e saj lidhur me propozim ligjet mbi gjyqësinë deri te propozuesit përkatës.	1	2	3	4	98	99
4	Shoqata duhet të ngrejë iniciativa për ndryshimin dhe miratimin e ligjeve relevante për gjyqësinë.	1	2	3	4	98	99
5	Shoqata duhet të marrë pjesë më aktive në mbrojtjen e interesave të gjykatësve.	1	2	3	4	98	99

Ju lutemi jepni mendime/ komente/ sugjerime shtesë lidhur me Shoqatën e Gjykatësve të Maqedonisë:

A9	Tabela shënon disa deklarata lidhur me bashkëpunimin e gjykatave me institucionet e administratës kombëtare Ju lutemi specifikoni se në çfarë mase dakordoheni ose nuk dakordoheni me deklaratat vijuese:	JU LUTEMI SHËNONI VETËM NJË VLERË PËR SECILËN DEKLARATË TË DHËNË					
		Nuk dakordo hem aspak	Nuk dakordoh em	Dakordoh em	Dakordoh em tërësisht	Pa përgjigje	Nuk e di
1	Gjykatat duhet të kenë më shumë mekanizma ligjore dhe praktike në dispozicion të tyre me qëllim që bashkëpunimi me institucionet e tjera të administratës kombëtare të jetë në nivel më të lartë.	1	2	3	4	98	99
2	Derisa zgjidhin rastet e pazgjidhura (marrjen e evidencës, veprimi mbi urdhrat), gjykatësit ballafaqohen me probleme në bashkëpunim me institucionet e administratës kombëtare	1	2	3	4	98	99
3	Problemet financiare të gjykatës kanë efekte dramatike në bashkëpunimin me institucionet e administratës kombëtare.	1	2	3	4	98	99

Ju lutemi jepni mendime/ komente/ sugjerime shtesë lidhur me bashkëpunimin e gjykatave me institucionet e administratës kombëtare.

A10	Tabela shënon disa deklarata lidhur me rregullimin dhe financimin e Gjyqësisë në RM. Ju lutemi specifikoni se në çfarë mase dakordoheni ose nuk dakordoheni me deklaratat vijuese:	JU LUTEMI SHËNONI VETËM NJË VLERË PËR SECILËN DEKLARATË TË DHËNË					
		Nuk dakordo hem aspak	Nuk dakordoh em	Dakordoh em	Dakordoh em tërësisht	Pa përgjigje	Nuk e di
1	Struktura ekzistues ligjore mundëson kushte të mjaftueshme për pavarësi të plotë të Gjyqësisë.	1	2	3	4	98	99
2	Gjyqësia është financiarisht e pavarur pavarësisht nga buxheti i gjykatave.	1	2	3	4	98	99
3	Fondet e shpërndara me buxhetin e gjykatave janë të pamjaftueshme për të mbuluar koston aktuale për zbatimin e drejtësisë.	1	2	3	4	98	99
4	Gjyqësia duhet të grumbullojë më tepër fonde në mënyrë autonome që do të hyjnë në buxhetin e gjykatave.	1	2	3	4	98	99
5	Marrëveshja aktuale e buxhetit të gjykatave nuk mundëson rezultate efikase.	1	2	3	4	98	99

Ju lutemi jepni mendime/ komente/ sugjerime shtesë lidhur me pavarësinë financiare të Gjyqësisë në RM.

A1 1	Ju lutemi specifikoni se në çfarë mase dakordoheni ose nuk dakordoheni me deklaratat vijuese:	JU LUTEMI SHËNONI VETËM NJË VLERË PËR SECILËN DEKLARATË TË DHËNË					
		Nuk dakordohem aspak	Nuk dakordohem	Dakordohem	Dakordohem tërësisht	Pa përgjigje	Nuk e di
1	Unë jam i kënaqur me kompensimin tim financiar ose rrogën për punën time.	1	2	3	4	98	99
2	Sistemi transparent i shpërblimit/ bonusit është metoda e vërtetë e vlerësimit të punës së gjykatësve.	1	2	3	4	98	99
3	Më nevojitet trajnim profesional me qëllim që të jem më i suksesshëm në përbushjen e detyrave të mia lidhur me punën.	1	2	3	4	98	99
4	Rroga është proporcionale me përgjegjësitë e lidhura me pozitën profesionale.	1	2	3	4	98	99
5	Rritja e rrogave do të zvogëlojë shkallën e korrupsionit potencial në vendin e punës.	1	2	3	4	98	99
6	Unë jam i kënaqur që eprori im mund të njih cilësinë e punës time.	1	2	3	4	98	99
7	Gjykata ku unë jam i punësuar ofron mundësi për avancim profesional.	1	2	3	4	98	99
8	Unë jam i kënaqur me resurset teknike (pajisja kompjuterike, e-mail, telefon) që i kam në dispozicion.	1	2	3	4	98	99
9	Gjykatësit në gjykatën time ballafaqohen me ndikime dhe presione të jashtme në pavarësinë e gjykimeve të tyre.	1	2	3	4	98	99
10	Ndjehem i sigurt ku kryej detyrat e mia gjyqësore në zonën e gjykatës ku unë punoj.	1	2	3	4	98	99
11	Në gjykatën ku unë jam i punësuar, gjykatësit janë të pavarur në veprimi dhe në vendosje.	1	2	3	4	98	99

A12	Ju lutemi specifikoni:	Shumë i pakënaqur	i pakënaqur	i kënaqur	Shumë i kënaqur	Pa përgjigje /Nuk e di
B32	Cila është shkalla e kënaqësisë suaj me mjedisin tuaj të punës/ në ambientin e punës?	1	2	3	4	99
B33	Cila është shkalla e kënaqësisë suaj me kompensimin tuaj/ me rrogën mujore?	1	2	3	4	99
B34	Cila është shkalla e kënaqësisë suaj me mundësinë për avancim profesional?	1	2	3	4	99

FALEMNDERIT PËR KONTRIBUTIN E JUAJ!

ANEKSI 2

SHËNIM:

Një pjesë e tabelave të prezentuara më poshtë në raportin statistikor (Aneksi 2) kur mblidhen e bëjnë totalin prej 101 % dhe disa të tjera 99%. Arsyeja për një kalkulum të tillë vjen nga mënyra e funksionimit të softverit për kalkulum. Në tabelat e prezentuara përqindja është dhënë si numër i plotë, por gjatë procesimit të rezultateve, varësisht nga numri i përgjigjeve të dhëna, rezultati mund të paraqitet me decimale.

Softveri i rrumbullakëson numrat decimalë në pajtim me rregulla matematikore, që d.t.th. se çdo shumë mbi 0.5 llogaritet si 1 ndërsa ato ndër 0.5 si 0.

СММРИ Скопје

Pjesë e grupacionit Strategic Puls dhe anëtar i
ECOMAP

Raport

Pavarësia e gjyqësorit

Për: Organizatën për Bashkëpunim
dhe Siguri në Evropë

VËZHGIMET KRYESORE

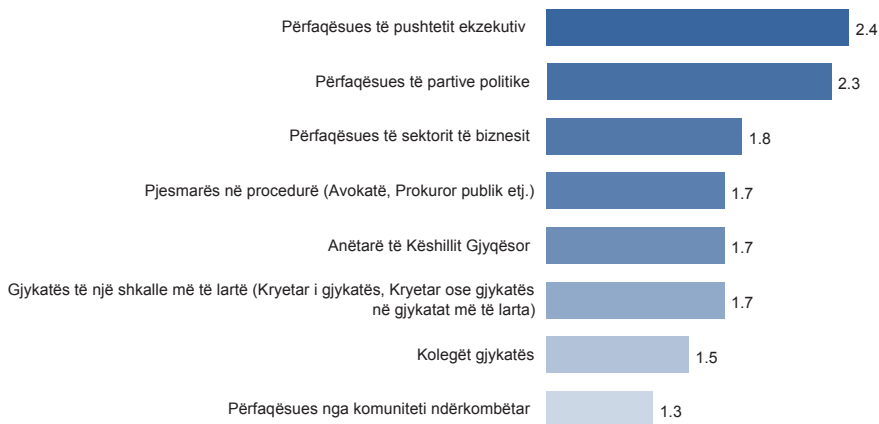
- Në këtë sondazh morën pjesë 421 pjesëmarrës.
- Të pyetur për të vlerësuar se në ç'masë gjatë procesit të vendosjes gjykatësit në gjykatën në të cilën punojnë ballafaqohen me presione/sugjerime/përpjekje për ndikim, të anketuarit janë përgjigjur se në masë më të madhe ndjejnë presion nga përfaqësuesit e pushtetit ekzekutiv (me notë mesatare 2.4); pastaj kanë përmendur përfaqësuesit e partive politike (2.3), përfaqësuesit e sektorit afarist (biznesit) (1.8), pjesëmarrësit në procedurë (1..7), anëtarët e Këshillit Gjyqësor (1.7), anëtarët gjykatës së shkallës më të lartë (1.7), kolegët-gjykatës (1.5) dhe përfaqësuesit e komunitetit ndërkombëtar i kanë përmendur me (1.3).
- Nga këndvështrimi i presioneve të drejtpërdrejta ose indirekte/sugjerimeve/ përpjekjeve për ndikim mbi pavarësinë e punës personale të gjykatësve, propëseprapë presionet më shpesh bëhen nga ana e përfaqësuesve të pushtetit ekzekutiv. Kështu, duke e përdorur shkallën e njëjtë prej 1 – asnjëherë, deri në 4 – gjithmonë, të anketuarit kanë vlerësuar se nota mesatare e shpeshëtisë së presioneve prej anëve të ndryshme, duket si vijon: përfaqësuesit e pushtetit ekzekutiv – 1.8, përfaqësuesit e partive politike – 1.7, pjesëmarrësit në procedurë (avokatë, prokurori publik, etj.) – 1.5, përfaqësuesit e sektorit afarist (biznesit) – 1.5, gjykatës të shkallës më të lartë – 1.5, kolegë-gjykatës – 1.4, anëtarët e Këshillit Gjyqësor – 1.4, ndërsa më rrallë presione të anketuarit ndjejnë nga ana e përfaqësuesve të të komunitetit ndërkombëtar – 1.2.
- *Puna e Këshillit Gjyqësor të Republikës së Maqedonisë*, e shqyrtuar nëpërmjet të shkallës së dakordimit me deklaratat lidhur me funksionimin e tij, ku 1 domethënë aspak dakordohem, ndërsa 4 dakordohem tërësisht, gjithashtu është e vlerësuar si e nënshtuar ndaj presioneve. Vëzhguar nëpërmjet të notës mesatare të shkallës së dakordimit, puna e Këshillit Gjyqësor të RM –së duket si vijon: zgjedhja e anëtarëve të Këshillit Gjyqësor – 3.1, mënyra e zgjedhjes dhe e shkarkimit është e nënshtuar në presione – 3, mënyra e zgjedhjes së anëtarëve të Këshillit Gjyqësor duhet të ndryshohet – 3, mandati i anëtarëve të Këshillit Gjyqësor duhet të jetë më i shkurtër – 2.9, zgjedhja e anëtarëve të Këshillit Gjyqësor që zgjedhen gjykatësit nga mijedisi i tyre është korrekte dhe transparente – 2.5, Këshilli Gjyqësor duhet të ketë anëtarë të cilët janë emëruar sipas funksionit – 2.1, në praktikë Këshilli Gjyqësor në punën e vet është organ i pavarur – 2.1, Këshilli Gjyqësor me sukses përkujdeset për mbrojtjen e pavarësisë së gjyqësisë – 2, procedura disiplinore dhe procedura për verifikimin e kryerjes joprofesionale dhe të pandërgjegjshme të funksionit gjyqësor implementohen në mënyrë objektive – 2, mënyra e zgjedhjes së gjykatësve është objektive dhe transparente – 2, për avancimin e gjykatësve aplikohen kriteret të cilat janë objektive, të matshme dhe të drejta – 1.9, Këshilli Gjyqësor në mënyrë efektive kujdeset për mbrojtjen e autoritetit të gjykatësve – 1.9, ekziston procedurë efektive për përcaktimin e përgjegjësisë së anëtarëve të Këshillit Gjyqësor – 1.9, Këshilli gjyqësor duhet të ketë anëtarë të cilët zgjedhen nga pushteti legjislativ – 1.8, ministri i drejtësisë duhet të marrë pjesë në punën e Këshillit Gjyqësor – 1.8.
- Sa i përket besimit të qytetarëve ndaj gjykatave, të anketuarit, pothuajse, në mënyrë identike e vlerësojnë besimin e qytetarëve ndaj gjithë gjykatave në shtet dhe ndaj gjykatës në të cilin ata personalisht punojnë (në cilën shkallë qytetarët kanë besim në gjykatën në të cilën punojnë – 3.5; në cilën shkallë qytetarët kanë besim në gjykatat në shtet – 3.1).
- Të pyetur për mënyrat në të cilat mundet të *kontribuohet për rritjen e transparencës në punën e gjyqësisë*, të anketuarit mendojnë se në masë më të madhe ajo mund të arrihet me plotësimin e personelit të gjykatave (nota mesatare e ndikimit 4.2, ku njëshi shpreh masë shumë të vogël, ndërsa pesa –masë shumë të madhe), më pas me trajnime të rregullta të shërbimeve profesionale – 3.9, ndryshimet organizative, prezantimi i departamentit të veçantë për komunikim me popullatën – 3.4, qasjet të lirë të popullatës deri te vendimet gjyqësore – 3, mbajtja e konferencave të rregullta për shtyp (mujore, tremujore) nga ana e gjykatave – 2.7.
- Sa i përket *procesit të shpërndarjes së lëndëve në gjykatat në të cilat punojnë*, 65.1% të anketuar janë përgjigjur se në gjykatë është instaluar sistemi për ndarjen automatike të lëndëve dhe secila lëndë i ndahet gjykatësit në mënyrë elektronike (zgjedhje e rastit); 14% prej të anketuarve kanë deklaruar se në gjykatën e tyre ekziston praktika e ndarjes së kombinuar të lëndëve – nëpërmjet mënyrës elektronike, nëpërmjet të zyrës për shërbime të evidentimit ose nga kryetari i gjykatës; 7.6% të anketuarve kanë bindje se gjykatat nuk ka sistem të instaluar të shpërndarjes elektronike të lëndëve, prandaj shpërndarja e tyre bëhet nëpërmjet të zyrës për shërbime të evidentimit ose edhe nga ana e kryetarit të gjykatës, përderisa 5% prej tyre kanë deklaruar se sistemi i tillë ekziston mirëpo nuk përdoret; 8.3% të anketuarve nuk kanë dhënë në përgjigje në këtë pyetje.

- *Puna e Shoqatës së gjykatësve të Republikës së Maqedonisë*, vlerësuar në bazë të shkallës të dakordimit me deklaratat e ofruara, ku me 1 është shënuar mosdakordimi i plotë, ndërsa me 4 – dakordimi i plotë, sipas mendimit të personave të anketuar duhet të jetë më aktive: shoqata duhet të ketë rol më aktiv në mbrojtjen e interesave të gjykatësve (shkallë e mesme e dakordimit – 3.9); shoqata duhet të ngre iniciativa për ndryshimin dhe miratimin e ligjeve relevante për gjyqësinë – 3.8; shoqata duhet në mënyrë më aktive të mbrojë anëtarësinë gjatë sulmeve të profesionistit dhe autoritetit gjyqësor – 3.8; shoqata duhet rregullisht të dorëzojë komente në propozim ligjet sipa sfera e gjyqësisë deri te propozuesit përkatës – 3.; sipas mendimit të personave të anketuar, shoqata e gjykatësve në masë të pamjaftueshme kujdeset për statusin t gjykatësve – shkalla e mesme e dakordimit – 1.7.
- *Bashkëpunimi i gjykatave me organet e tjera të administratës shtetërore* është e vlerësuar në bazë të shkallës së dakordimit me deklaratat me të cilat e njëjta është përshkruar (1 – aspak nuk dakordohem, 4 – tërësisht dakordohem). Sipas mendimit të personave të anketuar, gjykatat duhet të disponojnë me më tepër mekanizma ligjore dhe praktike me qëllim që ky bashkëpunim të jetë ngritur në nivel më të lartë (shkalla e mesme e dakordimit me këtë deklaratë – 3.6); sipas mendimit të personave të anketuar, problemet financiare të gjykatave në masë të madhe reflektohen në bashkëpunimin me organet e administratës shtetërore (shkalla e mesme e dakordimit – 3.3); 3.2 – gjatë zgjidhjes së lëndëve aktuale, gjykatësit ballafaqohen me probleme në bashkëpunimin me organet e administratës shtetërore.
- Duke shfrytëzuar matjen e njëjtë të shkallës së dakordimit (1 – aspak nuk dakordohem, 4 – tërësisht dakordohem), të anketuarit shprehën mendimin e tyre për *rregullativat dhe financimin e gjyqësisë në shtet* në mënyrën si vijon: mjetet e përcaktuara me buxhetin gjyqësor janë të pamjaftueshme për mbulimin e shpenzimeve reale në zbatimin e drejtësisë – 3.5; gjyqësia duhet të gjenerojë më tepër mjete vetanake të cilat do të derdhen në buxhetin gjyqësor – 3.4; gjyqësia është financiarisht e varur edhe përkundër ekzistimit të buxhetit të pavarur gjyqësor – 3.3; vendosja momentale e kështillit të buxhetit gjyqësor nuk jep rezultate efikase – 3.3; vendosja legjislative jep hapësirë të mjaftueshme për pavarësi të plotë financiare të gjyqësisë – 2.
- Sa i përket deklaratave me të cilat paraqitet *kënaqësia e gjykatësve* hasën deklaratat vijuese: rritja e rrogave mujore do të zvogëlonte shkallën e korrupsionit të mundshëm – 3.2; për realizimin e suksesshëm të detyrave të punës nevojitet trajnim i vazhdueshëm profesional – 3.1; në punën e deritanishme nuk kam pasur nevojë të shfrytëzoj mekanizmat për mbrojtjen e funksionit të gjyqësisë – 3.1; në gjykatën në të cilën punoj gjykatësit gjatë veprimit dhe vendosjes janë të pavarur dhe autonom – 2.9; ndjehem i sigurt gjatë kryerjes së funksionit në hapësirat e gjykatës në të cilën punoj – 2.7; jam i kënaqur nga ajo që eprori im e çmon cilësinë e punës sime – 2.6. Nga ana tjetër madje, në mosdakordim hasën deklaratat: lartësia e rrogës mujore është në përputhje me përgjegjësinë në vendin e punës – 2; në sistemin gjyqësor ekzistojnë mekanizma efektive për mbrojtjen e funksionit të gjyqësisë prej presioneve/ sugjerimeve/ përpjekjeve për ndikime – 2.1; (i/e) pakënaqur me lartësinë e rrogës mujore për vendin tim të punës – 2.2; gjykata në të cilën punoj më ofron mundësi për mbindërtim profesional – 2.4; i/ e kënaqur nga resurset teknike që i kam në dispozicion – 2.4.
- *Kënaqësia e përgjithshme e të anketuarve* sipas vlerës mesatare të shkallës së dakordimit, matur në shkallën prej 1 – shumë i pakënaqur, deri në 4 – shumë i kënaqur, nuk është në nivel të lartë; kënaqësia nga mjedisi i punës/ ambienti i punës – 2.8; i kënaqur nga rroga mujore – 2.4; kënaqësia nga mundësia për avancim – 2.2.

REZULTATET

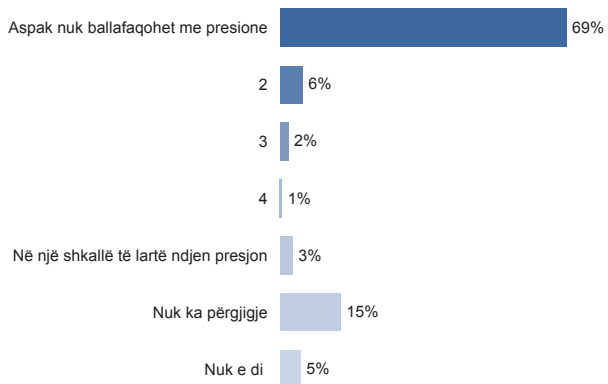
Në çmasë gjatë procesit të vendimit gjykatësit në gjykatën në të cilën punoni ballafaqoheni me Presione/ sugjerime/ përpjekje për ndikim – vlerësim i mesëm (1 – aspak nuk ballafaqohen me Presione, 5 – në një shkallë shumë të lartë ballafaqohen me Presione)

Themeli: Të pyeturit të cilët janë përgjigjur në pyetjen

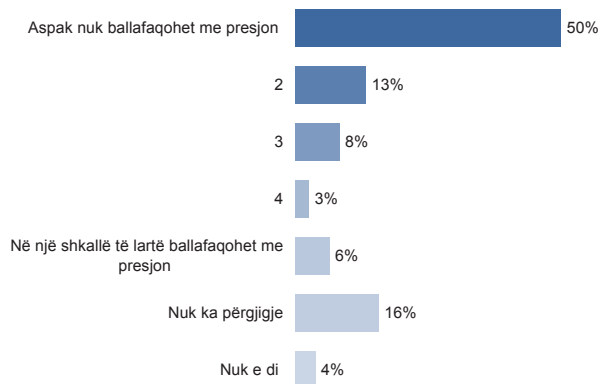
Presione nga ana e përfaqësuesve të komunitetit ndërkombëtar

Themeli: Gjithë të pyeturit

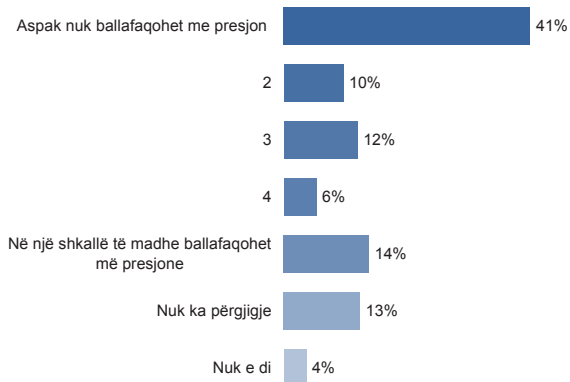
Presione nga ana e përfaqësuesve të sektorit të biznesit

Themeli: Gjithë të pyeturit

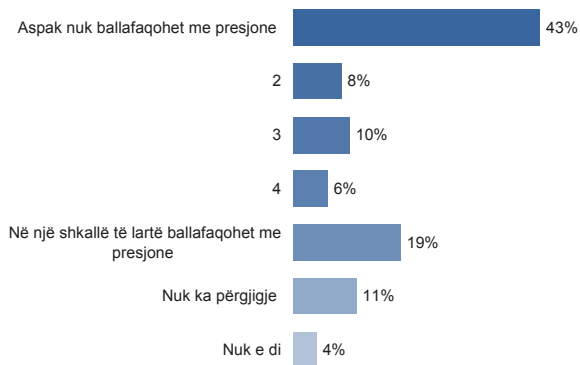
Presione nga ana e ... përfaqësuesve të partive politike

Themeli: Gjithë të pyeturit

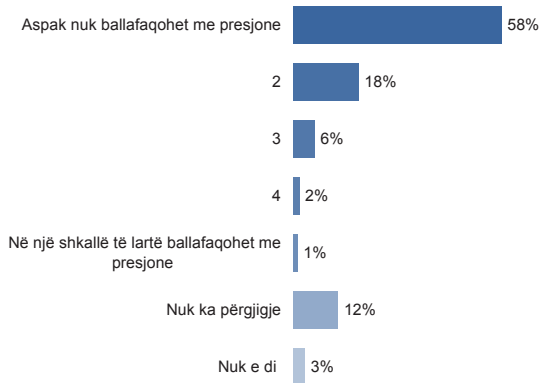
Presione nga ana e ... përfaqësues nga pushteti ekzekutiv (Qeveria, Ministria e Drejtësisë, Ministria e Punëve të Brendshme etj.)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

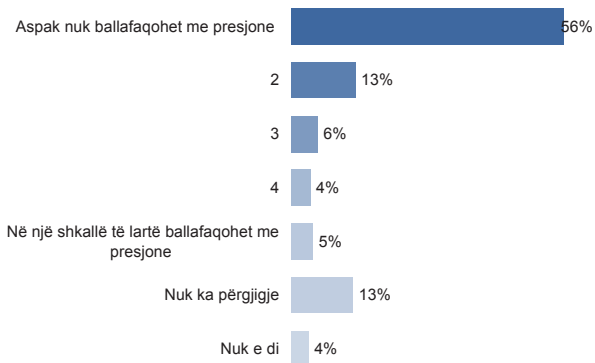
Presione nga ana e ... kolegëve gjykatës

Themeli: Gjithë të pyeturit

Presione nga ana e ... gjykatës të një shkalle më të lartë (Kryetar i gjykatës, Kryetar ose gjykatës të gjykatave më të larta)

Themeli: Gjithë të pyeturit

Presione nga ana e ... anëtarëve të Këshillit Gjyqësor

Themeli: Gjithë të pyeturit

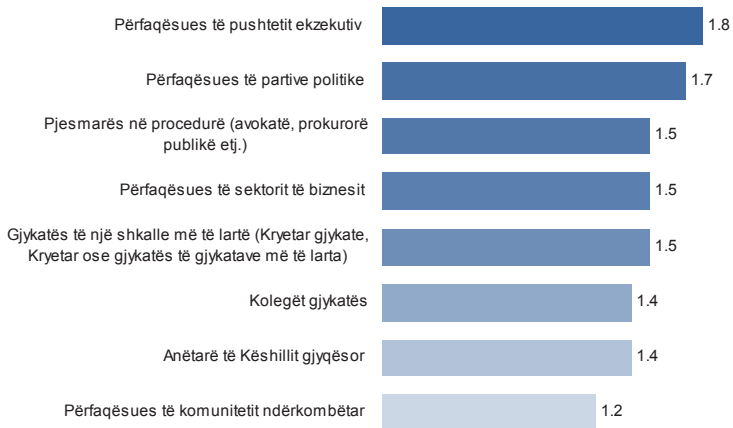
Presione nga ana e ... pjesmarësve në procedurë (avokatë, prokurorë publikë etj.)

Themeli: Gjithë të pyeturit

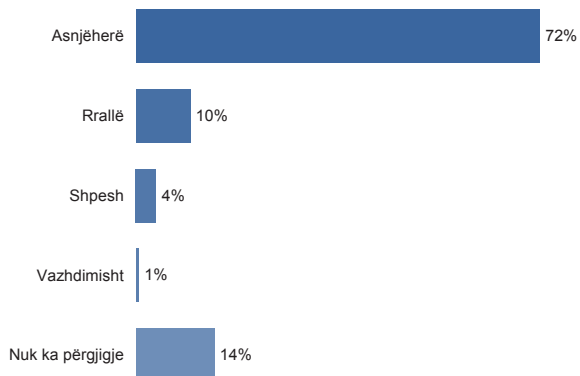
Sa shpesh takoheni me Presione/sugjerime/ përpjekje për ndikim të caktuar në pavarësinë e punës tuaj në mënyrë direkte ose indirekte – vlerësim i mesëm (1-asnjëherë, 4-vazhdimisht)

Themeli: Të pyeturit të cilët janë përgjigjur në pyetjen

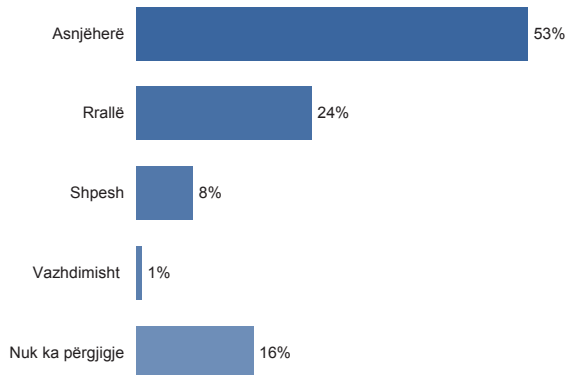
Sa shpesh ... përfaqësues të komunitetit ndërkombëtar

ThemeliË të gjithë të pyeturit

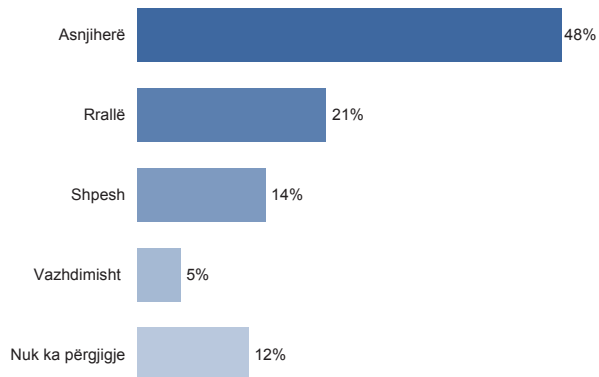
Sa shpesh ... përfaqësues të sektorit të biznesit

Themeli: Të gjithë të pyeturit

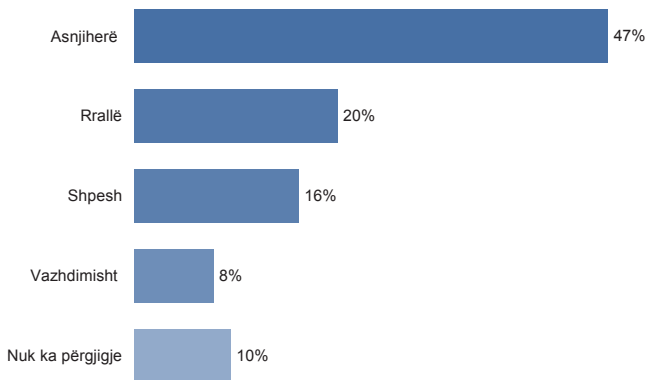
Sa shpesh ... përfaqësues të partive politike

Themeli: Të gjithë të pyeturit

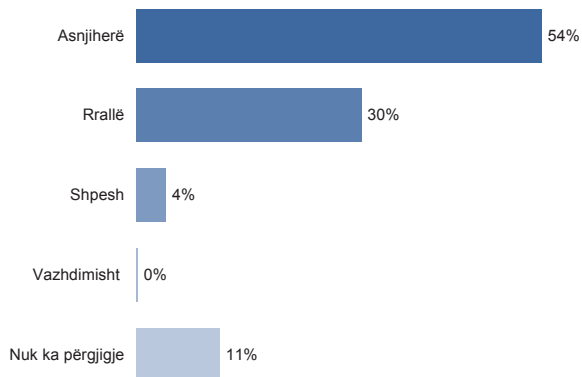
Sa shpesh ... përfaqësues të pushtetit ekzekutiv (Qeverisë, Ministrisë së Drejtësisë, Ministrisë së Punëve të Brendshme etj.)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

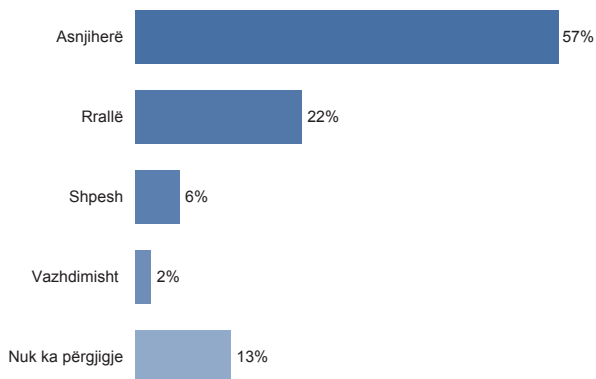
Sa shpesh ... kolegët gjykatës

Themeli: Të gjithë të pyeturit

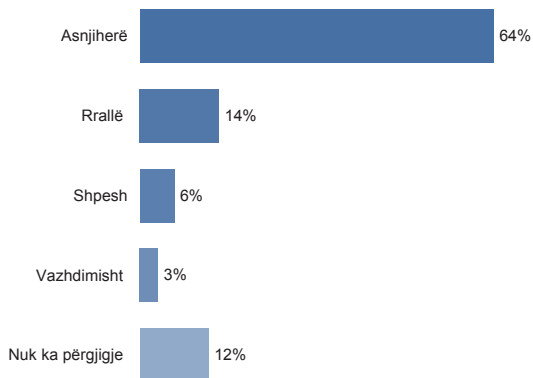
Sa shpesh ... gjykatës të një shkalle më të lartë (Kryetar gjykatë, Kryetar ose gjykatës të gjykatave më të larta)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

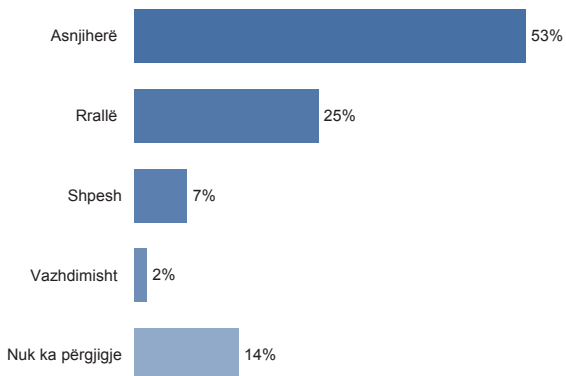
Sa shpesh ... anëtarë të Këshillit Gjyqësor

Themeli : Të gjithë të pyeturit

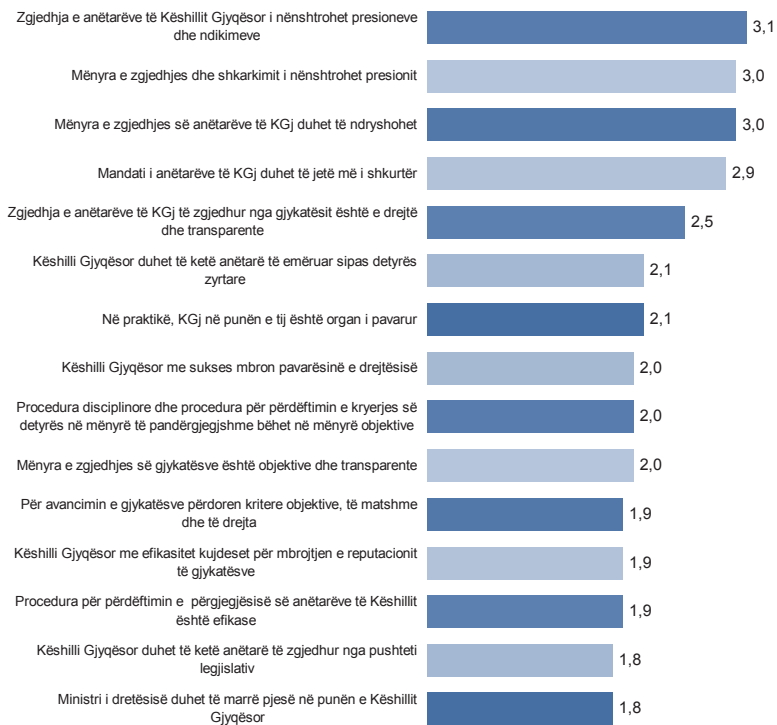
Sa shpesh ... pjesmarrësit në procedurë (avokatë, prokurorë publikë etj.)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

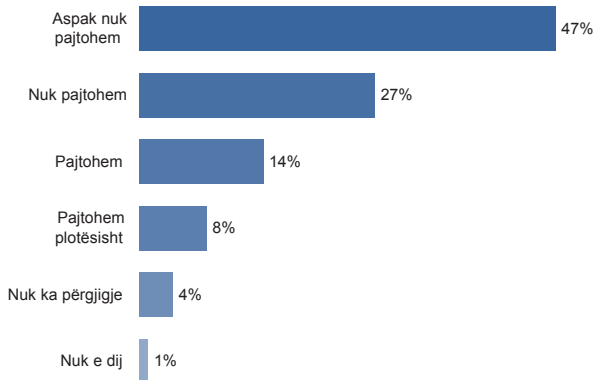
Funksionimi i Këshillit Gjyqësor – vlerësim i mesëm i shkallës së pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të pyeturit të cilët janë përgjigjur në pyetjen

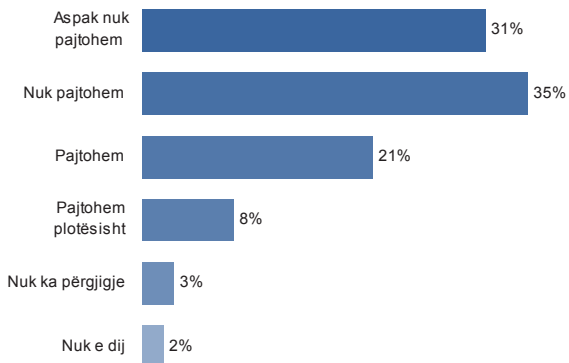
Ministri i Drejtësisë duhet të marrë pjesë në punën e Këshillit Gjyqësor – niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: të gjithë të pyeturit

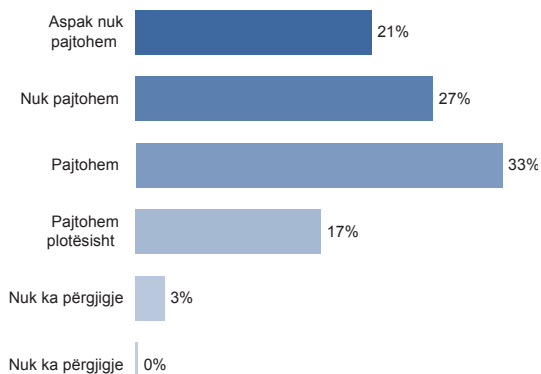
Në praktikë Këshilli Gjyqësor në punën e tij është organ i pavarur – niveli I pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë pë pyeturit

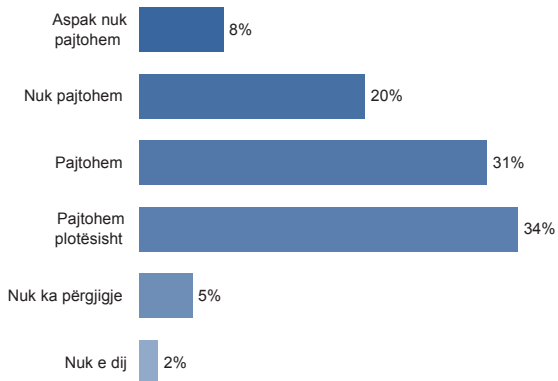
Zgjedhja e Anëtarëve të Këshillit Gjyqësor të cilët gjykatësit i zgjedhin nga rradhët e tyre është i drejtë dhe transparent – niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

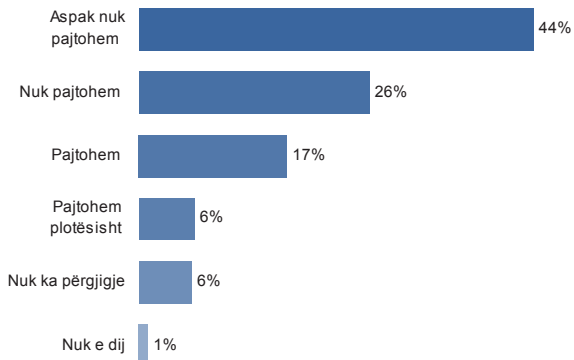
Mënyra e zgjedhjes të anëtarëve të Këshillit Gjyqësor duhet të ndryshohet niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

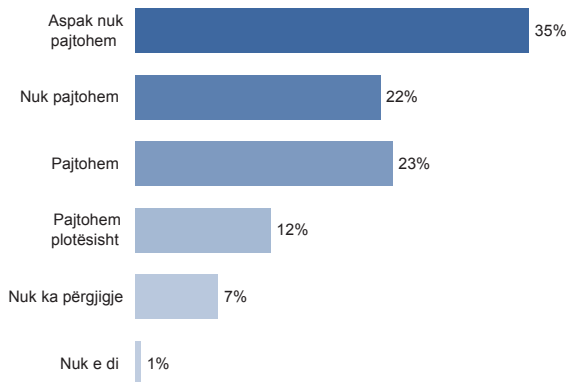
Këshilli Gjyqësor duhet që të ketë anëtarë të cilët zgjidhen nga ana e pushtetit ligjdhënës në nivelin e pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

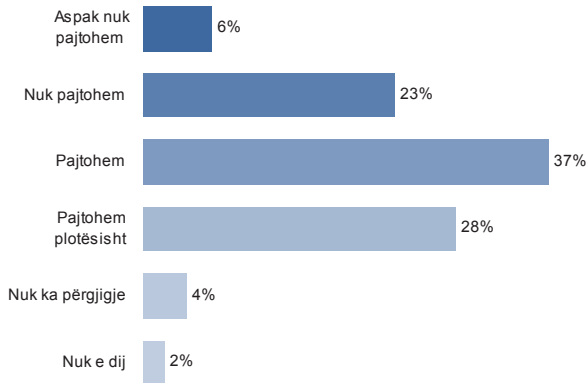
Këshilli Gjyqësor duhet që të ketë anëtarë të cilët emërohen sipas funksionit niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

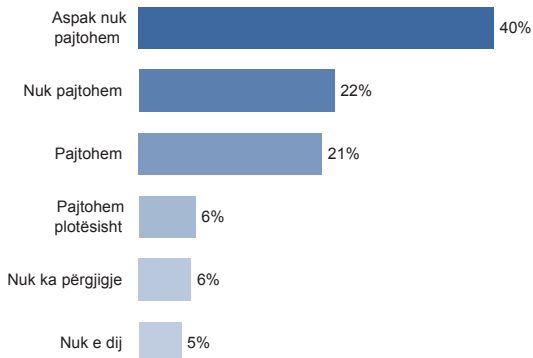
Mandati i Anëtarëve të Këshillit Gjyqësor duhet që të jetë më i shkurtër niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

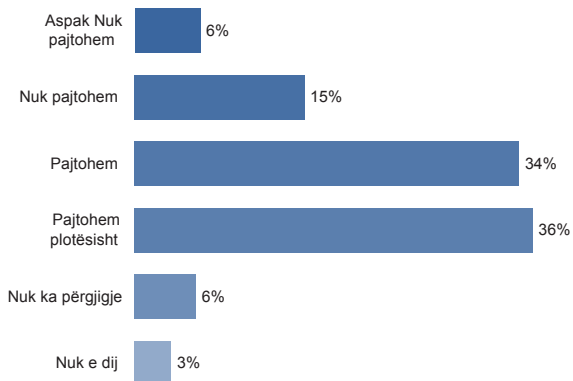
Ekziston një procedurë efektive për përdëftimin e përgjegjësive të Anëtarëve të Këshillit Gjyqësor - niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

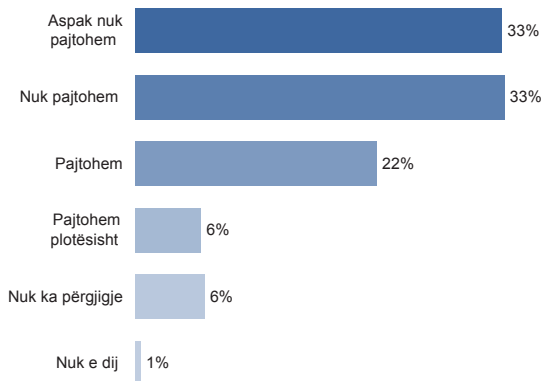
Zgjedhja e anëtarëve të Këshillit Gjyqësor është i nënshtruar ndaj presioneve dhe ndikimeve në nivelin e pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

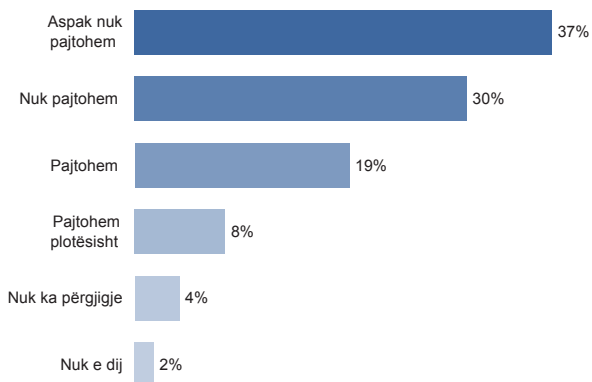
Këshilli Gjyqësor në mënyrë të suksesshme kujdeset për mbrojtjen e pavarësisë së gjyqësorit niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

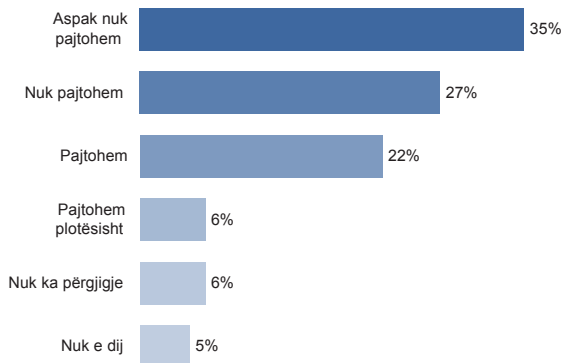
Mënyra e zgjedhjes të gjykatësve është objektiv dhe transparent - Niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

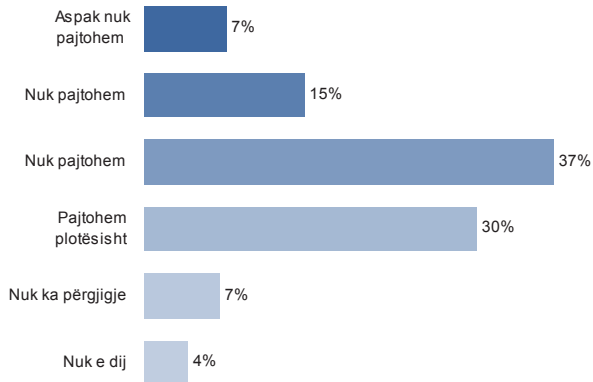
Procedura disiplinore dhe procedura për përdëftimin e kryerjes së detyrës së gjyqtarit në mënyrë të papërgjegjshme dhe jo adekuate zbatohen në mënyrë objektive - Niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

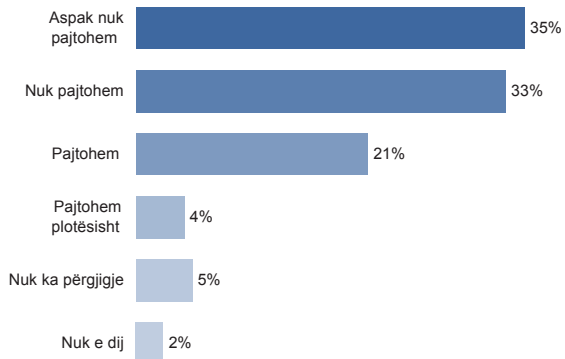
Mënyra e zgjedhjes dhe shkarkimit është i nënshtuar presioneve dhe ndikimeve - Niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

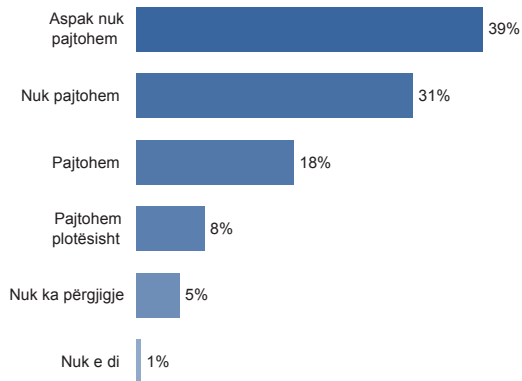
Për avancimin e gjykatësve aplikohen kriteriume të cilat janë objektive, të matura dhe të drejta niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

Këshilli Gjyqësor në mënyrë efektive kujdeset për mbrojtjen e dinjitetit të gjykatësve - niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

Besimi në gjykata - vlerësim i mesëm (1 – shkalla më e ulët e besimit, 5 – shkalla më e lartë e besimit)

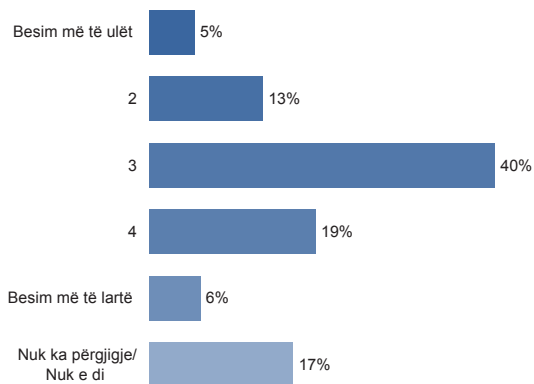
Themeli: Të pyeturit të cilët janë përgjigjur në pyetje

Sipas njohurive të juaja, në çfarë shkallë
radhitet besimi i qytetarëve në punën e 3.5

Sipas mendimit tuaj në çfarë shkalle
qytetarët kanë besim në punën e gjykatave 3.1

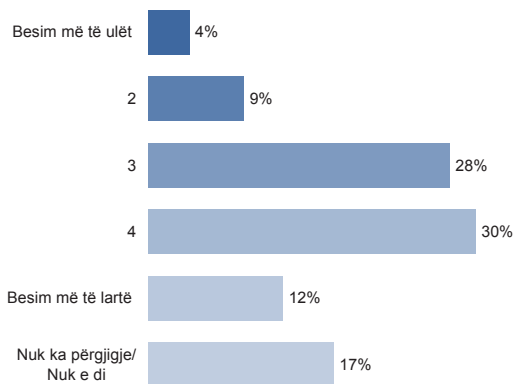
Sipas mendimit tuaj, në çfarë shkalle qytetarët kanë besim në punën e gjykatave në vend – niveli i besimit (1 – besim më të ulët, 5 – besim të lartë)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

Sipas njohurive tuaja, në çfarë shkalle qytetarët kanë besim në gjykatën në të cilën ju punoni – niveli i besimit (1 – besim më të ulët, 5 – besim më të lartë)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

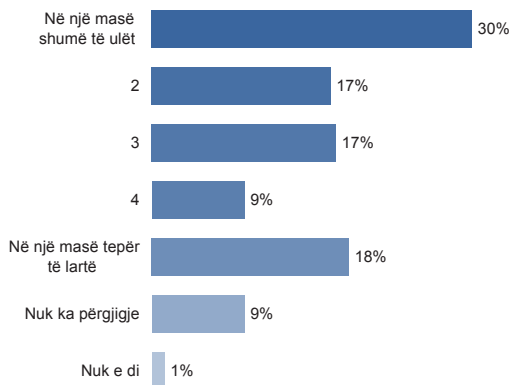
Në çmasë çdonjëra nga aktivitetet në vazhdim mund që të kontribuojë për rritjen e transparencës në punën e gjyqësisë në vend – vlerësim i mesëm (1 – në një masë tepër të ulët, 5 – në një masë tepër të lartë)

Themeli: Të pyeturit të cilët janë përgjigjur në pyetjen

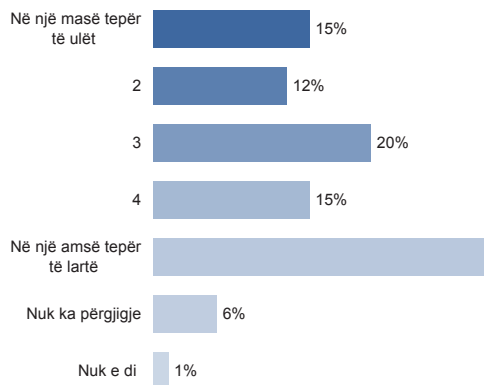
Mbajtja e rregullt e konferencave për shtyp nga ana e gjykatave (mujore ose tremujore)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

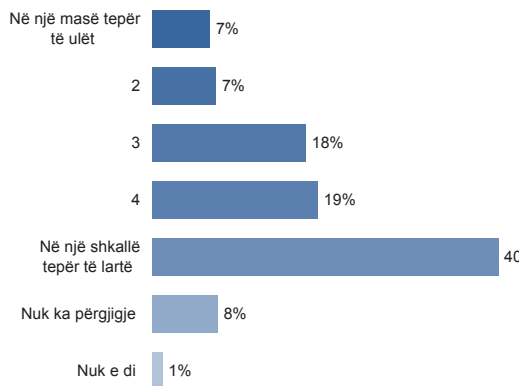
Ndryshime organizuese – themelimi i nje departamenti të posaçëm për komunikim me publikun

Themeli: Të gjithë të pyeturit

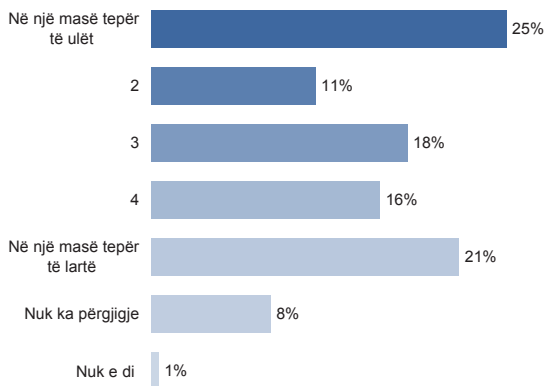
Trajnime të rregullta të shërbimeve profesionale

Themeli: Të gjithë të pyeturit

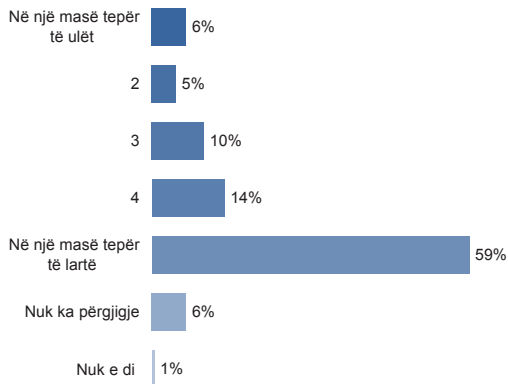
Qasje të lirë të publikut deri te vendimet gjyqësore

Themeli: Të gjithë të pyeturit

Ekipimi i gjykatave me stafin e duhur

Themeli: Të gjithë të pyeturit

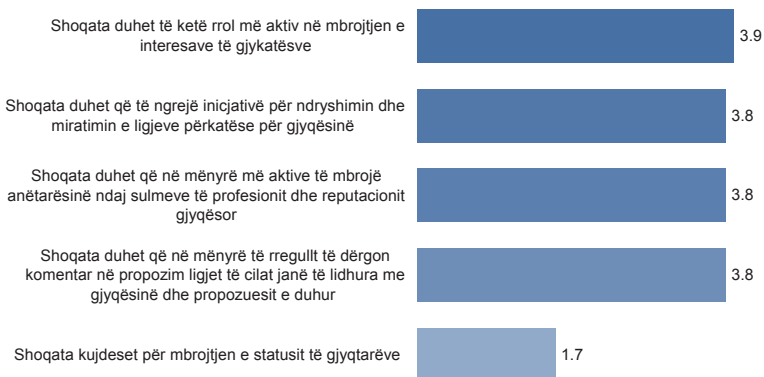
Cila nga deklarinimet e mëposhtme e përshkruan më mirë procesin e shpërndarjes së lëndëve të gjykatësve në gjykatën në të cilën ju punoni

Themeli: Të gjithë të pyeturit

	Gjithsejt
Gjithsejt të pyetur	421
Në gjykatë ka të instaluar sistem për shpërndarjen automatike të lëndëve dhe secila lëndë i ndahet gjyqtarit sipas mënyrës elektronike (zgjedhje e rastësishme)	65.1%
Në gjykatë ekziston një praktikë e kombinuar e shpërndarjes së rasteve – sipas mënyrës elektronike, sipas regjistrimit ose nga ana e kryetarit të gjykatës	14.0%
Në gjykatë nuk ka të instaluar sistem për shpërndarjen elektronike të lëndëve – shpërndarja e lëndëve zbatohet sipas regjistrimit ose nga ana e kryetarit të gjykatës	7.6%
Në gjykatë ka të instaluar sistem për shpërndarje të lëndëve në mënyrë automatike por nuk është në përdorim – shpërndarja e rasteve zbatohet përmes regjistrave ose nga ana e kryetarit të gjykatës	5.0%
Nuk e di/ Nuk ka përgjigje	8.3%
Gjithsejt	100%

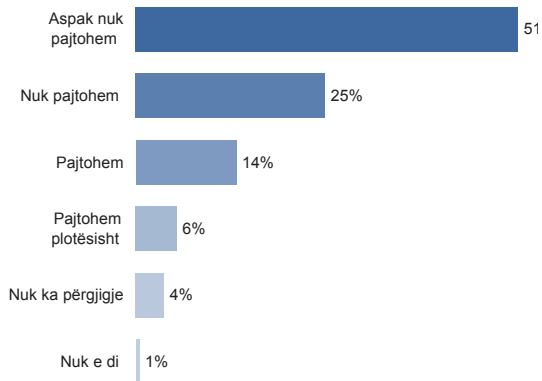
Puna e Shoqatës së Gjykatësve të Republikës së Maqedonisë – vlerësim i mesëm i nivelit të pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të pyeturit të cilët janë përgjigjur në pyetjet

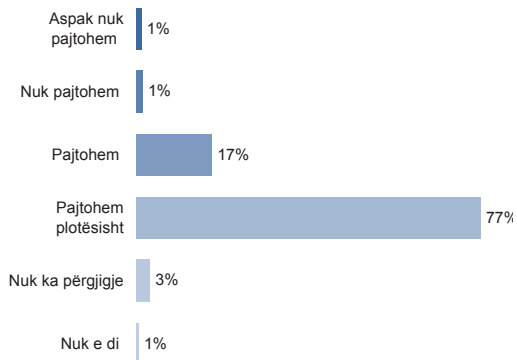

Shoqata kujdeset për mbrojtjen e statusit të gjykatësve – niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

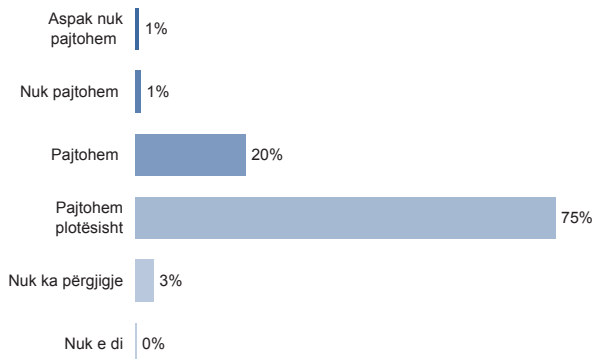

Shoqata duhet në mënyrë më aktive të mbron anëtarët e saj gjatë sulmeve mbi profesionin e gjyqtarit dhe dinjitetin e gjykatësve – niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

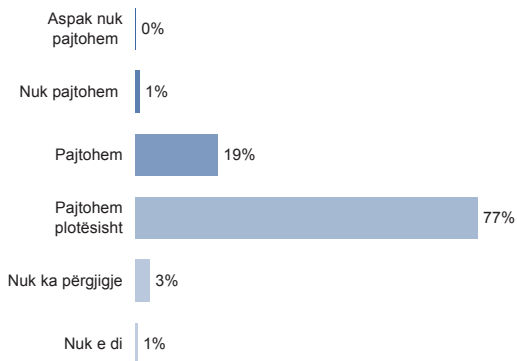
Shoqata më mënyrë të rregullt duhet të dërgojë komente të propozim ligjeve nga lëmia e gjyqësisë deri tek propozuesit adekuat niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

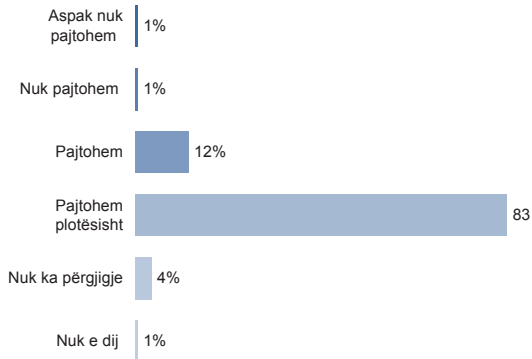
Shoqata duhet që të ngrejë iniciativa për ndyshimin dhe miratimin e ligjeve të cilat janë adekuate për gjyqësinë dhe gjykatësit – niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

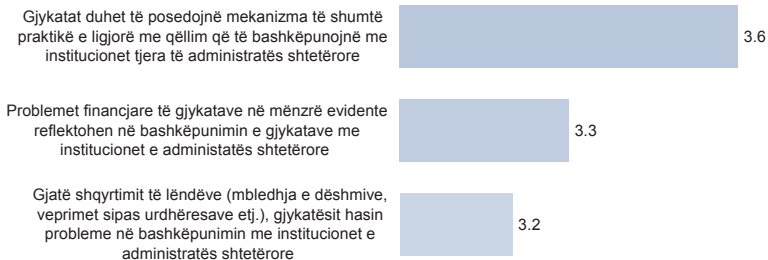
Shoqata duhet të ketë një rol më aktiv në mbrojtjen e interesave të gjykatësve – niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

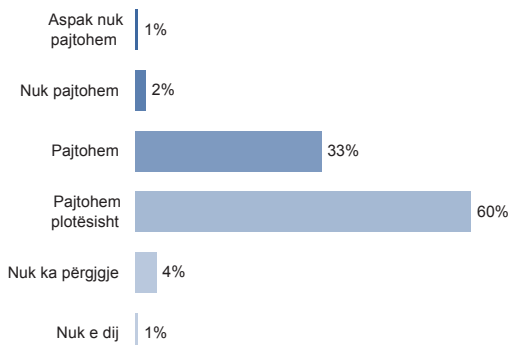
Bashkëpunimi i gjykatës me organet e administratës shtetërore – vlerësimi i mesëm të nivelit të pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të pyeturit të cilët kanë janë përgjigjur në pyetje

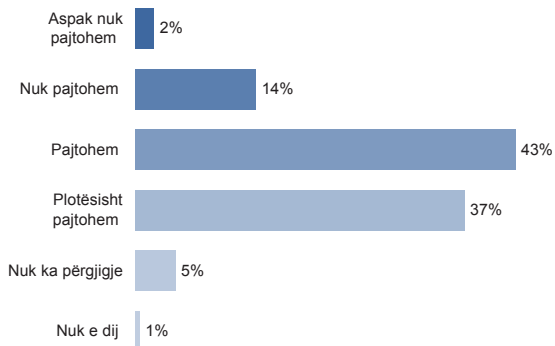
Gjykatat duhet të posedojnë me më shumë mehanizma praktikë e ligjorë me qëllim që bashkëpunim me institucionet e administratës shtetërore të jetë në një shkallë sa më të– niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli : Të gjithë të pyeturit

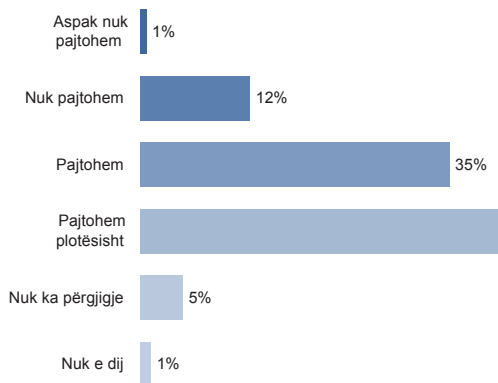
Gjatë shqyrtimit të lëndëve gjykatësit hasin në probleme në bashkëpunimin me institucionet e administratës shtetërore – niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

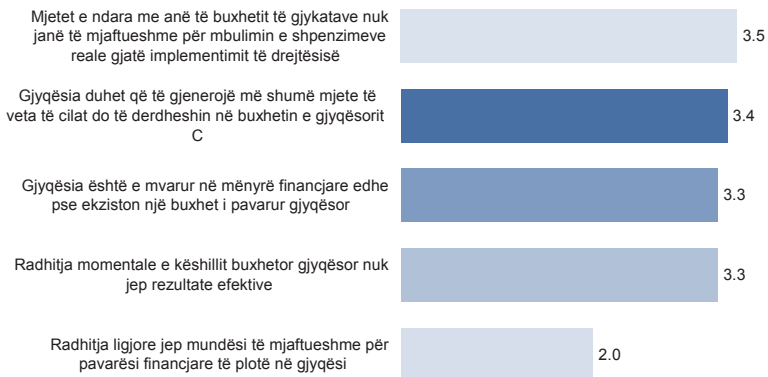
Problemet financiare të gjykatave në mënyrë evidente reflektohen në bashkëpunimin e institucioneve të administratës shtetërore – niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

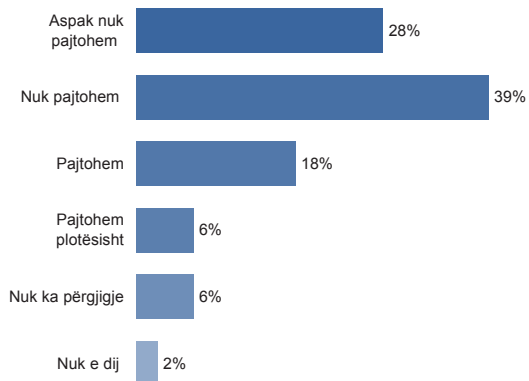
Financimi i gjykatave - Vlerësim i mesëm i shkallës së pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të pyeturit të cilët janë përgjigjur në pyetje

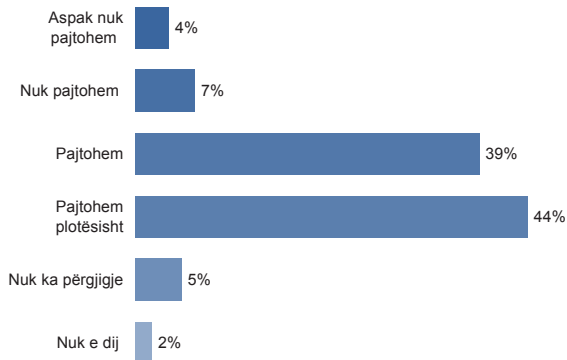
Korniza ligjore jep mundësi të mjaftueshme për pavarësi të plotë financiare të gjyqësorit niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

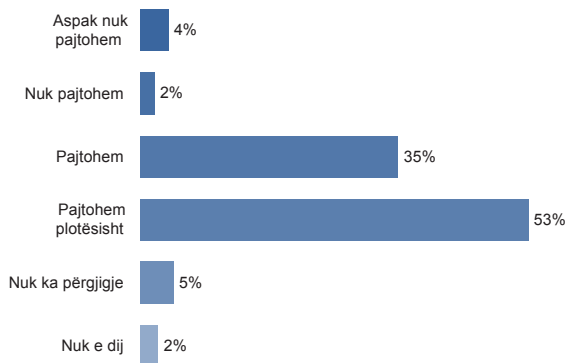
Gjyqësia është e varur financiarisht edhe pse ekziston një buxhet gjyqësor i pavarur – niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

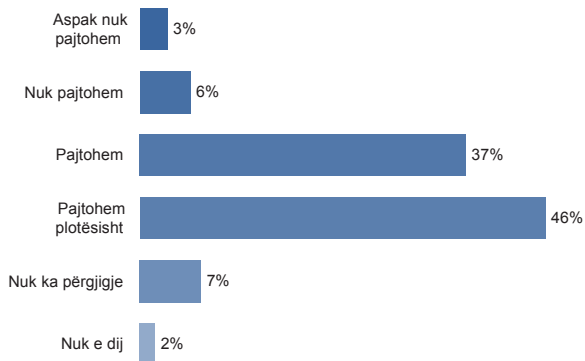
Mjetet e e ndara me buxhetin gjyqësor nuk janë të mjaftueshme për mbulimin e shpenzimeve reale në implementimin e drejtësisë – niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

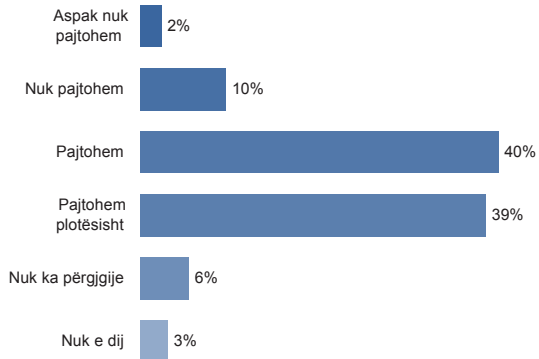
Gjyqësia duhet që të gjenerojë më shumë mjete të veta të cilat do të derdheshin në buxhetin gjyqësor – niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

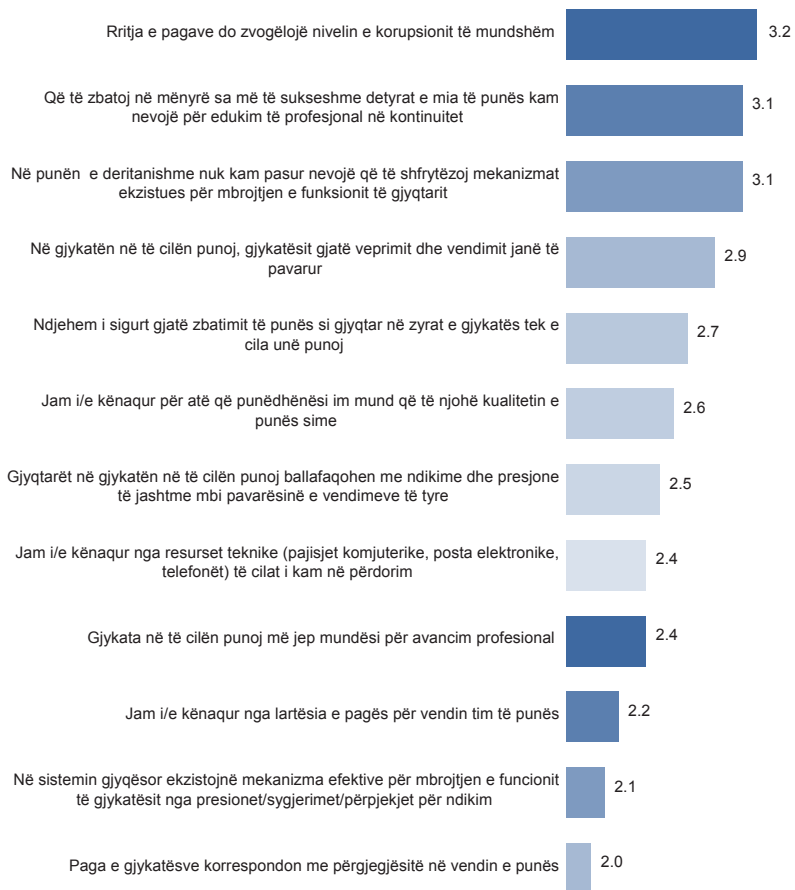
Korniza e tanishme e vendosjes së Këshillit Buxhetor Gjyqësor nuk jep rezultate efikase (1 – aspak nuk pajtohem: 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

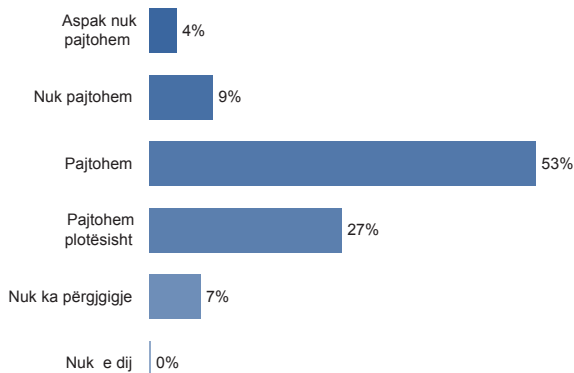
Satisfakcioni i gjykatësve – vlerësim i mesëm i i nivelit të pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të pyeturit të cilët janë përgjigjur në pyetje

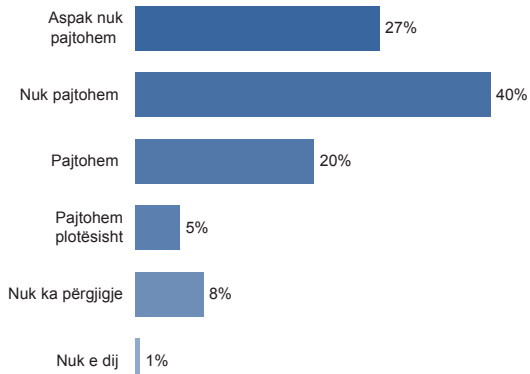
Me qëllim që të zbatohet detyrat e mia të punës në mënyrë sa më të suksesshme kam nevojë për edukim profesional në kontinuitet – niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

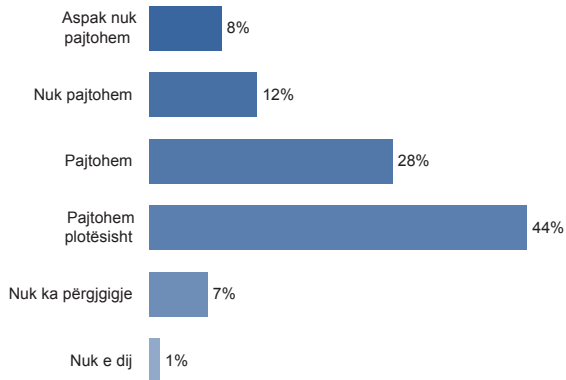
Lartësia e pagave në pajtim përgjegjësish në vendin e punës – niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

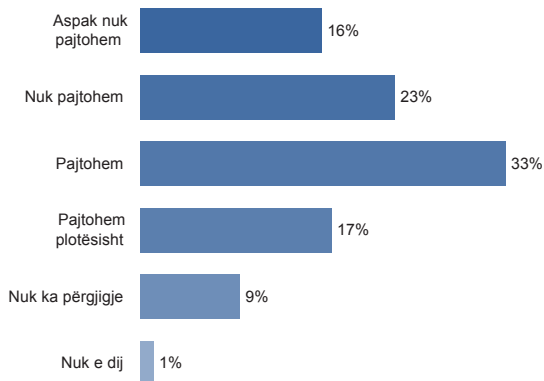
Rritja e pagave do të zvogëlojë shkallën e korupcionit të mundshëm – niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

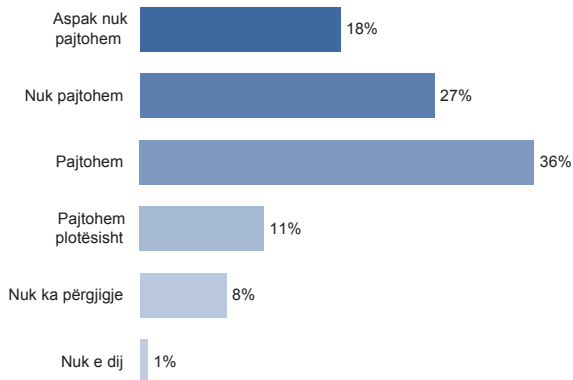
Jam i/e kënaqur me atë që punëdhënësi im ka njohuri që të njohë kualitetin e punës sime – niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

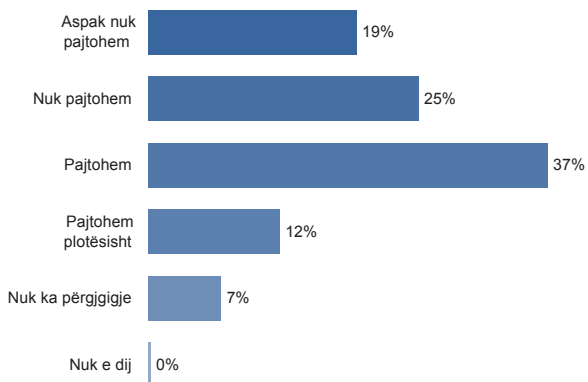
Gjykata në të cilën punoj më jep mundësi për avancim profesional – niveli i pajtimit - (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

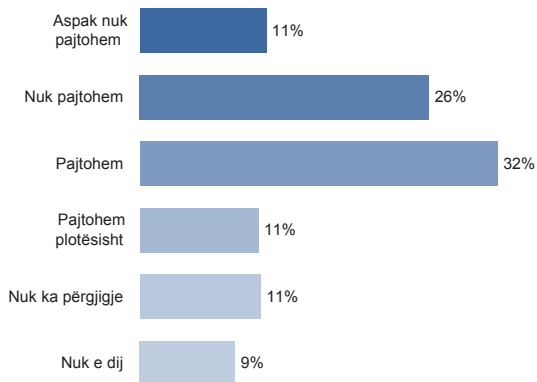
Jam i/e kënaqur nga resurset teknike (pajisjet kompjuterike, posta elektronike, telefonët) të cilat i kam në përdorim – niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

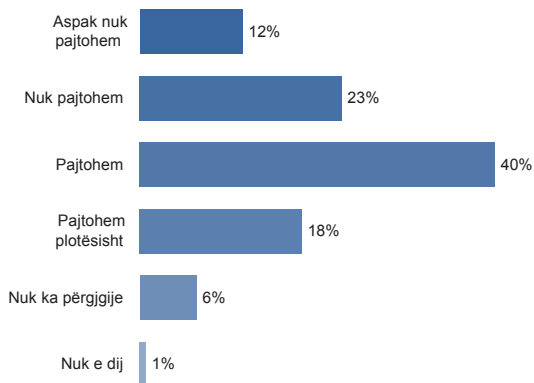
Gjykatësit në gjykatën në të cilën punoj po ballafaqohen me ndikime dhe Presione të jashtme për pavarësinë e tyre në vendim – niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

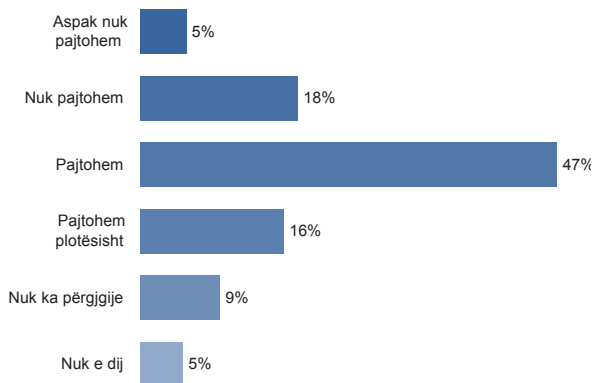
Ndjehem i sigurt gjatë ushtrimit të funksionit në gjykatën në të cilën punoj - niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

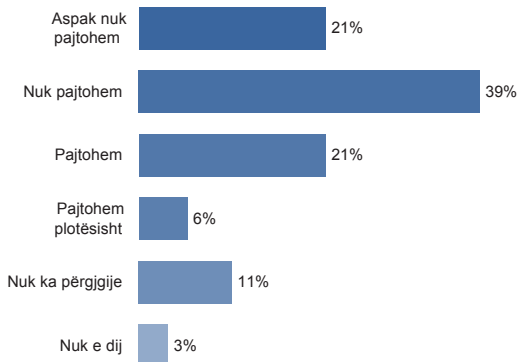
Në gjykatën në të cilën punoj, gjykatësit gjatë shqyrtimit dhe vendimit janë të pavarur - niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

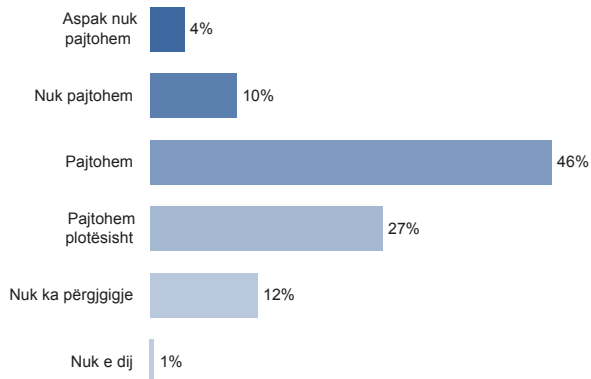
Në sistemin gjyqësor ekzistojnë mekanizma efektive për mbrojtjen e funksionit të gjykatësit nga presionet/ sugjerimet/ përpjekjet për ndikim - niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

Në punën time të deritanishme nuk kam pasur nevojë për shfrytëzimin e mekanizmave për mbrojtjen e funksionit të gjykatësit – niveli i pajtimit (1 – aspak nuk pajtohem, 4 – pajtohem plotësisht)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

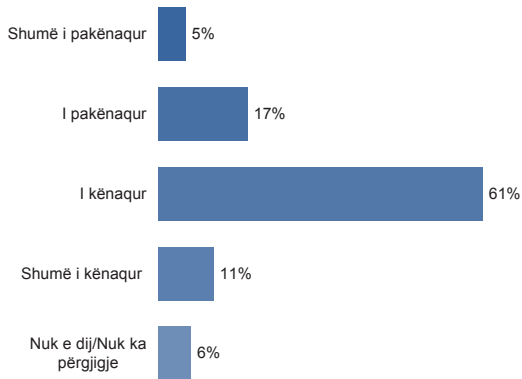
Satisfaksioni i përgjithshëm i gjykatësve– vlerësim i mesëm i shkallës së satisfaksionit (1 – shumë i/e pakënaqur, 4 – shumë i kënaqur)

Themeli: Të pyeturit të cilët janë përgjigjur në pyetje

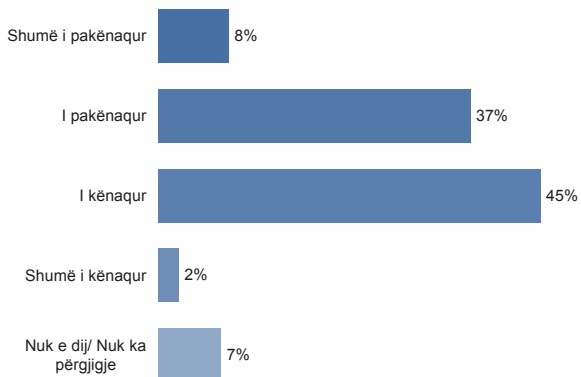
Në ç'masë jeni të kënaqur nga ambienti i juaj i punës/rrethi i punës – niveli i satisfaksionit (1 – shumë i pakënaqur, 4 – shumë i kënaqur)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

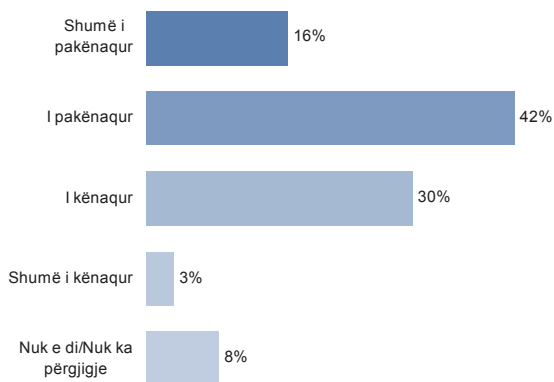
Në ç'masë jeni të kënaqur nga paga e juaj? – niveli i satisfaksionit (1 – shumë i pakënaqur, 4 – shumë i kënaqur)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

Në ç'masë jeni të kënaqur nga mundësi për avancim? – niveli i satisfaksionit (1 – shumë i pakënaqur, 4 – shumë i kënaqur)

Themeli: Të gjithë të pyeturit

ANEKSI 3

KËSHILLI I EVROPËS KOMISIONI I MINISTRAVE

REKOMANDIMI Nr. R (94) 12

I KOMISIONIT TË MINISTRAVE TË SHTETEVE ANËTARE PËR PAVARËSINË, EFIKASITETIN DHE ROLIN E GJYKATËSVE (*Miratar nga Komisioni i Ministrave në 13 tetor në takimin e 518-të të zëvendësministrave*)

Komisioni i Ministrave, në bazë të nenit 15b të Statutit të Këshillit të Evropës,

Duke pasur parasysh nenin 6 të Konventës për Mbrojtjen e të Drejtave dhe Lirive Fundamentale të Njeriut (prej tani e tutje do të quhet si "Konventa") ku thuhet se "secili ka të drejtë në gjykim korrekt dhe publik brenda një kohe të arsyeshme nga një gjykatë e pavarur dhe e paanshme e themeluar me ligj".

Lidhur me Parimet Themelore të Kombeve të Bashkuara për Pavarësinë e Gjyqësisë, të nënshkuara nga Asambleja e Përgjithshme e Kombeve të Bashkuara në nëntor të vitit 1985;

Duke theksuar rolin thelbësor të gjykatësve dhe personave të tjerë që ushtrojnë funksionet gjyqësore në sigurimin e të drejtave dhe lirive fundamentale të njeriut;

Duke dëshiruar që të promovojmë pavarësinë e gjykatësve me qëllim që të përforcojmë sundimin e ligjit në shtetet demokratike;

Të vetëdijshëm për nevojën e përforcimit të pozitës dhe të fuqisë së gjykatësve me qëllim që të krijojmë një sistem ligjor efikas dhe korrekt;

Të ndërgjegjshëm për dëshirën për të siguruar ushtrim përkatës të përgjegjësisë gjyqësore që janë përmbledhje e detyrave dhe fuqive gjyqësore që kanë për qëllim të mbrojnë interesat e të gjithë personave:

Rekomandon që qeveritë e shteteve anëtare të miratojnë ose përforcojnë të gjitha masat e nevojshme për të promovuar rolin e gjykatësve individual dhe të gjyqësisë si tërësi dhe të përforcojnë pavarësinë dhe efikasitetin e tyre, duke zbatuar, në veçanti, parimet vijuese.

Zbatimi i rekomandimit

1. Ky rekomandim është i aplikueshëm për të gjithë personat të cilët ushtrojnë funksione gjyqësore, përfshirë edhe ata të cilët merren me çështjet ligjore kushtetuese, kriminale, qytetare, tregtare dhe administrativ.

2. Lidhur me gjykatësit e rasteve dhe personat e tjerë të cilët ushtrojnë funksione gjyqësore, aplikohen parimet e shtruar në këtë rekomandim, përveç atje ku është e qartë nga vetë përmbajtja se ata aplikohen vetëm për gjykatësit profesionist, siç janë ata lidhur me parimet që kanë me shpërblimin dhe me karrierën e gjykatësve.

Parimi I – Parimet e përgjithshme lidhur me pavarësinë e gjykatësve

1. Duhet të ndërmerren të gjitha masat e nevojshme për të respektuar, mbrojtur dhe promovuar pavarësinë e gjykatësve.

2. Në veçanti duhet të ndërmerren masat vijuese:

a. Pavarësia e gjykatësve duhet të garantohet si pasojë e dispozitave të Konventës dhe të parimeve kushtetuese, për shembull, duke futur dispozita të veçanta në kushtetutat ose në legjislacionin tjetër ose duke inkorporuar dispozitat e këtij rekomandimi në ligjet e vendit. Si çështje të traditës ligjore të secilit shtet, rregulla të tilla mundësojnë, si vijon:

I. vendimet e gjykatësve nuk duhet të jenë çështje e çfarëdolloj shqyrtimi jashtë ndonjë procedure të apelit siç është e mundësuar sipas ligjit;

II. kushtet e zyrës së gjykatësve si dhe shpërblimi i tyre duhet të garantohet me ligj;

III. asnjë organ, përveç gjykatave, nuk ka të drejtë të vendosë mbi kompetencat e tij, siç janë të definuar me ligj;

IV me përjashtim të vendimit për amnisti, falje ose ngjashëm me këtë, qeveria ose administrata nuk duhet të kenë të drejtën të ndërmarrin asnjë vendim që shfuqizon në mënyrë retroaktive vendimet gjyqësore.

b. Pushteti ekzekutiv dhe legjislativ duke të sigurojë që gjykatësit janë të pavarur dhe se nuk ndërmerren hapa të cilat mund të rrezikojnë pavarësinë e gjykatësve.

c. Të gjitha vendimet lidhur me karrierën profesionale të gjykatësve duhet të bazohen në kritere objektive dhe zgjedhja dhe karriera e gjykatësve duhet të bazohet në merita, duke respektuar kualifikimet, integritetin, aftësinë dhe efikasitetin e tyre. Autoriteti i cili merr vendim mbi zgjedhjen dhe karrierën e gjykatësve duhet të jetë i pavarur nga qeveria dhe administrata. Me qëllim që të ruajë pavarësinë e saj, rregullat duhet të sigurojnë që, për shembull, anëtarët e saj të jenë të zgjedhur nga gjyqësia dhe autoritetet të vendosin vetë lidhur me rregullat e tyre procedurale.

Megjithatë, atje ku dispozitat kushtetuese ose ligjore dhe traditat lejojnë që gjykatësit të emërtohen nga qeveria, duhet të ekzistojnë garanci për të siguruar procedura transparente dhe të pavarura në praktikë për emërtimin e gjykatësve, ndërsa vendimet e tyre të mos ndikohen nga çfarëdo arsye, përveç atyre që lidhen me kriteret objektive të përmendura më lartë.

Do të mundej për shembull të zbatohet një apo disa nga garancitë vijuese:

I. një organ i veçantë i pavarur dhe kompetent të këshillojë qeverinë e, ajo të ndjekë atë këshillë në praktikë; ose

II. e drejta për apel individual kundër ndonjë vendimi të autoritetit të pavarur; ose

III. autoriteti i cili miraton vendimin të mbrohet kundër ndikimit të paligjshëm dhe të pahijshëm.

d. Në procesin e vendimmarrjes, gjykatësit duhet të jenë të pavarur dhe të munden të veprojnë pa ndonjë kufizim, ndikim të pahijshëm, nxitje, presione, kërcënime ose pengesa, të drejtpërdrejta ose indirekte, nga ndonjë drejtim ose për çfarëdo arsye. Ligji duhet të mundësojë ndëshkime kundër personave që mundohet të ndikojë mbi gjykatësit në ndonjë mënyrë të tillë. Gjykatësit duhet të kenë lirinë e pacenueshme që të vendosin mbi rastet në mënyrë të paanshme, sipas ndërgjegjësive së tyre dhe sipas interpretimit të tyre të fakteve, dhe në vazhde me rregullat dominuese në ligj.

Gjykatësit nuk duhet të jenë të obliguar të raportojnë për meritat në rastet e tyre deri te asnjë person jashtë gjyqësisë.

- e. Shpërndarja e rasteve nuk duhet të ndikohet nga dëshirat e cilësdo palë ose cilitdo person lidhur me rezultatet e rastit. Një shpërndarje e tillë mund të realizohet, për shembull, me hedhjen e shortit ose me një sistem për shpërndarjen automatike sipas radhës së alfabetit ose me ndonjë sistem të ngjashëm.
 - f. Rasti nuk duhet ti merret ndonjë gjykatësi të caktuar pa ndonjë arsye të vlefshme, siç janë rastet e sëmundjes serioze ose konfliktit të interesave. Cilado arsye e tillë dhe procedurë për tërheqjen e tillë duhet të lejohet me ligj dhe nuk duhet të ketë ndikim nga asnjë lloj interesi të qeverisë ose nga administrata. Vendimi për tërheqjen e rastit nga gjykatësi duhet të miratohet nga autoriteti që gëzon pavarësinë e njëjtë si gjykatësit.
3. Gjykatësit, pa marrë parasysh të emëruar ose të zgjedhur, duhet të kenë të garantuar mbajtjen e funksionit deri në moshën e pensionimit të detyrueshëm ose skadimit të kohëzgjatjes së tyre në funksion.

Parimi II – Autoriteti i gjykatësve

- 1. Të gjithë personat e lidhur me rastin, përfshirë organet shtetërore ose përfaqësuesit e tyre, duhet të jenë subjekt i autoritetit të gjykatësit.
- 2. Gjykatësit duhet të kenë pushtet të mjaftueshëm dhe të jenë të aftë të realizojnë atë me qëllim që të zbatojnë detyrat e tyre dhe të ruajë autoritetin dhe dinjitetin e tyre në gjykatë.

Parimi III – Kushtet e përshtatshme për punë

- 1. Duhet të mundësohen kushte të përshtatshme me qëllim që t'u mundësojnë gjykatësve të punojnë në mënyrë efikase dhe në veçanti, duke:
 - a. rekrutuar një numër të mjaftueshëm të gjykatësve dhe duke mundësuar trajnime përkatëse në gjykata, dhe, atje ku është e mundur, me autoritetet dhe me organet e tjera, para përcaktimit dhe gjatë karrierës së tyre. Trajnimet e tilla duhet të jenë pa pagesë për gjykatësit dhe duhet në veçanti të lidhen me legjisllacionin dhe rastet ligjore më të fundit. Atje ku është e mundur, trajnimi duhet të përfshijë vizita studimore te autoritet gjyqësore si edhe gjykatat evropiane dhe të huaja;
 - b. siguruar që statusi dhe shpërblimi i gjykatësve të jetë proporcional me dinjitetin e profesionit të tyre dhe ngarkesën e përgjegjësisë;
 - c. mundësuar strukturë të pastër të karrierës me qëllim të rekrutojnë dhe mbajnë gjykatës të aftë;
 - d. mundësuar personel mbështetës dhe pajisje adekuate, në veçanti automatizimi të zyrës dhe objekte për përpunimin e të dhënave, që të sigurojnë që gjykatësit mund të veprojnë në mënyrë efikase dhe pa vonesa të panevojshme;

- e. ndërmarrë masa përkatëse për përcaktimin e detyrave jogjyqësore personave të tjerë, konform Rekomandimit Nr. R (86) 12 lidhur me masat për parandalimin dhe reduktimin e punës së tepruar të gjykatave.
2. Duhet të ndërmerren të gjitha masat e nevojshme për të siguruar sigurinë e gjykatësve, siç janë sigurimi i prezencës së trupojave në objektet gjyqësore ose mundësimi i mbrojtjes policore për gjykatësit të cilët mund të bëhen ose janë viktima të kërcënimeve serioze.

Parimi IV - Shoqatat

Gjykatësit duhet të jenë të lirë të formojnë shoqata, ose vetëm ose me organe të tjera, ata kanë për detyrë ruajtjen e pavarësisë së tyre dhe mbrojtjen e interesave të tyre.

Parimi V – Përgjegjësitë gjyqësore

1. Në proceset gjyqësore, gjykatësit kanë detyrë të mbrojnë të drejta dhe liritë e të gjithë personave.
2. Gjykatësit kanë detyrë dhe duhet të kenë fuqinë që të ushtrojnë përgjegjësitë e tyre gjyqësore për të siguruar që ligji të aplikohet në mënyrë të përshtatshme dhe që rastet trajtohen në mënyrë korrekte, efikase dhe me shpejtësi të duhur.
3. Gjykatësit duhet, në veçanti, të kenë përgjegjësitë vijuese:
 - a. të veprojnë në mënyrë të pavarur në të gjitha rastet dhe të jenë të lirë nga ndikimet e jashtme;
 - b. rastet të udhëheqin në mënyrë të paanshme sipas vlerësimeve dhe kuptimeve të tyre të ligjit, të sigurojnë që të gjitha palëve ju mundësohet gjykim korrekt dhe se respektohen të drejtat procedurale të palëve si pasojë e dispozitave të Konventës;
 - c. të tërhiqen nga rasti ose të refuzojnë veprim atje ku ekzistojnë arsye të vlefshme, e jo në mënyrë tjetër. Arsyet e tilla mund të definohen me ligj dhe mundet, për shembull, të lidhen me probleme shëndetësore, konflikt të interesave ose në interes të drejtësisë;
 - d. atje ku nevojitet, t'ju shpjegojnë palëve në mënyrë të paanshme çështjet procedurale;
 - e. atje ku është e mundur, të inkurajojnë palët të arrijnë marrëveshje miqësore;
 - f. përveç se aty ku ligji ose praktika e themeluar mundëson, të jepë arsye të qarta dhe të plota për vendimet e tyre gjyqësore, duke përdorur gjuhën që është e kuptueshme duke lexuar;
 - g. të kalojnë të gjitha trajnimet e nevojshme me qëllim të zbatimit të detyrave të tyre në mënyrë efikase dhe të përshtatshme.

Parimi VI – Dështimi për zbatimin e përgjegjësive dhe kundërvajtjes disiplinore

1. Atje ku gjykatësit dështojnë të zbatojnë detyrat e tyre në mënyrë efektive dhe të përshtatshme ose në rastet e kundërvajtjes disiplinore, duhet të ndërmerren të gjitha masat e nevojshme të cilat nuk dëmtojnë pavarësinë gjyqësore. Varësisht nga parimet kushtetuese dhe dispozitave ligjore, si dhe traditave të secilit shtet, masat e tyre mund të përfshijnë, për shembull:

- a. tërheqjen e rasteve nga gjykatësi;
- b. transferimin e gjykatësit në detyra të tjera brenda gjykatës;
- c. ndëshkime në të holla, siç janë reduktimi i rrogës mujore për periudhë të përkohshme;
- d. suspendimi.

2. Gjykatësit e emëruar nuk mund të largohen, përgjithmonë, nga funksioni pa arsye të vlefshme deri në pensionimin e detyrueshëm. Arsyet e tilla, të cilat duhet të definojnë me kushtet precize sipas ligjit, mund të aplikohen në shtetet ku gjykatësit zgjidhen për periudhë të caktuar, ose mund të lidhen me paaftësinë e tyre që të ushtrojnë detyrën gjyqësore, kryerjen e kundërvajtjes penale ose shkeljes serioze të rregullave disiplinore.

3. Atje ku duhet të ndërmerren masat sipas paragrafëve 1 dhe 2 të këtij neni, shtetet duhet të mendojnë që të formojnë, me ligj, një organ të veçantë kompetent që ka detyrat e tij të aplikojë ndëshkimet dhe masat disiplinore, atje ku ato nuk kryhen nga gjykata, dhe këto vendime duhet të kontrollohen nga një organ superior gjyqësor, ose që vetë është organ superior gjyqësor. Ligji duhet të mundësojë procedura përkatëse për të siguruar që gjykatësve në fjalë ju janë mundësuar së paku të gjitha kërkesat sipas proceseve në bazë të Konventës, për shembull që rasti duhet të dëgjohet brenda afatit kohor të arsyeshëm dhe që atyre t'ju jepet e drejta që t' u përgjigjen akuzave.

ANEKSI 4

PARIMET THEMELORE TË K. B. MBI PAVARËSINË E GJYQËSISË

Të miratuara në Kongresin e Shtatë i Kombeve të Bashkuara për Parandalimin e kërimit dhe trajtimin e kryerësve të mbajtur në Milano nga 26 gushti e deri më 6 shtator të vitit 1985 dhe të nënshkuara nga Asambleja e Përgjithshme me rezolutën 40/32 të 29 nëntorit të vitit 1985 dhe 40/146 të 13 dhjetorit të vitit 1985

Në të cilën Kombet e Bashkuara dhe njerëzit e botës afirmojnë, mes tjerash, përcaktohen për themelimin e kushteve me të cilat drejtësia mund të mirëmbahet për të arritur bashkëpunim ndërkombëtar në promovimin dhe inkurajimin e respektit për të drejtat dhe liritë fundamentale të njeriut pa asnjë diskriminim,

Në të cilën Deklarata Universale e të Drejtave të Njeriut ngërthen në vete, veçmas, parimin e barazisë para ligjit, supozimin e pafajësisë dhe të së drejtës për gjykim korrekt dhe publik nga një gjykatë kompetente, e pavarur dhe e paanshme e themeluar me ligj,

Ku Konventat Ndërkombëtare për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore dhe të Drejtat Qytetare dhe Politike janë që të dyja të garantuara për ushtrimin e tyre, dhe si shtesë, Konventa mbi të Drejtat Qytetare dhe Politike më tutje garantojnë të drejtë që të provohen pa vonesë të panevojshme,

Ku në raste të ndryshme ekzistojnë, edhe më tutje, zbrazëtira midis vizioneve që parashtrajnë ato parime dhe situata ekzistuese,

Ku organizimi dhe administrimi i drejtësisë në secilin shtet duhet të inspirohet nga ato parime dhe ku duhet të ndërmerren përpjekje për transferimin e tyre të plotë në realitet,

Ku rregullat lidhur me ushtrimin e funksionit gjyqësor duhet të kenë për qëllim aftësimin e gjykatësve të veprojnë sipas këtyre parimeve,

Ku gjykatësit janë të ngarkuar me vendimin përfundimtar për jetën, lirinë, të drejtat, detyrimet dhe për pronësinë e qytetarëve,

Ku Kongresi i Gjashtë i Kombeve të Bashkuara mbi Parandalimin e Kërimit dhe Trajtimin e Kryerësve, me rezolutën e tij të 16-të, kërkon nga Komisioni për Parandalimin dhe Kontrollimin e Kërimit të përfshijë midis prioriteteve të saj për përpunimin e udhëzimeve lidhur me pavarësinë e zgjedhjeve të gjykatësve, trajnimin profesional dhe statusin e gjykatësve dhe të prokurorëve,

Ku është, e mundur të merret parasysh, në rend të parë roli i gjykatësit në relacion me sistemin e drejtësisë dhe me rëndësinë e zgjedhjes, trajnimit dhe të udhëheqjes së tyre,

Parimet vijuese themelore, të formuluar për t'u ndihmuar Shteteve Anëtare në detyrat e tyre për sigurimin dhe promovimin e pavarësisë së gjyqësisë duhet të merren parasysh dhe të respektohen nga Qeveritë brenda kornizës së legjislativitetit dhe praktikës së tyre kombëtare, e kjo t'u bëhet me dije gjykatësve, avokatëve, anëtarëve të pushtetit ekzekutiv dhe legjislativ, si dhe popullatës në përgjithësi. Parimet janë të formuluar parimisht për gjykatësit profesional, por ato të mund të aplikohen në mënyrë të njëjtë, sipas përshtatjes, edhe për gjykatësit në sprovë, atje ku ata ekzistojnë.

Pavarësia e gjyqësisë

1. Pavarësia e gjyqësisë do të garantohet nga shteti dhe do të mishërohet në Kushtetutën ose ligjet e shtetit. Është detyrë e të gjitha qeverive dhe institucioneve të tjera të respektojnë dhe vështrjnë pavarësinë e gjyqësisë.

2. Gjyqësia do të vendosë për çështjet e shtruara para tyre në mënyrë të paanshme, në bazë të fakteve dhe sipas ligjit, pa asnjë kufizim, ndikim të pahijshëm, nxitje, presione, kërcënime ose pengesa, të drejtpërdrejta ose indirekte, nga ndonjë drejtim ose për çfarëdo arsye.

3. Gjyqësia do të ketë juridiksionin mbi të gjitha çështjet e natyrës gjyqësore dhe do të ketë autoritetin ekskluziv për të vendosur vallë një çështje e dorëzuar për vendosje nga ta është brenda kompetencave të tyre të definuar me ligj.

4. Nuk duhet të ekzistojë asnjë lloj i ndërhyrjes së pahijshme ose të pajustificuar në procesin gjyqësor, dhe as që mund vendimet gjyqësore nga gjykatat të jenë çështje të shqyrtimit. Ky parim është pa paragjykim për shqyrtimin gjyqësor ose për lehtësimin ose zëvendësimin nga autoritetet kompetentë të dënimit të shqiptuar nga gjyqësia, në përputhje me ligjin.

5. Secili do të ketë të drejtën të gjykohet nga gjykatat e rëndomta ose tribunalet duke shfrytëzuar procedurat e themeluara ligjore. Tribunalet të cilat nuk përdorin procedura të themeluara të rregullta të proceseve ligjore nuk do të themelohen për zhvendosjen e juridiksionit që i takon gjykatave të rëndomta ose tribunaleve gjyqësore.

6. Parimi i pavarësisë së drejtësisë ngërthen dhe kërkon që gjyqësia të sigurojë zbatimin e procedurave në mënyrë korrekte dhe të respektohen të drejtat e palëve.

7. Detyrë e secilit Shtet Anëtar është që të mundësojë resurse adekuate për t'i mundësuar gjyqësisë zbatimin e duhur të funksionit të saj.

Liria e të shprehurit dhe e shoqërimit

8. Sipas Deklaratës Universale së të Drejtave të Njeriut, anëtarët e gjyqësisë si edhe qytetarët e tjerë, kanë të drejtën e lirisë së shprehjes, besimit, shoqërimit dhe të grumbullimit; gjithsesi, duke pasur parasysh se në ushtrimin e të drejtave të tilla, gjykatësit do të kenë sjellje në mënyrë që të ruajnë dinjitetin e funksionit të tyre, si dhe paanshmërinë dhe pavarësinë e gjyqësisë.

9. Gjykatësit do të jenë të lirë të formojnë dhe bashkohen në shoqata ose organizata të tjera që të përfaqësojnë interesat e tyre, të promovojnë trajnimet profesionale dhe të mbrojnë pavarësinë e tyre gjyqësore.

Kualifikimet, zgjedhja dhe trajnimet

10. Personat e zgjedhur për funksionet gjyqësore duhet të jenë individë me integritet dhe aftësi me trajnime përkatëse ose kualifikime në ligj. Secila metodë e zgjedhjes gjyqësore duhet të ruhet përballë emërtimeve gjyqësore për motive të pahijshme. Në zgjedhjen e gjykatësve, nuk duhet të ekzistojë diskriminim kundër personit në bazë të racës, ngjyrës, gjinisë, fesë, mendimit politik ose mendimit tjetër, prejardhjes kombëtare ose sociale,

pronës, lindjes ose statusit, përveç kërkesës, që kandidati për funksionin gjyqësor duhet të jetë shtetas i vendit në fjalë, që nuk konsiderohet si diskriminim.

Kushtet e shërbimit dhe kohëzgjatja

11. Kushtet e funksionit të gjykatësit, pavarësia e tyre, siguria, shpërblymi përkatës, kushtet e shërbimit, pensionimi dhe moshja e pensionimit duhet të sigurohen në mënyrë adekuate me ligj.

12. Gjykatësit, të emëruar ose të zgjedhur, duhet të kenë kohëzgjatje të garantuar deri në pensionimin e detyrueshëm sipas moshës ose në skadimin e kushteve të funksionit të tyre, atje ku ekzistojnë kushte të tilla.

13. Promovimi i gjykatësve, kurdo që ekziston një sistem i tillë, duhet të bazohet në faktorë objektiv, në veçanti në aftësinë, integritetin dhe në eksperiencën.

14. Shpërndarja e rasteve të gjykatësit brenda gjykatës të cilës ata i takojnë është çështje e brendshme e administratës gjyqësore të tyre.

Siguria profesionale dhe imuniteti

15. Gjyqësia do të përbetohet me fshehtësi profesionale lidhur me diskutimet e tyre dhe se informatat e besueshme (konfidenciale) të fituara në rrjedhjen e detyrave të tyre jashtë proceseve gjyqësore nuk do të përdoren si dëshmi në çështjet e tilla.

16. Pa asnjë paragjykim për procedurat disiplinore ose të ndonjë të drejtë për apel ose kompensim nga Shteti, lidhur me ligjet kombëtare, gjykatësit do të gëzojnë imunitet personal nga proceset gjyqësore civile për dëmshpërblime monetare për veprim të pahijshëm ose për gabime në ushtrimin e funksionit të tyre gjyqësor.

Disiplina, suspendimi dhe largimi

17. Akuza ose ankesa e paraqitur kundër gjykatësit në kapacitetin e tij/të saj gjyqësor ose profesional do të procedohet menjëherë dhe në mënyrë korrekte sipas procedurave ekzistuese. Gjykatësi ka të drejtën për gjykim korrekt. Hetimi i çështjes në fazën fillestare duhet të ruhet në mënyrë konfidenciale, përveç nëse nuk kërkohet ndryshe nga gjyqtari.

18. Gjykatësit do të jenë subjekt i suspendimit ose i largimit, vetëm për arsye të paaftësisë ose sjelljes e cila i bën ata që të mos jenë të denjë të realizojnë detyrat e tyre.

19. Të gjitha procedurat disiplinore, suspendimet ose largimet do të përcaktohen sipas standardeve të përcaktuara të sjelljes së gjykatësve.

20. Vendimet në procedurat disiplinore, suspendimet ose largimet duhet të jenë subjekt i shqyrtimit të pavarur. Ky parim nuk mund të aplikohet në vendimet e gjykatave më të larta dhe atyre të legjislacionit të vënies në dyshim ose procedurave të ngjashme.

